

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ERGENLERİN OKULA BAĞLANMALARINDA ALGILANAN SOSYAL DESTEK
VE OKULDA ÖZNEL İYİ OLUŞUN ROLÜ**

Merve Kadriye SOYYIĞIT
ORCID: 0000-0002-6615-2942

Danışman
Prof. Dr. Zeliha TRAŞ
ORCID: 0000-0003-2670-0868

Konya – 2022

TEŞEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans sürecimde başarılarımı, azmini ve pozitif bakış açısını örnek aldığım, yaşadığım zorluklarda mesafeleri önemsiz kılarak desteğini her zaman hissettiğim, zorlandığım zamanlarda yoğun çalışma temposunda bana vakit ayırarak engin bilgilerini ve tecrübelerini benimle paylaşan, her zaman motivasyonumu taze tutmamı kolaylaştıran ve en önemlisi bu zorlu yüksek lisans sürecini benim için keyifli bir yaşantıya dönüştüren çok kıymetli hocam Prof. Dr. Zeliha TRAŞ'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimim boyunca, üzerimde emeği olan değerli hocalarıma sosyal ve akademik alanda destekleri için çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans ders aşamasında bana kolaylık sağlayarak Şanlıurfa / Akçakale'den eğitimime devam etmemi mümkün kılan okul müdürüme, uygulama aşamasında çalışma yaptığım okullarda araştırmama katkı sağlayan öğrencilere ve okul psikolojik danışmanlarına teşekkür ederim.

Fedakârlık gerektiren bu zorlu süreçte, önemli sosyal destek kaynaklarımı oluşturan değerli arkadaşlarıma varlıkları ve destekleri için teşekkür ederim.

Üzerimde çok fazla emeği ve fedakârlıkları bulunan, çözüm odaklı bakışı ile her zorlukta bir kolaylık olduğunu kulağıma fısıldayan kıymetli anneme, mücadeleci ruhunu aldığım, evladı olmaktan hep onur duyduğum, hayatın anlamını sorgulamamı ve fark etmemi sağlayan babama, neşesi, sohbeti ve manevi desteği ile kardeşim Safa ÜNAL'a çok teşekkür ederim; varlığınıza şükrediyorum.

Yoğun iş temposunda her zaman manevi desteğini hissettiğim, erteleme davranışı gösterdiğimde potansiyelimi fark etmemi sağlayan, bana hissettirdiği güven ve sevgiyle tezimin her aşamasına dokunuşları olan, öznel iyi oluş düzeyimi yükselten, hayat arkadaşım Yekta SOYYİĞİT'e çok teşekkür ederim.

Merve Kadriye SOYYİĞİT

Ocak 2022

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Bağlanma Kavramı.....	8
2.2. Bağlanma Kuramı.....	10
2.2.1. Bowlby'nin bağlanma kuramı	11
2.2.2. Bağlanma Stilleri.....	14
2.2.3. Ergenlik Döneminde Bağlanma	18
2.3. Okula Bağlanma	18
2.3.1. Okula Bağlanmanın Boyutları.....	20
2.3.2. Okula Bağlanmayı Sağlayan Faktörler.....	21
2.3.3 Okula Bağlanma ile İlgili Yapılan Araştırmalar	23
2.4. Sosyal Destek	28
2.4.1. Sosyal Destek Türleri	30
2.4.2. Sosyal Desteğin İşlevleri	32
2.4.3. Sosyal Destek Modelleri	34
2.4.4. Algılanan Sosyal Destek	35
2.4.5. Sosyal Destek ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	40
2.5. İyi Oluş	48
2.5.1. Öznel İyi Oluş	49
3. YÖNTEM.....	76
3.1. Araştırmanın Modeli	76
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	76
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	78

3.3.1. Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği (OBÖ-ÇE).....	78
3.3.2. Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇYASDÖ).....	78
3.3.3. Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği (EOÖİO).....	79
3.3.4. Kişisel Bilgi Formu	79
3.4. Verilerin Toplanması.....	79
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	80
4. BULGULAR	81
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	84
5.1. Tartışma.....	84
5.2. Sonuç	90
5.3. Öneriler.....	91
5.3.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler	91
5.3.2. Okul Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Öneriler	91
KAYNAKÇA	92
EKLER.....	118

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Ergenlerin Okula Bağlanmalarında Algılanan Sosyal Destek ve Okulda Öznel İyi Oluşun Rolü başlıklı tez çalışmamın toplam **132** sayfalık kısmına ilişkin, 12/01/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%6** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

12/01/2022

Merve Kadriye SOYYİĞİT

Prof. Dr. Zeliha TRAŞ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

12/01/2022

Merve Kadriye SOYYIĞIT

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

ÇYASDÖ : Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

EOÖİO : Ergenler için Okulda Öznel İyi Oluş

KBF : Kişisel Bilgi Formu

OBÖÇE : Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği

p: Anlamlılık

Ss: Standart sapma

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

t: T değeri

vd. : ve diğerleri

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ERGENLERİN OKULA BAĞLANMALARINDA ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE OKULDA ÖZNEL İYİ OLUŞUN ROLÜ

Merve Kadriye SOYYIĞIT

Bu araştırmada ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çeşitli ilköğretim okulları kurumlarında 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 496 kız (%60,3) ve 327 erkek (%39,7) olmak üzere toplam 823 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği, Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu hazırlanarak yapılmıştır. Araştırmada; Bağımsız Örneklem t testi, One Way Anova, Pearson Korelasyon Katsayısı ve Çoklu Doğrusal Regresyon analiz teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre, ergenlerin okula bağlanmalarında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sınıf düzeyi değişkenine göre, ergenlerin okula bağlanma düzeyleri 6.sınıfta öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri ile okulda öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutu olan okul doyumunu arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde, okulda duygu arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan sosyal destek düzeyi ile okul doyumunu ve okulda duygu arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin okula bağlanma düzeyini, algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş %56 oranında yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: okula bağlanma, algılanan sosyal destek, okulda öznel iyi oluş, ergenler

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling Program
Master Thesis

THE ROLE OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT AND SUBJECTIVE WELL-BEING AT SCHOOL IN ADOLESCENTS' SCHOOL ATTACHMENT

Merve Kadriye SOYYIĞİT

In this study, it was aimed to examine the role of perceived social support and subjective well-being at school in adolescents' school attachment. Relational screening model was used in the research. The study group of the research consists of secondary school students studying in 6th, 7th and 8th grades in various schools. A total of 823 secondary school students, including 496 girls (60.3%) and 327 boys (39.7%), participated in the study. The data of the study were collected by preparing School Attachment Scale for Children and Adolescents, Multidimensional Perceived Social Support Scale, Brief Adolescents' Subjective Well-Being in School Scale, and Personal Information Form. In the research; Independent Sample t test, One Way Anova, Pearson Correlation Coefficient and Multiple Linear Regression analysis techniques were used.

As a result of the research, according to the gender variable, a significant difference was found in the school attachment of adolescents in favor of female students. According to the grade level variable, the school attachment levels of the adolescents differed significantly in favor of the 6th grade students. A positive and moderately significant relationship was found between adolescents' levels of school attachment and perceived social support. A high level of positive correlation was found between school attachment levels of adolescents and school satisfaction, which is a sub-dimension of the subjective well-being scale at school, and a moderately significant positive correlation between affect, which is also a sub-dimension of the subjective well-being at school. A positive and moderately significant relationship was found between perceived social support level, school satisfaction and affect. Perceived social support and subjective well-being at school predict the level of school attachment of adolescents by 56%.

Keywords: school attachment, perceived social support, subjective well-being at school, adolescents

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Okullar insan hayatında kişinin zamanının büyük bir kısmını geçirdiği, eğitim ve öğretim faaliyetleri ile bireyin gelişimi için önemli bir yere sahip olan kurumlardır. Bireyin sosyal gelişiminin temelleri okullarda atılmaktadır. Çocuğun aileden sonra en fazla zamanını okulda geçirdiği görülmektedir. Bundan dolayı öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişerek sosyalleşmesinde bu kurumların önemli bir yeri vardır (Kızmaz,2006).

Çağdaş eğitim; öğrencinin sadece akademik yönünün ilerlemesine odaklanmayıp, bireyin farklı alanlarda da (fiziksel, psikolojik, duygusal vb.) gelişmesini ve topluma uyum sağlayabilmesini amaçlamaktadır (Yeşilyaprak, 2016). Bireyin topluma oryantasyonunun sağlanmasında okulların etkisi fazladır (Yavuzer, 2002). Eğitim ortamı, kişinin ilerleyen dönemdeki hayatını mutlu ve memnun birey şeklinde yaşamasını şekillendirmektedir (Alaca, 2011). Bu durumdan dolayı, eğitim öğretim hayatı boyunca öğrencilerin bağlanma şekillerini incelemek okuldaki verime katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Anne ve babayla kurulan bağlanma biçimi dolaylı şekilde, okuldaki arkadaşlara ve eğitimcilere bağlanma şekli doğrudan okulda geçirilen zamanın kalitesinde ve akademik başarıda söz sahibi olmaktadır (Duy ve Yıldız, 2014). Öğretmene, arkadaşına ve okula bağlanma şeklinin bireyin okul hayatındaki verimine etkisi düşünüldüğünde ‘okula bağlanma’ kavramının detaylı incelenmesinin gerekliliği dikkat çekmiştir.

Bireylerin hayatlarında kıymetli olan kişilere yönelik oluşturdukları duygusal bağ olan ‘bağlanma’ çok farklı çalışmacı tarafından araştırılmak üzere konu olmuştur. Ainsworth (1989) diğer davranış sistemlerine benzer şekilde bağlanma davranışının uzun yıllar boyunca evrimleşerek günümüze geldiğini ifade etmektedir. Ona göre duygusal bağlanma, bireyin kıymet verdiği uzun süreli duygular içerisinde olmasıdır. Bowlby’e (1973) göre anne baba ile oluşan iletişim sırasında bireyler zihinsel imgeler oluştururlar. Oluşan imgeler, bireyin hayatında bakış açısını etkileyen yapılara dönüşebilir.

Toplumun sağlıklı ilerleyebilmesinin sağlanması çocuk ve ebeveyn arasında kurulan bağın kuvvetli olmasıyla ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. Oluşan bu bağ bir kere oluştuktan sonra yaşam boyunca çok fazla değişim göstermeden kalma eğilimindedir.

Çocuklarda güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için ebeveyn tarafından gösterilecek olan sosyal desteğin yeterli olması çocuğun gelişimi için önemli görülmektedir (Zeanah vd., 1997). Erken çocukluk döneminde güvenli bağlanma sağlayan birey, okul ortamında eğitimciye ve arkadaş grubuna kendini ifade ederken daha rahat davranır. Erken çocukluk döneminde oluşturmuş olduğu bağlanma tarzı, okul çağına geldiğinde akkana, öğretmene, okula bağlanma şeklini etkileyebilmektedir (Keskin ve Çam, 2007). Bundan dolayı erken çocukluk döneminde oluşan bağlanma şemalarının bireyin gelişimi için çok önemli bir yer olan okul hayatına etkilerinin incelenmesi gerekliliği dikkat çekmektedir.

Okuldaki oryantasyon sürecini etkileyen okula bağlanma kavramı çalışmacılar tarafından araştırılmak üzere tercih edilmiştir. Ergenlerin okula bağlanmalarının artışıyla beraber depresif belirtilerin azaldığı görülmektedir. Ergenlerin akkanlarıyla iletişimlerinin geliştiği bir kurum olarak okulları incelediğimizde akkana ve okula bağlanma düzeyindeki artışın ergen ruh sağlığının gelişmesi ve korunmasında olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir (Ueno, 2005). Okula bağlanma, ergenlik döneminin muhtemel problemlerine koruyuculuk sağlayarak bireyin hayatında önemli bir görev üstlenmektedir (Skinner vd., 2008). Okula bağlılığın yüksek olması; suça yönelimi (Cernkovich, 1992), şiddet içeren davranışlarda bulunmayı (Sağlam ve İkiz, 2017), riskli davranışlar göstermeyi (Rudasill vd., 2010) azaltmaktadır. Böylece okula bağlılığın bireyin ruh sağlığının korunmasında ve olumsuz davranışların engellenmesinde mühim bir faktör olduğunu görmekteyiz.

Tüm bireylerde olduğu gibi ergenlerde de bağlanma duygusunu hissetmek ihtiyaç olmuştur (Osterman, 2000). Bireyin kendini okula ait hissetmesi, bulunduğu kurumda mutlu olması ve güvende olduğunu bilmesi okula bağlanmayı düzeyini belirleyebilir (Maddox ve Prinz, 2003). Ergenlik döneminde bireyin kendini keşfetmesi, toplum tarafından onaylanma arzusu artış göstermektedir. Okuldaki iletişim kurduğu insanlarla diyalogunun niteliği önemlidir (Çakar ve Karataş, 2017). Öğrencilerin akkanları ile kurdukları ilişkiler, okula bağlanmalarının yüksek olması akademik performansı etkileyeceği düşünülmektedir. Okula bağlanma sağlanabilmesi için güven ve ait olma ihtiyacının sağlanması gerekmektedir. Öğretmenleri ve akkanları ile iyi ilişkiler kuran öğrencinin okula yönelik motivasyonu da artacaktır (Goodenow, 1992). Okula yönelik algıları olumlu olan bireylerin bağlılığının da artacağı düşünülmektedir.

Ergenlerin okula bağlanmalarını etkileyebileceği düşünülen değişkenlerden biri algılanan sosyal destek kavramıdır. Bu dönemde birey, değer verdiği insanlardan daha fazla

onay almak, ilgi görmek, desteğini hissetmek ister (Aliyev ve Tunç, 2017). Bireyin içinde bulunduğu bağlam içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünen ekolojik sistem kuramına göre ergenin bulunduğu bağlamdan (arkadaşları, ailesi, içinde bulunduğu toplum) görmüş olduğu destek sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunacaktır (Bronfenbrenner, 1986). Sosyal desteğin oluşabilmesi için desteği veren kişi tarafından gereksinimin fark edilmesiyle birlikte kişinin herhangi bir konuda güdülenmesi gerekmektedir (Hupcey, 1988). Okulda öğretmeninden ve arkadaş grubundan, evde ise ebeveyninden ihtiyacı olan desteği algılayan bireyin okula bağlanma düzeyinin de yükseleceği tahmin edilmektedir.

Sosyal destek bireyin topluma oryantasyonunu kolaylaştırmakta ve stresin yıkıcı etkilerine karşı koruyucu faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken çocukluk dönemlerinde sosyal destek ihtiyacı karşılandığı takdirde çocukların benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve kendilerinin de başka insanlara destek olmak için çabaladığına yönelik çalışmalar vardır. Bu kavrama yönelik yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde sevdiği kişilerden sosyal destek alan bireylerin toplum içerisinde daha sosyal oldukları, psikolojik rahatsızlıklara yakalanma riskinin destek almayanlara kıyasla az olduğu ve pozitif bireyler olabileceği düşünülmektedir (Sarason vd., 1983). Bireyin algıladığı sosyal desteğin yüksek olması onun iyi oluşu üzerinde de etkili olabileceği öngörülmektedir ve bu nedenlerden dolayı desteğe en çok ihtiyaç duyulan dönemlerden biri olan ergenlik döneminde sosyal desteğin detaylı incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Ergenlerin okula bağlanmalarını etkileyebileceği düşünülen değişkenlerden bir diğeri de öznel iyi oluş kavramıdır. Psikolojide ‘mutluluk’ ve ‘öznel iyi oluş’ kavramlarının aynı düşünceyi ifade ettiği düşünülmektedir (Eryılmaz, 2011). Öznel iyi oluş, kişinin beklentilerine göre yaşamını gözden geçirmesi ve memnuniyet halini yansıtır. (Eryılmaz ve Ercan, 2011). Bireyi mutlu kılan duygusal bir yaşantıdır. Öznel iyi oluşun üç farklı yapısı vardır. Bunlar; ‘yaşam doyumu’, ‘olumlu duygulanım’ ve ‘olumsuz duygulanımdır (Diener, 1984). Olumlu etkilenme; cesaret, mutluluk, umut, adrenalin gibi duyguları kapsamaktayken; olumsuz etkilenme, keder, acı, kızgınlık, tükenmişlik gibi duyguları kapsamaktadır. Yaşam doyumu ise bireyin hayat kalitesine yönelik yapmış olduğu değerlendirme sonucunda oluşan öznel bir kavramdır (Myers ve Deiner, 1995).

Öznel iyi oluş kavramı sadece duygusal bir kavram olmamakla birlikte, bireyin kendini değerlendirip hissiyatını içerdiği için bilişsel de bir kavramdır (Türkdoğan, 2010). Çocuklar zamanlarının büyük bir kısmını okulda geçirdiklerinden dolayı okulda öznel iyi oluş

araştırılması gereken bir kavramdır. Bireylerin yaşam doyumları ile ilişkili olan okuldan memnuniyet ve okulda öznel iyi oluş, bilişsel bir değerlendirme sonucunda oluşmaktadır. Okulda öznel iyi oluşu yüksek olan öğrencilerin, akademik başarılarının yüksek olduğuna ve kişilerarası ilişkilerde başarılı olduklarına yönelik araştırma mevcuttur (Huebner ve Gilman, 2006). Öznel iyi oluşun yükselmesine etkisi bulunan birçok özelliğin kendini gerçekleştirmeye de katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Okullarda öznel iyi oluşun geliştirilmesi; insan ilişkileri gibi hayatın farklı yönlerine, geleceğe yönelik amacın oluşmasına etki edeceği düşünülmektedir (Bird ve Markle, 2012). Okullar, sadece akademik başarıların hedeflendiği kurumlar olmayıp bireyin duygusal gelişimlerinin de desteklendiği kurumlardır. Zamanının çoğunu okulda geçiren öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri yüksek, mutlu bireyler olabilmeleri bu sebeple üzerinde durulması gereken bir araştırma olarak görülmüştür.

Bu araştırmayla da ergenlerin okula bağlanma süreçlerinde algılanan sosyal desteğin ve okulda öznel iyi oluşun rolü ortaya çıkarılmaya amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal desteğin ve okulda öznel iyi oluşun rolünü ortaya koymaktır. Bu amaçlar doğrultusunda alt amaçlar geliştirilmiştir.

Alt Amaçlar

1. Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerde okula bağlanma ile algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş arasında anlamlı ilişki var mıdır?
4. Ergenlerde algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş okula bağlanmayı anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okullar; eğitsel faaliyetlerin oluşturulduğu, toplumsal değerlerin kazanıldığı, bireyin toplumda yer edinmesi, sosyalleşebilmesi ve insan ilişkilerini oluşturmayı ve devam ettirmeyi öğrenmesi gibi çok fazla beceriyi edindiği kurumlardır (Yaşar, 2019). Eğitim kurumlarının bireyin hayatında eğitsel, sosyal, kişisel alanlarda birbirinden farklı görevleri vardır ve

öğrencinin edinmiş olduğu kazanımlar hayata hazırlanmasını kolaylaştırır (Bolat-Güdücü, 2019). Destekleyici okul iklimi öğrencilerin okula aidiyet oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Şahan ve Duy, 2017). Okulun bahsi geçen bu işlevleri birbirleri ile bağlantılı olup, her bir işlevdeki gelişme diğerini etkilemektedir (Bolat-Güdücü, 2019).

Öğrenciler, okula başladıklarından itibaren farklı bir ortam içerisinde kendilerini bulmaktadır. Bazıları okula uyumda sıkıntı yaşamaz iken bazı öğrenciler okula alışmakta, bu farklı ortam içerisinde mutlu olmakta güçlük çekebilir, okul yaşantılarından doyum hissetmeyebilir. Okulda kendini iyi hissetmeyen öğrenciler olumsuz davranışlar sergileyebilir, akademik başarıları bu durumdan etkilenebilir ve hatta okulu terk etme davranışı gösterebilir. Bundan dolayı, öğrencilerin okula bağlanmalarının sağlanması, birçok problemin oluşmasını önleyebileceği gibi istedik davranışların edinilmesini kolaylaştıracağı düşünülmektedir (Ayaz, 2018).

Bireylerin okuldan uzaklaşmaması ve kendilerini okula ait hissedebilmeleri için okula bağlılığın kuvvetlendirilmesi önem taşımaktadır (Erdoğan, 2019). Okula bağlılığı zayıf olan bireyler okulu terk etme davranışına yönelebilmektedir (Fall ve Roberts, 2012). Okula bağlanma çok kuvvetli olduğunda ise öğrenci, içinde bulunduğu topluma, okuluna ve ailesine yönelik olumlu duygular içerisinde olur (Yıldız ve Kutlu, 2015). Okula bağlanmayı etkileyen ve okula bağlanmanın ilişkili olduğu düşünülen değişkenleri ortaya koymak bu kavramı daha iyi anlamamızı kolaylaştıracaktır. Okula bağlanma ile ilgili ulusal literatür incelendiğinde sınırlı sayıda çalışmanın olduğu ve bu çalışmalarda okula bağlanma ile demografik özelliklerin ve farklı eğitim programlarının korelasyonu araştırılmıştır (Aksu, 2019; Aydeniz, 2019; Bellici, 2012; Gören, 2017; Filiz, 2018; Topçu, 2019).

Okullar, öğrenciler için sadece eğitsel başarılar edinmelerine olanak sunan kurumlar olmayıp, bireylerin aile haricinde en çok vakit geçirdiği, sosyalleşmesine imkân sağlandığı kurumlardır. Özellikle bir ‘geçiş dönemi ‘ olan ergenlik döneminde; aileden, akranlarından ve öğretmeninden algıladığı sosyal destek bireyin duygusal gelişimi için önem arz etmektedir. Akran desteğinin varlığı okula bağlanma düzeyini de etkilemektedir (Verkuyten ve Thijs, 2002). Algılanan sosyal desteğin yüksek olması, ergenlerin okula bağlılığını ve psikolojik sağlımlıklarını olumlu yönde etkilemektedir (Turgut ve Eraslan-Çapan, 2017). Olumlu arkadaş ilişkileri bireyin okula uyum problemi yaşamasını azaltmakta ve devam sağlamayı kolaylaştırıcı bir faktör olmaktadır (Şahan ve Duy, 2017). Bireyin sosyal ağından algılanan sosyal destek okula uyum ve bağlanmanın oluşmasında koruyucu bir faktör olmaktadır

(Sharkey vd., 2008). Ergenlik döneminde algılanan sosyal desteğin varlığı okula bağlanma düzeyini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Karababa vd., 2018). Ergenlik dönemindeki bireyin, okulun değerli bir üyesi olduğunu hissetmesi, öğretmenleri, arkadaşları ve ailesi tarafından sevgi ihtiyacını sağlaması ve bir problemle karşılaştığı anda beklediği desteği alacağına dair inancı okula bağlılık düzeyini yükseltmesi beklenmektedir.

Literatürde ergenlik döneminde öznel iyi oluşa yönelik araştırmalar bulunmaktadır fakat bu araştırmalar öznel iyi oluş kavramını genel biçimde ifade etmiş ve araştırmış olup, okula bağlanmaya etkisini inceleyen araştırmaların sayısı çok azdır (Yılmaz- Özelçi ve Eliüşük-Bülbül, 2018; Çakır ve Avcı, 2021; Ümmet vd., 2019). Öğrencilerin okula dair düşünceleri, deneyimlerini değerlendiriş biçimleri öznel iyi oluş düzeylerini etkilemektedir. Okulda öznel iyi oluş düzeyini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak ve geliştirmek okula bağlılığın kuvvetlenmesinde yardımcı olabilir (Asıcı ve İkiz, 2019). Bireyin öznel iyi oluşu; kendini olduğu gibi kabul etmesi, geleceğine umut ile bakabilmesi, sosyal ağı içerisindekilerle (aile, öğretmen, arkadaş...) güçlü ilişkiler oluşturabilmesi ile yakından ilişkilidir (Ümmet vd., 2019). Bundan dolayı, vaktinin büyük bir kısmını öğretmen ve arkadaşları ile geçiren ergenin öznel iyi oluş düzeyinin okula bağlanma düzeyini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan araştırmaya göre (TÜİK, 2020) illerin toplam nüfus içerisinde en fazla çocuk nüfus oranına sahip olan il %45.3 ile Şanlıurfa olurken, illerin okuma yazma bilen 6 yaş üzeri nüfus oranı incelendiğinde Şanlıurfa'nın 80. Sırada olduğu dikkat çekmektedir (Şanlıurfa Valiliği, 2018). İnsani gelişim endeksi araştırmasına göre ise, Şanlıurfa'nın Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki en düşük değerlere sahip illerden biri olduğu dikkat çekmektedir (Ünal, 2008). Çalışma grubu olarak Şanlıurfa'da ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolünün araştırılması bu sebeple önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun etkisini birlikte inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Bundan dolayı bu çalışmanın alanımıza bir yenilik getireceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kullanılan ölçme araçlarını samimi ve içten cevapladıkları, gerçek durumlarını yansıttığı kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma sonuçları:

1. Araştırmada elde edilen veriler 2019- 2020 yılında Şanlıurfa ili Akçakale ilçesinde bulunan ortaokul 6.7. ve 8.sınıf öğrencilerinden alınan bilgiler ile sınırlıdır.
2. Araştırma verileri ‘Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği’, ‘Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’, ‘Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği’ ve araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağlanma: Bir çocuğun birine bağlanması, onun birtakım durumlarda, özellikle kaygılı olduğu veya korktuğu kısaca tek başına baş edemediği yaşantılarda, rahat hissettiren figüre yakınlık duyması, iletişim kurmasıdır (Bowlby, 1969, 1982).

Okula Bağlanma: Okula aidiyet hissi içerisinde olmak, o okulda bulunmaktan gurur duymak ve okulda kendini mutlu ve güvende hissetmek anlamına gelmektedir (Maddox ve Prinz, 2003).

Sosyal Destek: Kişiyi tavsiyede bulunma, bilgi verme, maddi olanak oluşturma, kişinin problemlerle mücadele edebilmesine yardımcı olma, duygusal destek sağlama gibi farklı biçimlerde görülen bir kavramdır (Yıldırım, 2004).

Algılanan Sosyal Destek: Bireyin gereksinim hissettiğinde, sosyal destek olanaklarının bulunduğu ve desteği alabileceğine ait düşüncesidir (Çeçen, 2008).

Öznel İyi Oluş: Bireyin olumlu ve olumsuz duygularını değerlendirerek, pozitif duyguların fazla olması ve negatif duyguların az olmasıdır (Diener, 2000).

Okulda Öznel İyi Oluş: Öğrencilerin okuldaki olumlu ve olumsuz duyguları ile okul hayatına dair oluşturdukları öznel değerlendirmeleridir (Tian vd., 2015).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okula bağlanma, algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş kavramları ile ilgili literatüre ve yurt içinde, yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Bu araştırmada bağımlı değişken okula bağlanma olup, okula bağlanma kavramını nitelikli açıklayabilmek için bağlanma kavramı hakkında da bilgi verilmesi uygun görülmüştür.

2.1. Bağlanma Kavramı

Bağlanma kavramı ile ilgili yapılan ilk çalışmalar; bebeklerin bakım veren anneleri ile iletişimleri, ayrıldıktan sonra gösterdikleri davranışlar ve bağlanma çeşitleri üzerine Mary Ainsworth' un yapmış olduğu çalışmalardır (Karakuş, 2012). Bowlby bağlanma kavramını incelerken öncelikle anne ile çocuk arasındaki ilişki biçimini incelemiştir. Bağlanma kavramının temel hipotezi, olgunlaşmasını tamamlamamış şekilde var olan yeni doğanın bir insanın desteğini hissetmesi, ilgisi olmadan varlığını sürdüremeyeceğine dayanmaktadır. Bundan dolayıdır ki bebek ve bakım vereni arasında oluşan iletişim bağlanmayı kolaylaştırır (Hamarta, 2004).

Çocuğun en hızlı geliştiği zaman dilimi 0-2 yaş aralığıdır. Bebeğin duygusal ve zihinsel yönden gelişebilmesi için temel ihtiyaçlarının karşılanması yeterli değildir. Bakım veren kişi ile iletişimi çok önemlidir. Hayatın ilk zamanlarında anne ile bebek arasında oluşan ilişki bireyin kişiliğini şekillendirebilmektedir (Tüzün ve Sayar, 2006). Bebek ilk iletişimi annesi ile oluşturur. Annesi tarafından anlaşılmayı bekler. Bebeklik ve çocukluk zamanlarında anlayamadığını hisseden birey, yaşamının ilerleyen dönemlerinde de insan ilişkilerinde problem yaşar, annesini arayan bebek misali sosyal hayatında etraftan ilgi bekler ve beklediği özeni göremediğinde duygusal açıdan etkilenir (Sayar, 2019).

Bowlby' e göre kişi bakım veren annesi ve kendisi için önemli diğer kişilerle yakın temas oluşturmasını sağlayan bir bağlanma modeline sahiptir. Kişinin bulunduğu çevre ile etkileşim kurup bir bağlanma oluşturması varoluştan gelen bir genetik donanım üzerine oluşmaktadır. Anne ve çocuk arasında oluşan bağlanma düzeyi, çocuğun günlük hayat problemlerinde stres ile baş edebilme kapasitesini belirleyebilmektedir (Bowlby, 2012).

Ainsworth'e göre (1967) bağlanma, görünen davranışın ötesinde içseldir. Bebeklerde bağlanma davranışı öncelikle anneye yönelik olup hemen hemen üç aylık bebeklerin

çevresindeki kişilere oranla anneye farklı davranışlar gösterdiği yönünde bulgular vardır. Bebek, annesini gördükten sonra gülümser ve diğer insanlarla kurduğu göz temasından fazlasını annesi ile gerçekleştirir, onu takip eder (Bowlby, 2012).

Bebekler 28. haftalık oluncaya kadar, kendisiyle ilgilenen, onu destekleyen ve yaşamış olduğu zorluklarda ona olumlu geri dönüt veren kişiye yönelik bağlanma davranışı geliştirmeye meyillidirler (Schaffer ve Emerson, 1964). Bebek kendini güvende hissetmek ister. Bu yüzden çocukların büyük bir kısmı okul öncesi eğitime başladığı zaman bakım veren anne ile ayrılmasından kaynaklı üzülmürlürl. Çocuk okulda farklı yaşantılar edinmeye, keşif ihtiyacını gidermeye yönelir. Akran grupları içerisinde kendini güvende hisseden ve duygusal bağ kuran çocuğun bağlanma figürü anne ve babadan yaşıt arkadaşlarına geçmiş olacaktır (Shaver ve Hazan, 2000). Bağlanma davranışının yalnız bebeklerde görülmediği ortadadır (Bowlby, 2014). Ainsworth (1978) bağlanma kavramını hayatımızdaki değer verdiğimiz kişiler için hissedilen, onlarla vakit geçirdiğimizde mutlu olmanızı, zor anlarımızda destekleri ile gevşememizi sağlayan kuvvetli duygusal bağ olarak belirtmiştir (Kaplan, 2012).

Bretherton (1992) 'a göre depresyon gibi duygusal rahatsızlıkların sebeplerini inceleme sebebi ile John Bowlby ve Mary Ainsworth araştırmalarda bulunmuş ve Bağlanma Kuramının doğuşunu sağlamışlardır. Bağlanma kuramı nesne ilişkileri ile psikodinamik kuramlardan etkilenerek, bakım verenden uzaklaşan çocuğun yaşadığı endişeli durumu anlamaya ve açıklamaya çalışan kişilik kuramıdır. Çocuğun bakım veren ile oluşturduğu ilişkinin kalitesi ve bağlanma düzeyi; kişinin ilerleyen dönemlerde diğer insanlarla oluşturacağı bağlanma biçimini etkileyeceği düşünülmektedir (Kaplan, 2012).

Bağlanma davranışı ile hissedilen duygu; bağlanan kişi ile bağlanma figürü arasındaki iletişimden etkilenmektedir. İlişki olumlu yönde ise temelde güven duygusu oluşurken, bağlanan bireyin kendini kötü hissettiği bir ilişki içerisinde ise oluşan duygu öfke ve kaygı olur. Ebeveynleri ile güven temelli ilişki sağlayamayan bireyler, kendine güven konusunda da eksiklik yaşayabilirler (Bowlby, 2014). Çocukluktan erişkinliğe geçiş döneminde ergenin sağlıklı iletişim kurabilmesi, geçmişteki aile ilişkilerinden etkilenmektedir. Çocukluğunda ailesinden yeterli sevgiyi, desteği hisseden birey mutlu bir ergenlik dönemi yaşayabilir (Yavuzer, 2017). Ergenlik döneminde bireyin ebeveyni ile bağlanma davranışı kişiden kişiye farklılık gösterir. Kendisini ebeveyninden soyutlayan taraf olduğu gibi çok yoğun bağlılık gösterenler de olabilmektedir (Bowlby, 2012).

Çocukluk döneminde endişeli hissettiği veya destek hissettiği zamanlarda bağlanma figürünü yanında arayan birey, erişkin zamanlarında da güvendiği kişi ile yakın olmak isteyeceği düşünülmektedir. Güvenli bağlanma oluşturmuş çocuklara benzer şekilde arkadaşlarına güvenli bağlanan ergenlerin arkadaşları ile diğer bağlanma şekillerine göre daha destekleyici ve samimi ilişkiler içerisinde olması beklenmektedir (Hamarta, 2004). Güvenli bağlanan bireyler, kendi kimliği için gerekli olan bilgileri araştırmaya istekli olarak aktif bir şekilde varlıklarını sürdürdükleri için, kimlik gelişimleri de olumlu olmaktadır. Diğer bir taraftan ise güvensiz bağlananlar ergenlik döneminde riskli davranışlar göstermeye meyilli olabilmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011). Ergenlikte belli durumlarda bağlanma davranışın görülmesi çocukluk çağındaki bağlanmanın devamı niteliğinde olduğunu göstermektedir (Bowlby, 2012).

2.2. Bağlanma Kuramı

Freud'a göre bebeğin annesine bağlanması, annenin onu emzirerek fiziksel gereksinimlerini yerine getirmesi kaynaklı olabilir (Yıldırım, 2019). Freud anne kavramını, insan hayatında eşi benzeri olmayan, vazgeçilemeyecek, dayanaklı ve sevgi dolu figür şeklinde ifade etmiştir (Ainsworth, 1969). Annenin davranışlarının çocuğun tepkilerini belirleyici olduğunu savunmuş, kendisinden sonraki araştırmacılar ise bu görüşün yetersizliğini belirtmişlerdir (Yıldırım, 2019).

İnsanın yaşamında bağlanmanın üç temel görevi bulunmaktadır; içinde bulunduğu çevreyi anlamak için keşif yaparken arkasına baktığında güvenli bir yer görevi, temel ihtiyaçların karşılanma görevi, yaşama dönük güvenlik hissi oluşturabilme ihtimali. Bowlby, bağlanma ile ilgili ihtiyaçların karşılandığı durumlarda sağlıklı kişilik yapısının oluşabileceğini ifade eder (Tüzün ve Sayar, 2006).

Bağlanma kuramının oluşmasında hayvanlar üzerine yapılan çalışmaların etkisi vardır. Lorenz araştırmaları sonucunda kaz yavrularının herhangi bir uyarıcı ile karşılaşmadan yumurtadan çıkmasıyla annelerini takip ettiğini görmüştür. Anne yokken ise kendisini takip ettiğini fark etmiş ve böylece herhangi bir yaşantı geçirmeden öncesinde görülen ilk figürü takip etme davranışı ile bağlanma davranışının bağlantılı olabileceğini ortaya koymuştur. Lorenz' in mühürleme olarak adlandırdığı bu kavram, öğrenilmiş davranıştan ayrılarak doğuştan geldiği düşünülmektedir (Bowlby, 2012). Anne ve bebek arasındaki bağın oluşması, beslenme gibi fizyolojik ihtiyaçların yerine getirilmesiyle doğrudan ilişkili görülmemektedir (Yıldırım, 2019).

2.2.1. Bowlby'nin bağlanma kuramı

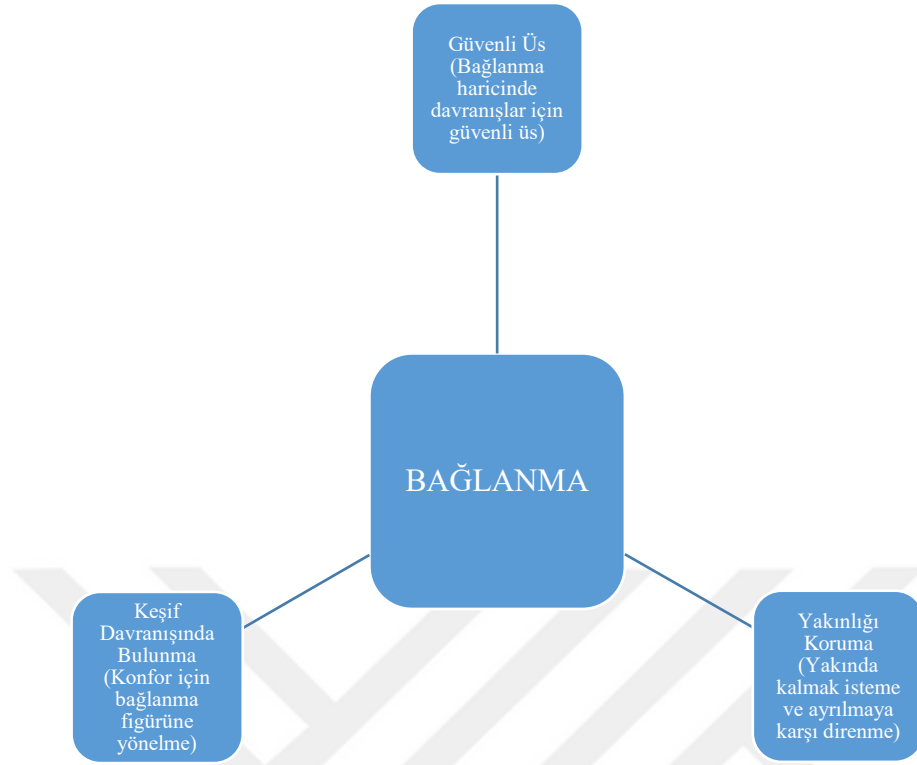
Bağlanma kuramının tarihsel gelişimi incelendiğinde psikanalizdeki nesne ilişkileri kaynaklı olup bununla birlikte etoloji ve bilişsel psikolojiden de yararlanmıştır (Bowlby, 2014). Bireyin kişiliğinin şekillenmesinde Bowlby, anne ve babanın birbiri ile diyalogunun etkisini gözlemlemiştir. Araştırmalarını yapabilmek adına oluşturduğu klinikte, bireyin çocukluk dönemi boyunca edinmiş olduğu yaşantıların, duygusal gelişiminde ve bununla birlikte sonraki yaşantılarına etkisinde önemli bir yeri olduğunu benimsemiştir. Yaptığı çalışmalar neticesinde anne ve babasından ayrılıp, sonra tekrar birlikte olan çocukların psikolojik durumlarını izah etmek için psikanalitik yaklaşım temelli düşüncenin yetersizliğini fark etmiştir. Bu durum kuramın temellerinin atılmasına olanak sağlamıştır (Yıldırım, 2019). O zamanlarda bebeğin annesi ile bağlanma oluşturmasını sağlayan noktanın, annenin bebeğin beslenme ihtiyacını karşılaması görüşü vardı ve bu görüş çocuğun bağlanma davranışından ziyade bağımlılık içinde olduğunu göstermesi nedeniyle Bowlby tarafından yetersiz görülmüştür (Bowlby, 2014).

Bowlby (1969) 'e göre bağlanma, "görülen davranıştan ötede içsel bir davranış" olup, bireyin kendisi için değerli olan kişilerle oluşturduğu duygusal ilişkidir. Bebeğin hayatının ilk yıllarında annesi ile arasındaki bağlanma davranışından söz edebilmek için iki kriter bulunmaktadır: Annenin gidişinde ağlama ve onu takip etme, geri geldiğinde ise onu karşılayıp yakınlık gösterme. Dördüncü ay itibari ile ise annesine diğer insanlara baktığından farklı bakarak gülümsemeye, kendini güvende hissetmediğinde anneye yapışmaya başlar (Bowlby, 2012).

Anneyle ayrılıkla karşılaşan çocuklardan bazıları, telaşa kapılmadan tekrar geri geleceğini ve sevgi ile yaklaşacağını düşünür. Bir kısmı kısa süreli ayrı kalmayı tolere edemeyerek ağlama krizleri yaşar. Bazıları ise anne tekrar geldiğinde dahi uzak kalmaya çalışır (Burger, 2006). Anneden beklediği desteği gören, sevgisini hisseden birey, güvene dayalı bir ilişki oluşturmuş olur. Kendine güveni artarak içinde bulunduğu çevreyi keşfedebilir, farklı yaşantılar edinmeye açık yaklaşır. Bu durumun tersi olarak endişeli anlarında güvenli dayanak bulamayan birey, farklı yaşantılar geçirirken kaygılı yaklaşır. Ailesinden sevgi göremeyen birey onu sevebilecek birilerinin olmayacağını düşünür. Kabul gördüğü bir çevrede yetişen bir birey ise, kendini başka insanlar tarafından da sevmeye değer bulur (Bowlby, 1973). Bu sebeplerden dolayı anne ve babalarımız ile geçirdiğimiz yaşantılar, hayatımızın ileri safhalarında kuracağımız bağlanma biçimlerinin alt yapısını oluşturmuş olur (Burger, 2006).

Ainsworth'un yapmış olduğu çalışmalar; bakım verenin ilgili, ulaşılabilen, çocuğunun davranışlarını anlayışla karşılayabilen ebeveynler olduğu durumlarda çocuğun da daha mutlu olduğunu ortaya koymuştur. Aksi durumda çocuklarının tavırlarını fark etmeyen veya kaygılı olmalarından kaynaklı uygun tepkiler veremeyen, reddedici anne baba tutumları sergileyen bireylerin çocuklarının ilerleyen dönemlerde mutsuz, endişeli bireyler olmaya yatkın olması muhtemeldir (Bowlby, 2014). Bağlanma, bireylere doğuştan gelen, değer verdiği kişilerle oluşturduğu duygusal bir yapıdır (Hazan ve Shaver, 1998). Güvenli bağlanmanın oluşmaması ömür boyunca birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir (Kesebir vd., 2011). Kişi dünyaya gelmesinden itibaren oluşturduğu bağlanma biçimiyle hayatta var olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir (Teze ve Arslan, 2016).

Bağlanma kuramına göre bebek, uygun ortam bulunduğunda bazı davranışlar ortaya koymaya meyilli bir şekilde dünyaya gelir. Güvenli bir dayanak bulan bebek, yakınlığı korumaya çalışırken tehlike hissettiği zamanlarda annesinin yanına geri döner. Kk gezintiler yapabilen bebek, büyüdükçe yer ve zaman bakımından annesinden uzun süreli ayrılabilir. Ergenlik dönemi ile keşiflerinin süresi artar ve ailesinden farklı olarak yeni bağlanmalar oluşurmaya başlar. Yaşamı boyunca güvenli bağlanabileceği bireylerin varlığı onu mutlu ettiği gibi güvenli alanından ayrılıp tekrar aynı yere dönebilmenin mutluluğunu yaşamasını sağlar. Bağlanma davranışı yaşamın ilk dönemlerine göre ilerleyen yıllarda daha az yoğunlukta görülür (Bowlby, 2014).

Şekil 2.1 Bağlanma, Kaynak: Hazan ve Shaver, 1994b.

Bebeklerin, etrafındaki uyaranlara dikkat edip davranış gösterme yönelimleri çok kuvvetli olup, bebekler yaşıtalarına bağıllık göstermektedirler. Yanından akranları uzaklaştığında, gözleriyle takip ederler. Döndükleri zaman mutlu olurlar. Bebek çevresindekilerle sosyal yaşantı geçirdikçe bağlanması kuvvetlenir. (Bowlby, 2012). Bağlanma kuramına göre birey, bağlanma davranışını gösterebileceği şekilde dünyaya gelir, geçirilen yaşantılar ile çocuk kendini ve çevresini anlamlandırır ve farklı ilişkilerle genelleme yapar (Kesebir vd., 2011).

Anne ve bebek arasında; özellikle 0-1 yaş aralığında fiziksel yakınlığın devamlı olması, bebeğin davranışlarını bakım verenin hassas bir şekilde takip edip yanıt verebilmesi, bebek ve annenin sağlıklı iletişim kurabileceği ortamın var oluşu anneye güvenli bağlanmasını etkilemektedir (Bowlby,2012). Annenin sosyal çevresinden aldığı destek, annenin küçük yaşlarında gördüğü annelik figürü onun da annelik tarzını etkiler. Bebeklik döneminde oluşan bağlanma biçimi bir defa oluştuktan sonra, başka insanlara karşıda aynı şekilde devam etmeye yatkındır. Bu durumun nedeninin anne ve babanın çocuğa yaklaşımının değişmeden devam etmeye yatkın olmasından geldiği düşünülmektedir (Bowlby, 2014).

0-3 yaş aralığında anneyle bebek arasındaki iletişimin yetersiz olması ilerleyen yaşlarda bireyin kendi içine çekilerek, diğer insanlarla güvenli sevgi dolu ilişkiler kuramamasına neden olabilir. Ailesinden sevgi ve güven ihtiyaçlarını küçük yaşlarda karşılayabilen bireyler, başarılı toplumsal etkileşim kurabilirler (Yavuzer, 2017).

2.2.2. Bağlanma Stilleri

Ainsworth, çocukların anneleri farklı bir yere gittiğinde, yabancı ile baş başa olduklarında ve anneleri geri geldiğinde tutumlarını gözlemleyerek üç farklı bağlanma şeklinin varlığına dikkat çekmişlerdir. *Güvenli bağlanma davranışı görülen bebekler, bakım verenin yanından ayrıldığı durumda ilk başta huzursuz olmuş fakat annenin tekrar gelişinde rahatlamış, etrafı ile ilgilenmeye, annesini güvenli bir üs olarak görüp keşif davranışı göstermeye meyilli olmuşlardır. Kaygılı/ kararsız bağlananlar, bakım verenin ayrılmasından sonra fazla endişe yaşayarak mutsuz olmuşlar, odada bulunan diğer yabancı bireyle ilgilenmemişler, annenin tekrar gelişinde rahatlamakta güçlük yaşayarak sarılmış olsalar bile ağlayarak huzursuzlukları sürmüştür. Kaçınan bağlananlar, anne ile ayrıldıktan sonra kayıtsız tavırlar sergilemiş, anne geri geldiğinde ise onunla ilgilenmemiş, yakınlık oluşturmamaya gayret etmişlerdir* (Yaşar, 2019).

Ainsworth ve arkadaşları sadece çocukların bakım verene karşı davranışlarını gözlemlemekle kalmayarak annelerin çocuklarına davranışlarını da gözlemlemişlerdir. Güvenli bağlanan çocuklar annelerinden gereksinimlerine karşı hassas tavır görmüşlerdir. Kaygılı kararsız bağlanan çocuklar bakım verenlerinden gereksinimlerine yönelik birbirini tutmayan alakasız tepkiler görmüşlerdir. Kaçınan bağlananlar annelerinden çoğunlukla gereksinimlerine karşı ilgisiz, katı davranışlar görmüşlerdir. Anne ve babanın birinin olumlu cevap verip diğerinin olumsuz tutum sergilemesi tutarsız davranış oluşturmaktadır (Çetinkaya, 2013).

Bowlby'nin bağlanma kuramı çerçevesinde; Horowitz vd. (1993) kişinin benlik imajını pozitif ve negatif algılaması ile karşı tarafı da pozitif ne negatif algılayışını temel koyarak güvenli, saplantılı, korkulu, kayıtsız bağlanma şekillerini belirtmişlerdir. Bartholomew ve Horowitz (1991), yetişkin bağlanma stili isimli dörtlü bağlanma modeli ortaya koymuştur.

Dörtlü bağlanma modeli aşağıda verilmiştir.

BENLİK MODELİ

(Bağımlılık)

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük) DİĞERLERİ (Kaçınma)	GÜVENLİ Yakın ilişkilerde rahat ve bağımsız tavırlar	SAPLANTILI Saplantılı Davranışlar
Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa kayıtsız tutum göstermek	KORKULU Yakınlıktan korkmak sosyal ilişkilerden kaçınmak

Şekil 2.2 Dörtlü bağlanma modeli, Kaynak: : Bartholomew ve Horowitz (1991).

2.2.2.1. Güvenli bağlanma

Güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için çocuğun endişe verici yaşantılar geçirdiğini hissettiği zamanlarda anne ve babanın destekleyici, ihtiyaçları ile ilgilenen, ulaşılabilir ve sevgisini hissettiren bireyler olması gerekmektedir. Kendini rahat hisseden çocuk, anne ve babasının zor anlarında yardım edeceğinin güvencesiyle etrafını keşfetmede kendini cesur görür (Bowlby, 2014). Dışarıdan incelendiğinde, bağlanma ile keşif davranışının uyumu güvenli bağlanan çocuk ve ebeveyni arasında fark edilmektedir. Kaygılı bağlanan çocuklarda bu uyum görülmemektedir. Bir kısmı hareketsiz kalma, etrafına karşı duyarsızlık, beklenenden az seyirde keşif davranışı, kısa süreli temas davranışı oluşturmaya yatkındır. Güvenli bağlanan bebekler diğer bebeklere göre anneden uzaklaştığında daha az huysuzlanır ve anne geri geldiğinde kucağında olmak onu mutlu eder, oyununa geri dönebilir (Bowlby, 2012).

Güvenli bağlanan çocuklar ilerleyen zamanlarda daha huzurlu, sakin, mutlu ve kendine güvenen bireyler olmaya yatkındır (Burger,2006). Diğer insanlara yönelik tutumları tutarlı olup kontrollü davranışlar sergilerler. Yaşanan birbirine yakın olaylarda benzer davranışlar gösterip, duygu ve düşünceleri düzenlidir. Samimi insan ilişkileri oluşturabilir, yakın duygusal ilişkiler oluşturabilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.2.2. Kaygılı- kararsız bağlanma

Bu bağlanma biçiminde bakım veren, çocuğun ihtiyaçlarına karşı hassas değildir. Çocuğun davranışlarının, isteklerinin, endişelerinin farkında değildir. Anne uzaklaştığında çocuk büyük bir korku duyar, genellikle ağlama nöbetleri yaşar. Sakinleşmesi çok zor olup gereğinden fazla kaygılanır (Burger, 2006). Önemsiz olaylarda kolay üzülebilirler. Anneyle iletişim kurmada zorluk yaşar fakat anne yokken de çevresini keşfetmede isteksizdir. Arkadaşları ile iletişim kurmak istemezler (Bowlby,2015). Endişeli zamanlarında anne ve babasının desteğini hissedeceğinden emin değildir. Belirsizlik kaynaklı düşünceleri, sık sık kaygılanmasına sebep olur. Ebeveynin kendinden mahrum bırakmakla tehdit etmesi çocuğun sakinleşmesini daha da zorlaştırır (Bowlby, 2014).

2.2.2.3. Kaygılı- kaçınan bağlanma

Bu bağlanma şeklini oluşturmuş kişilerin aileleri genellikle sert davranışlar göstermişler, günlük hayat içerisinde baş edemediği durumlarda çocuklarına desteğini hissettirmemişlerdir. Birey, ilgi ihtiyacı olduğunda azarlanacağını düşünür. İçten içe ebeveynlerine kızgın olan kişi, çevresindeki insanlara duygularını belli etmek istemez (Bowlby, 2015). Bu kişiler bebeklik dönemlerinde ise, anne ve babasının bulunduğu yere tekrar gelmesini umursamadıkları fark edilmiştir (Waters, 2004). Anne ve babanın çocuğunu azarlayıp reddetmesi sonucunda, ilerleyen yaşlarda kişi diğer insanların sevgisine ihtiyaç duymadan hayatını sürdürmek amacıyla kendi kendine yetmeye çalışıp başka insanların desteğini istemeyebilir. Çocukluk zamanlarında edinilen bağlanma biçimleri kişinin yetişkinlik yıllarında da ortaya çıkar. Güvenli bağlanma oluşturanlar diğer insanlarla iletişim kurmakta çekinmezken, kaçınan bireyler ona değer veren insanlara kuşkulu yaklaşarak yakın ilişkiler oluşturmaktan endişelenir (Bowlby, 2014). Güvensiz kaçınan bağlanma oluşturan bebekler, anneyle beraberken onunla temas içerisinde olmamakla birlikte anne odadan ayrıldığında çok fazla memnuniyetsizlik yaşamazlar (Atik, 2013).

Kaygılı kaçınmalı bağlanma oluşturan çocuklar, ailesini kendi belirledikleri mesafede tutmak isterler. Sohbetler kısa olup, içeriği öznel olmayan gündelik konular olup çoğunlukla anne ve babası yokmuş gibi davranır (Bowlby, 2014). Bireylerin bağlanma şekillerine göre aile fertleri ile olan ilişkilerini değerlendirmeleri incelendiğinde güvenli bağlanma gerçekleştirenler, ebeveynleriyle aralarındaki diyalogları samimi, pozitif ve güvenilir şekilde belirtmişlerdir. Kaygılı kararsız olanlar aile desteğinden bahsetmemekte, kaygılı kaçınan

bireyler ise aile ile diyalogunu güven vermeyen yüzeysel ilişki olarak görmektedir (Brennan ve Shaver, 1994).

2.2.2.4. Kayıtsız bağlanma

Bu kişiler olumlu benlik değeri oluşturmuşken başka insanlar için olumsuz düşünürler. Çevresindeki kişilerin onu üzebileceği, mutsuz edeceği fikrinde olduğu için samimi davranışlardan hoşlanmazlar. Dışarıdan bakıldığında soğuk biri izlenimi uyandırır ve farklı kişilerle zaman geçirmek istemezler (Horowitz vd., 1993). Özgürlüklerini çok fazla önemseyerek, edindikleri olumsuz yaşantılar sonucunda insanlarla yakın ilişkiler kurmaktan kaçınırlar (Özteke-Kozan,2015). Hayal kırıklığı yaşamamak amacıyla mesafeli arkadaşlık ilişkileri benimserler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.2.5. Korkulu bağlanma

Bu bağlanma biçimini oluşturan birey, kendisi ve diğer insanlar hakkında olumsuz algıya sahiptir. Birey çevresindeki kişileri güvenilmez görür ve kendisinin de değer görmeyeceğini düşünür. Yakın insan ilişkileri kurmak istememesinin altında ise reddedilme ihtimalini yaşamamak için kendini güven içinde tutma çabası vardır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.2.2.6. Saplantılı bağlanma

Saplantılı bağlanma biçimi oluşturan bireyde olumsuz benlik oluşmuşken çevresindeki bireylere karşı olumlu yapı oluşmuştur (Griffin ve Bartholomew, 1994). Endişeli yapıda olup, sevmeye değer olmadıklarını düşünürler. İçinde buldukları sosyal çevreden kabul görme ihtiyaçları yüksektir (Yaşar, 2019). Bu kişiler sosyal hayat içerisinde değer görmek için çabalar fakat sevgiyi hissetmek için çok fazla kaygı duyarlar. Sevdiklerinden ayrılma düşüncesi normal dışı saplantı boyutundadır. Küçük yaşlarda tutarsız anne baba tutumu ile karşılaşan bireylerde görülme ihtimali fazladır (Horowitz vd., 1993). Griffin ve Bartholomew (1994) 'e göre bu kişilerde yoğun değersizlik hissi oluşmuştur. Diğer kişilere olumlu düşünce oluşturmalarından kaynaklı onlara fazla samimi yaklaşarak onaylanmak isterler ve bu ihtiyaçları giderilmediğinde üzüntü yaşarlar.

2.2.3. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Ergenlik döneminde birey akran gruplarıyla vakit geçirmeyi ailesine kıyasla daha çok ister. Arkadaşlık ilişkilerinin temelinde anne ve baba ile kurulan bağlanma biçimi vardır. Ebeveynlerle oluşturulan bağlanma stili sadece çocukluk döneminin değil yaşam boyu insan ilişkilerinin mimarıdır (Günaydın vd., 2005). Ergenlik döneminde akran ilişkileri bireyin hayatında daha çok yer kaplıyor olsa da ebeveynlerle sağlıklı iletişim kurmak, gerekli durumlarda sosyal desteklerini almak kişiliğin gelişmesinde yeri yadsınamayacak kadar önemlidir (Allen vd., 1994). Ergenlik öncesi dönemde çocuktan bağlanma objesine yönelik bağlanma biçimi oluşurken ergenlikle birlikte ise karşılıklı bağlanma ilişkisi oluşur (Kaplan ve Aksel, 2013). Ergenlik döneminde de bağlanma ihtiyacı önemini korumaktadır (Booker, 2004). Kırılma noktası olarak adlandırabileceğimiz ergenlik sürecinde bağlanma gereksinimi okula yönelik daha çok hissedilmektedir (Altınsoy ve Karakaya-Özyer, 2018). Erken çocukluk ve ergenlik sürecinin çok büyük bir kısmında okullar, sosyal ilişkilerin kurulması, entelektüel gelişim için önemli bir yere sahiptir (Cemalcılar, 2010).

Bireylerin bebeklik döneminde bağlanma stilleri farklı yaşantılardan kaynaklı değişkenlik göstermektedir. Güvenli bağlanma oluşturan bireylerin; sosyal çevresine karşı daha sağduyulu, uyumlu, güven temelli dostluklar oluşturdukları, girişken özellikler gösterdikleri, hislerini ifade biçimlerinde sağlıklı iletişim kurdukları görülmüştür. Kayıtsız bağlanma geliştirenlerin, benlik algısı pozitif bireyler olup insan ilişkilerinde karşı tarafa güveni olmayan, samimi muhabbetlerden rahatsız olan, arkadaş gruplarında benimsenmeyen kişilere dönüştükleri görülmüştür. Saplantılı bağlanma geliştirenler; benlik saygısı düşük, duygu ve düşüncelerini doğru biçimde anlatamayan kişilerdir (Yıldırım, 2019). Korkulu bağlanma geliştirenler; arkadaş grubu ile yakın ilişki kurmak istemeyen, benlik saygısı düşük, ihtiyacı olduğunda etrafı ile paylaşamayan kişilerdir (Erözkan, 2004).

2.3. Okula Bağlanma

Sosyalleşmede çok önemli bir yeri olan okullar, eğitsel becerilerle birlikte kişinin arkadaş grupları ile fikir alışverişinde bulunup kaynaştığı, ortak etkileşim sayesinde bireyin toplumsallaşmasına yardımcı olan eğitim kurumlarıdır. Okula bağlanma kavramının çıkışının Hirschi'nin Sosyal Kontrol Teorisi olduğu söylenebilir (Yaşar, 2019). Bowlby'nin bağlanma kuramından yola çıkarak Hirschi, kişilerin sadece anne ve babalarına değil yaşadığı topluma, vaktinin çok büyük bir kısmının geçtiği eğitim kurumlarına da sosyal bağlar geliştirdiğini ifade etmiştir. Bu bağlar; bireylerin toplumsal veya hukuken yaptırım gerektiren davranışlara meyilli

olduğu dönemlerde tutum ve davranışlarını gözden geçirip kontrollü davranmasını kolaylaştırır. Hirschi (1969); anne ve babasına, sosyal çevresine, eğitim gördüğü kuruma bağlanma gerçekleştirenlerin diğer insanlara oranla az suç işleme yönelimi göstereceğini belirtmiştir.

Libbey (2004)'e göre okula bağlanma; okulu sevme ve arkadaşlarıyla iletişimleriyle öğretmen sosyal desteğini de içeren bir kavramdır. Okula bağlanma; bireyin okuluna aidiyet hissetmesi, kendini mutlu ve önemli hissedebileceği bir yer olduğuna dair düşünce geliştirebilmesidir (Samdal vd., 1999). En geniş kapsamıyla okula bağlanma; öğrencinin eğitim kurumunda arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve okulda bulunan diğer kişilerle oluşturmuş olduğu ilişkidir (Mouton ve diğerleri, 1996).

Okula bağlanma kavramını, çalışmacılar birbirinden farklı kelimelerle ifade ediyor olsa da temelde aynı olguyu araştırdıkları görülmektedir. Doğan (2014) okula bağlanma kavramını öğrenci bağlılığı kavramı ile nitelendirerek akademik bağlılık, okula aidiyet, arkadaş ilişkileri, okulu sevme ve öğretmen desteği kavramlarını birlikte kullanmış, Bergin ve Bergin (2009) okula aidiyet hissetme, okuldaki öğretmenleri ve akranları ile ilişki içinde olma şeklinde betimlemiştir.

Öğrencilerin okula aidiyet hissetmesi anne ve babalarına bağlanmaları, öğretmenlerine, arkadaşlarına bağlanmaları ile bağlantılıdır (Yaşar, 2019). Bağlanma kuramı; erken yaşlarda oluşan anne ve çocuk arasındaki bağın aile dışındaki insanlarla oluşacak ilişkileri etkilediğini savunmaktadır (Shomaker ve Furman, 2009). Ailesi ve öğretmenleriyle güvenli bağlılık ilişkisi yakalayanların, güvensiz bağlanma oluşturanlara kıyasla akademik başarılarının daha iyi seviyede olduğu, duygu düzenleme becerilerinin iyi olduğu, problemlerle baş edebilmede ve çözüm odaklı yaklaşımda daha iyi oldukları görülmüştür (Yaşar, 2019). Okula bağlanma sürecini anlamak, öğretmenlerin öğrencilerle iletişimlerini daha iyi bir noktaya taşıyacaktır (Bergin ve Bergin, 2009). Güvene dayalı, destekleyici öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrencinin okula aidiyet hissetmesinde bir motivasyon oluşturur. Bu bağlılık, öğrencinin okul etkinliklerine katılmasına da teşvik oluşturarak bireyin potansiyelini çıkarabilmesine katkı sağlar (Cemalcılar, 2010).

Okula bağlanmanın ilişkili olduğu düşünüldüğü kavramlar içerisinde arkadaşla bağlanma da vardır. Öğrenci, eğitim kurumu içerisinde arkadaşlarıyla iletişim içerisindedir. Özellikle kendini yetersiz hissettiğinde, normal dışı durumlarda, bağlanma objesi ile yakınlığı ve istediğinde ulaşılabilir oluşu onu rahatlatmaktadır. Bu ikincil bağlanma figürü olarak

adlandırılıp, çocuğun ilerleyen yaşlarda farklı bağlanma biçimleri oluşturması okul ortamında beklenen durumdur (Bowlby,2012).

Taylı (2008), bireyin okula bağlanma gerçekleştirememesinin okula devam etmeme davranışına neden oluşturabileceğini, Özdemir ve Kalaycı (2013) öğretmenin sosyal desteğinin ve bireyin okula dair oluşmuş bilişsel yapısının öğrencinin okula bağlanmasında etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bireyin kendisini okulun kıymetli bir üyesi olarak görmesi, okuldaki arkadaş gruplarıyla iletişimin kuvvetli olmasına, öğretmenleri ile samimi ve destekleyici iletişiminin olmasına, bir bütün olarak bireyin okula bağlanmasının yüksek olmasıyla ilgilidir (Demir, 2017).

2.3.1. Okula Bağlanmanın Boyutları

Okula bağlanma, yeni araştırmalar yapıldığı sıralarda sadece bireyin davranışlarını inceleyen bir kavram olarak görülürken şu an yapılan araştırmalar gösteriyor ki çok boyutlu, içinde farklı öğeler barındıran bir kavramdır (Li, 2011; Yonezawa vd., 2009). Öğrencilerin tutumları, düşünceleri okula bağlanma kavramının katmanlarını ortaya koymaktadır (Fredricks vd., 2004). Araştırmacılar birbirinden farklı boyutlarda okula bağlanmayı incelemiş fakat en sık kullanılanı ve en çok benimsenen boyutlandırma üç boyutlu olmuştur.

Okula bağlanma kavramı bilişsel, duygusal ve davranışsal boyuttan oluşmaktadır. Bilişsel boyut; bireyin eğitim kurumuna dair düşünce yapısını ifade etmektedir. Bilişsel bağlanması akranlarına göre daha iyi seviyede olanlar, günlük hayat sorunlarına kolay adapte olarak, sorunu anlamlandırıp çözmeye hususunda iyidirler. İstedikleri başarıyı yakalayamadıklarında farklı yöntemler geliştirebilirler (Fredricks vd., 2004). Bilişsel bağlılığı ilgilendiren kavramlar bilişsel yatırım ve kendini düzenleme yöntemleridir (Archambault vd., 2009). Bilişsel yatırım oluşabilmesi; çalışmak için istekli davranış gösterme, yeni şeyler öğrenmek adına uğraş verme, güçlülere karşı pes etmeme, hedeflerinin belirli olmasına bağlıdır (Ablard ve Lipschultz, 1998). Kendini düzenleme, bireyin hislerinin ve davranışlarının farkında olup bunu düzenlemesi, öğrenme yöntemlerine yönelik metotlar geliştirmesi ve eleştirel gözle bakıp orijinal sonuçlar çıkarabilmesidir (Linnenbrink ve Pintrich, 2003).

Duyuşsal boyut; bireyin öğretmene, eğitim kurumuna ve akranlarına yönelik pozitif duyguları içinde bulundurmakla beraber, okuldaki yapılara karşı pozitif duyguları, yapılan etkinliklerde aktif olmayı içermektedir (Fredricks vd., 2004). Duyuşsal anlamda okula bağlanma arttığı zaman bireyin sosyal çevresiyle ilgili yaşantılarına dair duyguları pozitif yönde

görülmektedir (Aksu, 2019). Okulu değerli bulmak ve öğrencinin hedeflerine ulaşabileceği bir kurum olarak okulu algılaması duyuşsal boyuta bir örnek teşkil etmektedir (Bellici, 2012).

Davranışsal boyut; bireyin okuldaki akademik durumu ile okula oryantasyonu için gerekli olan davranış biçimini anlatmaktadır (Fredricks vd., 2004). Okula devamlılık gösterme, kurallara riayet etme, eğitim kurumunun vermiş olduğu sorumlulukları yerine getirme, okul dışı organizasyonlara katılım gösterme alt boyutlarından oluşmaktadır (Costenbader ve Markson, 1998). Ayrıca davranışsal boyut, bireyin fark edilebilen davranışları demektir. Örneğin; öğrencinin öğrenmeye istekli oluşu, sorumluluklarını yerine getirmek için hevesli olması, bir problemle karşılaştığında çözmek için uğraş göstermesi okula davranışsal boyutta bağlılığı nitelendirmektedir (Linnenbrink ve Pintrich, 2003).

Ergenler zamanlarının büyük bir kısmını okulda geçirmelerinden kaynaklı, okula bağlanma ve akrana bağlanma ebeveyne bağlanmadan sonra önemli bir yeredir. Akrana bağlılık gösterme, bireyin aidiyet ihtiyacını gidermesini, sosyal destek sağlamasını ve toplumsal kuralları öğrenerek yaşadığı ortama uyum göstermesini sağlar (Bellici, 2012).

Öğrencilerin gösterdikleri tutumlar okula bağlanmanın farklı boyutlarını oluşturmaktadır. Eğitim içerisinde öğrenmek amaçlı dikkat verilmesi davranışsal bağlanma, öğrenmeye istekli olma veya öğrenmeyi olumsuz etkileyen duygulardan arınmak duygusal bağlanma, öğrenebilmek için değişik metotlar uygulamak ve geliştirmek bilişsel bağlanmayı oluşturur (Ayaz, 2018). Aynı zamanda, öğrenme yaşantılarını geliştirmek için gösterilen gayret de ‘dolaylı okula bağlanma’ şeklinde ifade edilir (Reeve, 2012).

2.3.2. Okula Bağlanmayı Sağlayan Faktörler

Blum (2005) ‘a göre; okula bağlanmayı kolaylaştıran faktörlerin başında öncelikle kendini okula ait hissetme ve bununla birlikte okuldan hoşlanmak, eğitimcilerinin sosyal desteğini aldığını hissetmek, kurum içerisinde tatmin edici arkadaşlıklar kurmak, okulun adil bir yer olduğunu düşünmek, şu andaki verimliliği ve gelecekteki başarısı ile ilgileniyor olmak ve akademik programlar dışında faaliyetlerle meşguliyet sayılmaktadır.

Okuldaki faaliyetlerin az olması, öğrencilerin eğitim kurumu içerisinde sosyal destek algısının zayıf olması, okul çalışanları hakkındaki negatif düşünceleri ve okula yabancılık duygusu yaşaması okula bağlanmayı azaltan faktörlerdendir (Mouton ve ark., 1996). Eğitim kurumu içerisinde olan bireylerin birbirleri ile sağlıklı iletişim kurması çocukların okuldan hoşlanmasını kolaylaştıracak ve okula bağlanmaları da hızlanacaktır (Nichols, 2008). Okula

bağlanma düzeyi daha yüksek olan öğrenciler, arkadaşları ve öğretmenleri ile iyi ilişkiler oluşturan, özsaygısı ve öznel iyi oluşu yüksek bireylerdir (Cemalcılar, 2010).

Çocuklar okula başladıktan sonraki süreç içerisinde akranlarıyla çok fazla vakit geçirir ve aile dışında akranları, öğretmenleri ile duygusal bağ kurmaya ihtiyaç duyarlar. Eğitim kurumları bireylerin sosyalleşebilmesi ve yeni bağlanmaların oluşabilmesinde önemli bir konumdadır (Savi, 2011). Sosyal bir varlık olarak birey aidiyet hissetme gereksinimi yaşar. Aidiyet duygusu, kişinin var oluşuna dayalı motivasyon oluşturarak; içinde bulunduğu toplumun parçası hissetme durumudur (Altınsoy ve Karakaya-Özyer, 2018). Aidiyet; değer, gereksinim ve içinde bulunulan sistem tarafından benimsenmeyi ifade eden yaşantıların genel ifade edilmesidir (Hagerty vd., 1992).

Öğretmen ve öğrenci arasında samimi ilişkinin varlığı bireyin okulu kendini geliştirebileceği yer görmesini sağlayacaktır. Öğretmenini iyi bir lider ve yol gösterici olarak tanımlayan öğrenciler, olumsuz duygu ve düşünce içerisinde olanlara kıyasla okulu daha güvenilir bulur ve kolay uyum sağlar (Erdoğan, 2019). Öğrencilerin başarılı olmasında kendi çabaları gibi öğretmenlerinin ilgisi ve desteğinin de payı büyüktür. Çalışmalar incelendiğinde aile desteği ile öğretmen desteğinin öğrencilerin okula bağlanmasını kolaylaştırdığı görülecektir (Dündar, 2017).

Ergenlik döneminde birey; okul içerisinde benimsenmek, düşüncelerinin önemsenmesini ve bir gruba aitlik hissini yaşamak ister. Arkadaşları içerisinde aidiyet hisseden, kabul gören, karşılıklı olumlu iletişim sağlayanların okula bağlanma durumu da artış göstermektedir (Uslu, 2012). Okulda dışlanmayan bireyin okula yönelik olumlu duygular hissetmesi beklenmektedir. Arkadaşlık ilişkilerinden tatmin olan çocukların özgüveni gelişmekte, akademik performans göstermek için hevesli olmakta ve bu sayede okula bağlanması artmaktadır. (Booker, 2004). Okul hayatında mutlu olan bireyler, ders dışı aktivitelere katılmak için hevesli olmakta ve bireyin tüm yönleri ile gelişimi sağlanmaktadır. Kişinin okulda öğrenmiş olduğu bilgilerin, akranları ve öğretmenleri ile oluşturmuş olduğu ilişkilerin, ders dışı sosyal faaliyetlerde aktif olmasının hayatında önemli bir yeri vardır. Öğrencilerin okula yönelik bağlılık göstermeleri çok yönlü gelişimlerini sağlar (Karababa vd., 2018). Okula bağlanmaya yönelik yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi, aile ilişkileri, akademik başarı, sosyal çevre ile ilişkiler, okula yönelik olumlu tutum ve ailenin ekonomik düzeyi okula bağlanmayı etkileyebileceği görülmüştür (Aydeniz, 2019).

2.3.3 Okula Bağlanma ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.3.3.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Baş ve Altun (2020), 701 ortaokul öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırma neticesinde öğrencilerin okul yaşam kalitesi, okula bağlılık düzeylerinin gelecek beklentisini anlamlı yordadığı tespit edilmiştir.

Oral (2020), 538 çocuk ve ergen üzerinde yaptığı araştırma sonucunda algılanan stresin ve okul doyumunun okula bağlanma üzerinde aracı rolü olduğu bulunmuştur. Bolat-Güdücü (2019), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerinin ilişkisel tarama modeli kullanarak okul yaşam kalitesi, algılanan sosyal destek ve akademik öz yeterlik bakımından incelediği araştırma sonucuna göre öğrencilerin algılanan sosyal destek puanları yükseldikçe okula bağlanmaları artmakta ve okul yaşam kalitesi, algılanan sosyal destek, öz yeterlilik okula bağlanmayı %51.9 ile yordamaktadır.

Erdoğan (2019), 480 ortaokul öğrencisi üzerinde çalışarak okula bağlanmalarının okul tükenmişliği ve algılanan anne- baba ve öğretmen akademik katılımı bağlamında ilişkisel tarama modelini kullanarak incelediği araştırma sonucuna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri ailenin gelir düzeyine, anne baba eğitim durumuna, doğum sıralarına, kardeş sayılarına ve cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuş ve 5. Sınıf öğrencileri 6. 7. ve 8. Sınıf öğrencilerine göre okula bağlanmaları daha fazla bulunmuştur.

İşeri ve Tabak (2019)'ın ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının kişisel değişkenlere göre incelendiği çalışmada öğrencilerin okul içerisinde en fazla öğretmenlerine bağlılık gösterdiği bulunmuştur. Öğrencilerin yaşları arttıkça okula bağlanma düzeylerinin az da olsa anlamlı olarak azaldığı görülmüştür. Kız öğrencilerin erkeklere göre, okula bağlanma ve öğretmene bağlanma düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülürken, arkadaşla bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgular arasındadır.

Öztemel, Traş ve Ünal (2019)'ın ilişkisel tarama modelini kullanarak 13-15 yaş aralığında ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarını sosyal ilişki ve okul tükenmişliği açısından incelediği araştırma sonucunda okul tükenmişliği ile okula bağlanma arasında orta düzeyde negatif yönlü, okula bağlanma ile sosyal ilişki arasında orta düzeyde pozitif yönlü, sosyal ilişki ile okul tükenmişliği arasında ise orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Topçu (2019), 13 farklı yatılı bölge ortaokulundaki 1193 öğrenciyle genel tarama modelini kullanarak ergenlerin ebeveyne, akarana ve okula bağlanma düzeyini incelediği araştırma sonucunda 8. Sınıf öğrencilerin 6. Sınıflara göre akarana ve okula bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur ve ayrıca ergenlerin yaşları arttıkça ebeveyne bağlanma düzeyi azalırken akarana ve okula bağlanma düzeyleri artmaktadır.

Yaşar (2019), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini ilişkisel tarama modeli kullanarak akran ilişkileri ve okul motivasyonu açısından 502 öğrenci üzerinde incelemiş ve araştırması sonucunda baba eğitim düzeyine göre okula bağlanma düzeyinin farklılaşmadığı, anne eğitim düzeyine göre okula bağlanma ve öğretmene bağlanma düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaştığını fakat arkadaşına bağlanma puanlarında farklılık oluşmadığını bulmuştur. Okul motivasyonu ve akran ilişkileri okula bağlanmayı anlamlı yordamaktadır.

Zengin- Aksu (2019), ilkokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini ilişkisel tarama modeli ile inceleyerek yapmış olduğu araştırma neticesinde okula bağlılık ile cinsiyet, kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken okula bağlılık ile veli katılımı ve öğrencilerin desteklenmesi değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Altınsoy ve Karakaya-Özyer (2018), ergenlerde okula aidiyet duygusunu araştırdıkları çalışma sonucunda umutsuzluk ve yalnızlığın okula aidiyet duygusu ile negatif yönlü ilişkisi olduğu bulunmuştur. Ayaz (2018), okula bağlanma ile öğretmenden algılanan özerklik desteği ilişkisinde motivasyonun rolünü incelediği araştırma sonucuna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri ders dışı faaliyetlere katılmalarına göre farklılaşmaktadır ve ders dışı faaliyetlere katılanların bağlanma düzeyleri daha yüksektir. Kız öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan yol analizi sonuçlarına göre algılanan özerklik desteği okula bağlanmanın %20 açıklar biçimde bulunmuştur. Öğrencilerin öğretmenden algıladıkları özerklik desteği arttıkça okula bağlanma düzeyleri de artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Karababa, Oral ve Dilmaç (2018), 317 ortaokul öğrencisinde okula bağlılığın yordanmasında algılanan sosyal desteğin ve değer rolünü araştırdıkları çalışma sonucuna göre ortaokul öğrencilerinde okula bağlanma ile algılanan arkadaş, öğretmen, aile sosyal desteği ve insani değer arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Okula bağlanmada ortaya çıkan %41 varyansın en büyük oranı öğretmenden algılanan sosyal destek oluşturduğu görülmüştür.

Yılmaz-Özelçi ve Eliüşük-Bülbül (2018), 392 üniversite öğrencisi üzerinde okula bağlanma düzeyini incelemiştir. Yapılan araştırma neticesinde öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri ile okula bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Altınsoy ve Eryılmaz (2017), 411 öğrenci üzerinde okula aidiyet, yaşam amaçları ve bağlanma örüntülerini incelemiştir. Yapılan analiz sonucunda ergenlerin akrana, anneye, babaya bağlanmaları ve yaşam amaçları okula aidiyet duygusu ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur.

Savi-Çakar ve Karataş (2017), ergenlerin okula bağlanma düzeyleri konusunda yapmış oldukları araştırma sonucuna göre benlik saygısı, okul öfkesi ve yaşam doyumu okula bağlanma alt boyutunu %35.2 ile, öğretmene bağlanma alt boyutunu %25.3 varyans ile yordamaktadır. Öğrencilerin okula öfkelerinin düşürülmesi ve yaşam doyumlarının artması öğretmene bağlanmayı etkilemektedir. Okul öfkesinin alt boyutlarından öfke yaşantısı ve düşmanlık, okula bağlanmayı ve arkadaşla bağlanmayı negatif yönde yordamaktadır.

Altuntaş ve Sezer (2017), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarını ilişkisel ve betimsel tarama yöntemi ile inceledikleri çalışmada okula yönelik ilginin kaybolması ve okul etkinliklerinden kaynaklı tükenmişliğin okula bağlanmayı anlamlı yordadığı görülmüştür. Okula bağlanma cinsiyete ve aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken, sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ve sınıf düzeyi arttıkça okula bağlanmanın azaldığı, akademik başarısı yüksek öğrencilerde okula bağlanmanın daha fazla olduğu, öğrencilerin arkadaş sayıları ve okulda memnun oldukları öğretmenlerin sayıları arttıkça okula bağlanmanın da arttığı bulunmuştur. Okul tükenmişliğinin tüm alt boyutları ile okula bağlılık arasında anlamlı ilişki olup okul tükenmişliğinin düşmesiyle okula bağlılığın arttığı bulunmuştur.

Demir (2017), 689 ergen üzerinde internet bağımlılığı, akademik güdülenme, akademik erteleme ve okula bağlanma arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yapılan analizler neticesinde internet bağımlılığının okula bağlanma düzeyini dolaylı biçimde negatif etkilediği, akademik güdülenme ile okula bağlanma arasında pozitif yönlü ilişki olurken, akademik erteleme ile okula bağlanma arasında negatif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür.

Gören (2017), çocuk ve ergenlerde okula bağlanma ile akran inançları ve duygularının etkisini incelediği araştırma sonucuna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri sınıf seviyesi yükseldikçe artmaktadır. 8. Sınıf düzeyleri en düşük bağlanma gösterirken 5.

Sınıflar en yüksek düzeyde bağlanma göstermiştir. Öğrencilerin okula bağlılık puanları yaş gruplarına göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunduğu, yaş seviyesi yükseldikçe okula bağlılık düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Onuk (2017), ergenlerde kişilik özelliklerinin sınav kaygısı ve okula bağlanma üzerindeki etkisini incelediği araştırma sonucuna göre sınav kaygısı ve okula bağlanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Cinsiyet, aile gelir düzeyi, kardeş sırasının okula bağlanma düzeyinde anlamlı fark oluşturduğu saptanmıştır.

Şahan ve Duy (2017), ilişkisel tarama modeliyle yaptıkları araştırma sonucunda okula bağlanmanın tükenmişlik ve okula ilgi kaybı ile anlamlı düzeyde yordandığı sonucunu bulmuştur. Buna göre okula daha fazla ilgi duyan öğrencilerin tükenmişliğinin akranlarına göre düşük olması beklenmektedir.

Bellici (2015)'nin 552 ortaokul öğrencisi üzerinde okula bağlanma düzeyini farklı değişkenler açısından değerlendirdiği araştırma sonucunda kızların okula bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu, yaş ve sınıfın ilerlemesine bağlı olarak okula bağlanma düzeyinin azaldığı ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin daha iyi olduğu bulunmuştur.

Yıldız ve Kutlu (2015), erinlerde okula bağlanmayı yordamak amaçlı 450 öğrenci ile yaptıkları çalışma ile sosyal kaygı ve depresif belirtileri incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda depresif belirtiler ve sosyal kaçınma değişkenleri okula bağlanmayı anlamlı yordamakta olduğu görülmüştür.

Duy ve Yıldız (2014), yapmış oldukları çalışma neticesinde, cinsiyet ile okula bağlanma, arkadaşla bağlanma ve öğretmene bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olmadığını, kurban ve izleyici öğrencilerin zorba öğrencilere kıyasla daha fazla okula bağlanma geliştirdiğini bulmuşlardır.

Özgök (2013), ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusunu arkadaşla bağlılık ve empatik sınıf atmosferine göre incelediği araştırma sonucuna göre cinsiyet bakımından kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin okula aidiyet duygusu başarılarına göre anlamlı farklılık göstermiş, anne baba eğitim düzeyi arttıkça okula aidiyet duygusunun da arttığı bulunmuştur.

Cemalcılar (2010), 799 öğrenci üzerinde okula aidiyet duygusunu araştırdığı çalışma sonucunda, cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Akran ilişkileri ile okula aidiyet duygusu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin okul iklimine ilişkin algılarını araştıran Özdemir vd. (2010) öğrencilerini destekleyen, onların okula aidiyet göstermeleri için çaba sarf eden öğretmenler okul ikliminin oluşmasında etkili bulunmuştur. Öğretmenlerinden yeterli desteği gören, eğitim öğretim faaliyetlerinden memnun olan ve okula aidiyet duygusu gelişmiş olan öğrencilerin akademik performans algıları da gelişmektedir.

2.3.3.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Tayland'da 12-15 yaş aralığında öğrencilerle yaptıkları çalışma ile ebeveyne, akrana, okula bağlanma ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştıran Lucktong vd. (2017) araştırma sonucunda ebeveyne, akrana ve okula bağlanma benlik saygısı ile pozitif yönde ilişkili çıkmıştır. Okula bağlanma ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Arunachalam ve Nguyen (2016), okula bağlanma ile ilgili yapmış oldukları araştırma sonucuna göre anne ve babanın desteğinin, okula bağlanma düzeyinin yüksek oluşunun ve akranlarla iyi ilişkiler kurmanın sigara ve alkol kullanımını düşürdüğü ve okulda istenmeyen şiddet davranışlarını azalttığı bulunmuştur.

Tyler vd. (2016), yaptıkları çalışmada 800 öğrencinin öğretmenleri ile iletişimlerinin okula bağlanma düzeylerindeki etkisini araştırmışlar. Araştırmaya göre öğretmenleri ile iletişimleri kuvvetli olanların okula bağlanma düzeylerinin pozitif yönlü etkilendiği sonucu bulunmuştur.

Fall ve Roberts (2012), benlik algısı, okula bağlanma üzerine yaptıkları araştırma sonucunda akademik başarının yüksekliğinin okul terkinin azalması ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çin'de gerçekleştirilen başka bir çalışmada 52 lise öğrencisi ile okul kavramı ve okula bağlanmayı etkileyebilecek faktörler araştırılmıştır. Araştırma sonucunda okula bağlanmaya etkisi olabileceği düşünülen faktörlerin öğretmenin desteği, arkadaş ilişkileri, okuldaki diğer insanlarla olan ilişkiler, okul kuralları, okuldaki faaliyetler, okul rehberlik servisinin çalışmaları, bireyin gelişimine katkı sağlayabilecek olanaklar olduğu ortaya çıkmıştır (Yuen vd., 2012).

LeCroy ve Krysik (2008), İspanya’da 7.ve 8. sınıf öğrencilerle çalışarak öğrencilerin ders performanslarını ve okula bağlanma düzeylerini incelemişlerdir. 170 öğrenci ile yapılan araştırma neticesinde okulda insan ilişkileri kuvvetli olan ve ebeveynleri ile samimi diyalog içerisinde bulunanların ders performansının yüksek olması ile okula bağlanma düzeylerinin de yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Mouton vd. (2006), okula bağlanma düzeylerini etkileyen faktörleri nitel olarak araştırdıkları 10 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde okula bağlanma düzeyi düşük olanların kendilerini okulda akranlarına göre yalnız hissettikleri ve okula ait değilmiş gibi gördükleri sonucu elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul çalışanlarından, öğretmenlerinden daha az sosyal destek gören öğrencilerin okula bağlanma seviyeleri de düşük olmakta ve bununla birlikte okulda başarılarının da düşük olduğu bulunmuştur.

Dornbusch vd. (2001), ergenlerde okula bağlanmayı inceledikleri araştırma sonucunda okula bağlanma ile istenmeyen davranışlar (sigara, alkol, esrar tüketimi) ve şiddet tutumları arasında negatif yönlü ilişki saptamışlardır. Bir başka ifadeyle, okula bağlanma seviyeleri yüksek öğrencilerin istenmeyen tutum ve davranışlar gösterme ihtimallerinin düşük olduğu görülmektedir.

2.4. Sosyal Destek

Bireyler doğumdan ölümüne kadar, içinde buldukları toplumdaki insanlardan destek almak isterler. Hayatın sıkıntılı dönemlerinde, stresin sebep olduğu olumsuz etkilerin azaltılmasında sosyal desteğin rolü önemlidir (Arıcıoğlu, 2008). Tüm bireyler için mühim olduğu gibi özellikle ergenlik döneminde sosyal desteğin varlığı önemlidir (Traş ve Arslan, 2013). İnsanoğlunu hayatta tutan sosyal desteğin, fiziksel ve psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (Ateş, 2012).

Sosyal destek Kurt Lewin tarafından ortaya çıkan ‘Alan Kuramı’ temelli oluşmuş bir kavramdır (Arslan, 2009). Bu kurama göre ise davranış, fiziksel bir faaliyetten daha çok psikolojik alandaki değişimden ibarettir. Psikolojik çevreyi oluşturan yapılar bireyin davranışını belirlemektedir (Öner ve Eren-Gümüş, 2000). Kişinin sosyal destek alanı ise bireyin psikolojik çevresinde bulunmaktadır (Arslan, 2009).

Sosyal destek, bireyin problem yaşadığı durumlarda eşi, anne ve babası, arkadaş çevresi gibi yakın temas içerisinde bulunduğu kişilerden sosyal ve psikolojik yönlü almış olduğu destektir. Ailesi, arkadaşları, ait olduğu gruplar içerisindeki bireyler, yaşadığı toplum

içerisindeki öğelerin her biri sosyal destek kaynağı oluşturabilmektedir (Yıldırım, 1997). Bireyin ihtiyaç hissettiğinde sosyal çevresinden yardım alabilmesi sosyal desteği tanımlamaktadır (Duru, 2008). Sosyal desteğin var olması, ergenlik döneminde bireyin amaçlarına odaklanmasını kolaylaştırmakta ve riskli davranışların oluşmasının önüne geçmektedir (Traş ve Arslan, 2013).

Sosyal destek, hayatın çok erken dönemlerinde anne ile kurulan ilişkide dahi görülmektedir. Kişinin değer gördüğü yerde kendini mutlu hissetmesi, sevilme ihtiyacını karşılaması ve çevresindekilerle kurduğu iletişimdeki memnuniyeti sosyal destek kavramını karşılamaktadır (Sarason vd., 1983). Bireylerin ihtiyaç duydukları sevgi, kendini ait hissetme, duygu ve düşüncelerini rahat dile getirme sosyal destek sayesinde mümkün olmaktadır ve günlük hayatın sorunları ile mücadele edebilmeyi kolaylaştırmaktadır (Kaner, 2004). Hayatta birçok değişiklik ile karşı karşıya kalıp, yaşanan durumlara uyum sağlamamız gereken anlar olur. Bireyi destekleyen çevresinin varlığı, duygu ve düşüncenin rahat ifade edilebildiği ortamlar yaşanan bu değişikliklere uyum sağlayabilmeyi mümkün kılar (Pearson, 1986). Sosyal desteğin bireyin hayatında iki temel görevi vardır: Öneri, duygusal destek, maddi ve bilgisel destek oluşturması ve riskli tutum ve davranışlara karşı koruyucu tampon görevi bulunmaktadır (Traş ve Arslan, 2013). Sosyal destek literatürde farklı şekillerde ifade bulmaktadır (Özbesler, 2001).

Tardy (1985), sosyal destek kavramının beş nitelik ile açıklanabileceğini belirtmiştir. Bunlar;

- a) Yönü,
- b) Destek kaynaklarına ulaşılabilirlik,
- c) Sosyal desteğin tanımı ve analizi
- d) Desteğin türü (maddi, bilgisel, sosyal vb.)
- e) Sosyal ağ desteğinin tanımı şeklinde belirtilmektedir.

Sosyal destek, kişinin içinde bulunduğu sosyal ağdan hissettiği sevgi, güven ile bilgi ihtiyacının karşılanması, psikolojik, maddi kaynaklı destektir (Cassel, 1974; Cobb, 1976). Sosyal ağ kavramı bireyin çevresini oluşturan diğer bireylerle ilişkileri ve bunların birbiriyle diyaloglarını ifade etmek amaçlı kullanılmaktadır (Arıcıoğlu, 2008). Thoits (1986) 'e göre sosyal destek, çoğunlukla zor yaşantı durumlarında kişiye çevresinden gelen destek olarak ifade edilmiştir. Zaimoğlu (1991) sosyal desteği, insanların ihtiyaç halinde yardım alabilecekleri

bireylerin varlığı ve oluşturdukları ilişkilerden doyum almaları olarak tanımlamıştır. Demirtaş (2007) 'a göre sosyal destek, kişinin sevgi, güven gibi gereksinimlerinin sosyal ağın tarafından karşılanmasıdır. Traş ve Arslan (2013)' a göre, bireyin çevresindekilerden algıladığı yardımı içermektedir. Gökler (2007) sosyal desteği, bireyin sevildiğine ve içinde bulunduğu sosyal ağ içerisinde önemli hissettiği bilgi olarak ifade etmektedir. Arıcıoğlu (2008) sosyal desteği, içinde bulunduğu sosyal ağ tarafından desteklendiğini hissetmesi olarak tanımlamaktadır. Saygın (2008) sosyal desteği, bireyin sahip olduğu sosyal desteğin sayısı, sosyal desteğin ihtiyacı karşılama derecesi yönünde ifade etmiştir. Yazıcı (2017) sosyal desteği; bireylerin kıymetli olduğunu hissettiren, iyilik hallerini kuvvetlendiren, gergin zamanlarda veya dayanılması zor anlarda çaba sarf etmelerini mümkün kılan, ailesi, arkadaşları, birey için değerli diğer insanlardan aldığı, destek görebileceğini algıladığı maddi-manevi destek olarak tanımlamıştır.

Sosyal destek; kişinin bulunduğu ortamdan hissettiği ilgi, sevgi, güven ile bilgi edinmesi, psikolojik anlamda destek görmesi veya sosyal, maddi desteği hissetmesi şeklinde tanımlanabilir (Traş ve Arslan, 2013). Sosyal destek, ilişkilerin algılanma şekli ile bir başka ifadeyle sosyal ağın bireyde hissettirdiği duygu ile ilişkilidir (Arıcıoğlu, 2008).

2.4.1. Sosyal Destek Türleri

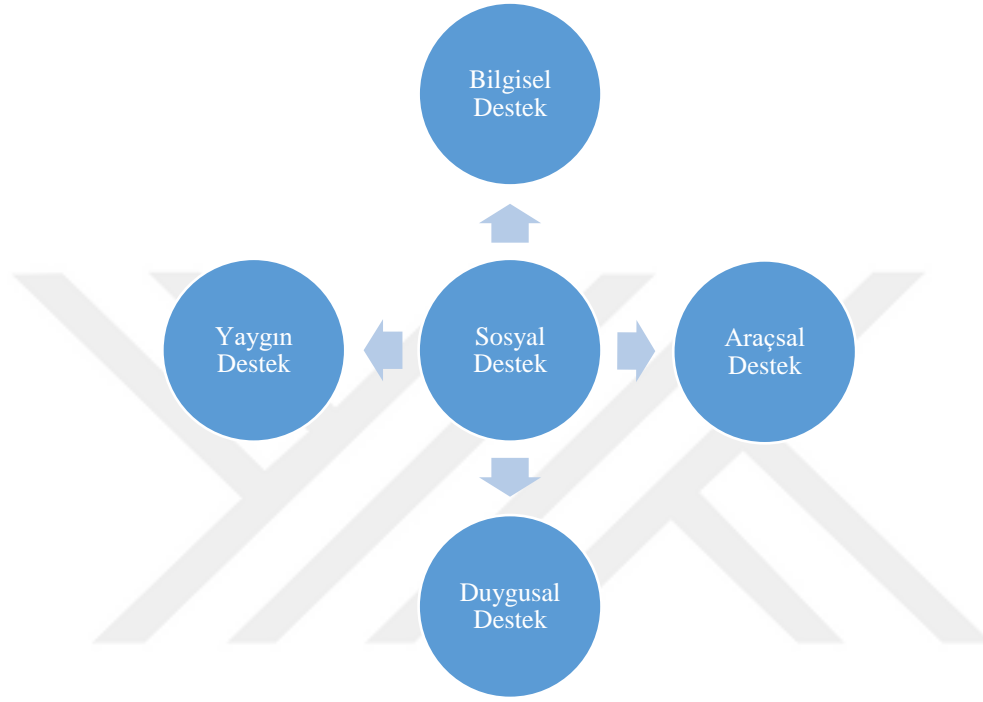
Sosyal hayatımız içerisinde desteğini hissettiğimiz insanlar sosyal destek işlevlerinin farklı özelliklerini gösterirler. İlk yaşlarımızda annemiz önemli bir sosyal destek kaynağı iken ilerleyen yaşlarla birlikte okuldaki öğretmenlerimiz, akranlarımız hayatımıza dahil olmaya başlar ve sosyal destek kaynakları çeşitlilik gösterir (Turan,2014). Sosyal destek türleri kişinin gereksinimlerine ve içinde bulunulan duruma göre farklı şekillerde olabilir (Traş vd., 2021).

Sosyal destek farklı araştırmalar içerisinde konu olması nedeniyle araştırmacılar birbirinden farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki eş, arkadaşlar, aile fertleri birey için önemli sosyal destek kaynaklarını oluşturarak stresle baş edebilmesini kolaylaştırmaktadır (Cohen, 1985). Sosyal desteği ortaya çıkaran sosyal ağ sayesinde, psikolojik bozuklukların oluşmasına zemin hazırlayan olumsuz deneyimlerden uzak durmak da kolaylaşmaktadır (Çakır, 1993).

Bireyin ergenlik döneminde arkadaşlarından, ailesinden aldığı sosyal destek benlik saygısını etkilemektedir. Ergenlik dönemi, kişilerde farklı alanlarda gelişmelerin ortaya çıktığı (fiziksel, duygusal, ahlaki) bir süreçtir (Arı, 2008). Sosyal desteğin varlığı, ergenin olumsuz tutum ve davranışlar oluşturmasına neden oluşturabilecek çevrelere karşı koruyuculuk

sağlayarak sağlıklı bir kişilik oluşturmaya yardım edici rol üstlenmektedir (Çevik ve Atıcı, 2009). Ergenlik döneminde deneyimleri paylaşmak ve sosyal destek almak ergenin zorluklarla mücadelesini kolaylaştırır (Turan ve Traş, 2017). Bireyin olumsuz yaşantılarla yüzleşebilmesini ve bunlarla baş edebilmeyi mümkün kılar (Traş vd., 2021).

Cohen ve Wills (1985) 'e göre sosyal destek türleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 2.3 Sosyal destek türleri, Kaynak: Cohen ve Wills (1985).

Problem durumunun kavramsallaştırılması ve değerlendirilmesine yardım etme, tavsiyelerde bulunma, zorluklarla mücadele edebilmesine olanak sağlayan bilgilerin verilmesi bilgisel destek, boş zaman aktiviteleri, stres azaltıcı arkadaşlık kurma yaygın destek, maddi kaynakların ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin yerine getirilmesi araçsal destek, bireyin koşulsuz kabulü, düşüncelerinin önemsenmesi, saygı ihtiyacının karşılanması, problemler içerisinde bile kıymetli olduğunun iletilmesi duygusal destek olarak tanımlanmaktadır (Cohen ve Wills, 1985).

Cutrona ve Suhr (1994), sosyal desteği 5 alt boyuta indirerek açıklamışlardır. Kategoriler ve betimleyici davranışlar aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir (akt. Özcan- Ceran, 2010).

Tablo 2.1 Sosyal destek türleri tablosu

Bilgi Desteği	
Tavsiye	Düşünce belirtmek
Olay tahmini yapmak	Olayı tekrar incelemek
Öğretmek	Bir şeyin yapılış şeklini göstermek
Duygusal Destek	
İlişki kurmak	Yakınlığı göstermek
Fiziksel yakınlık	Fiziksel davranışlar
Gizlilik	Gizli kalması gerekli söylemlerin korunması
Sempati	Hissedilen duyguların ifade edilmesi
Empati	Kişiye anlaşıldığını fark ettirmek
Dua	Beraber dua etmek
İlgilendiğini fark ettirmek	Samimi iletişim kurmak
Tedarik oluşturmak	Gereksinim hissedilen eksikliği tamamlamak
Sosyal Ağ Desteği	
Varlık	Bireye zaman ayırmak
Ulaşılabilirlik	Farklı dostluklar kurabilmek/ulaşabilmek
Arkadaşlık	Arkadaş grubuna dahil olmak
Maddi Destek	
Ödünç vermek	Maddi kaynaklara ulaşmasına imkan vermek
Direkt görev vermek	Problem durumuna yönelik tavsiyeler sunmak
Dolaylı görev vermek	Problemden bağımsız öneriler geliştirmek
Saygı Desteği	
Methetmek	Pozitif geri dönüşler sağlamak
Onaylamak	Kişinin kabul edildiğini göstermek
Suçtan arınmak	Diğerlerinin suçu olmadığını söylemek

Kaynak: Sosyal destek türleri (Akt., Özcan- Ceran, 2010).

Sosyal destek, örgütsel ve kişisel kaynak şeklinde iki başlıkta ifade edilebilir. Örgütsel destek; bireyin aynı meslek grubuna mensup olan kişilerden veya amirlerinden algıladığı destektir. Kişisel destek kaynağı ise, kişinin iş ortamı veya genel hayatındaki karşısına çıkan durumlarda başa çıkabilmesini kolaylaştıran sistemdir. Bireyin ailesi en önemli kişisel destek kaynaklarından biridir (Torun, 1995).

2.4.2. Sosyal Desteğin İşlevleri

Yansıtıcı destek sayesinde, kendilerini değerlendirerek geliştirmelerine olanak sağlar. Günlük hayat içerisinde istenmeyen yaşantılar geçirdiğimiz zor zamanlar olur ve bu anlarda bireylerin sosyal çevresi ile iyi ilişkiler içerisinde olması yaşanan stresin hafiflemesini ve stresin olumsuz etkilerine karşı korunmayı sağlar (Şahin, 2016).

Dunst ve Trivette (1986), sosyal desteğin işlevlerini belirtmektedir:

- Kişilere ihtiyaç hissettiklerini sunarak duygusal açıdan rahatlama hissini oluşturur.
- Problemler içerisinde yol göstererek sorunun çözümünü kolaylaştırır.
- Kişilerin potansiyellerini kullanmalarını ve geliştirmelerini sağlayıcı dönütler verir.

- d) Problem anlarında kişilerarası iletişimin oluşmasına yardımcı olarak kaygının yaratacağı negatif sonuçlardan bireyi korur (Ateş, 2012).

Sorunlarına çözüm odaklı yaklaşabilmelerinde yetişmiş olduğu ailenin ve bulunduğu ortamın etkisi yadsınamaz. Anne baba tutumu, akranlarıyla olan ilişkilerini ve sorunlara yaklaşım biçimini etkilemektedir. Sosyal çevrenin desteğinin varlığı, sorunlarını çözebilmesini kolaylaştırmakta ve problem çözme becerisinin oluşmasını da kolaylaştırmaktadır (Arslan, 2009). Bandura (1997) 'ya göre bireylere anne-babasının ve sosyal çevresinin desteğinin kuvvetli oluşu, problem çözmeye gösterdiği gayretin düzeyini etkilemektedir. Ergenlerin yardıma gereksinim duyduklarında sosyal çevresinden destek görmesi, etrafında sevdiklerinin varlığını hissetmesi ergenin iyi oluşuna olumlu katkı sunacaktır (Arslan, 2009). Ergenlik dönemindeki birey vaktinin büyük bir kısmını okulda geçirmektedir. Öğretmenin gösterdiği sosyal destek, bireyin benlik saygısını artırmakta ve olumlu düşünceler içerisinde olmasını kolaylaştırmaktadır (Arslan, 2018).

Aileden ve arkadaş çevresinden algılanan sosyal destek, bireylerin psikolojik problemlerini daha kolay çözebildiklerinde, stresi yönetebilecek beceriler oluşturmalarında ve akademik başarılarındaki artışta önemli bir faktör olmaktadır (Cutrona ve ark., 1994). Birey hayat içerisinde zorlayıcı durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Stres altındaki kişinin, sosyal destek alabileceği kaynakların olması, böyle durumlarda oluşturduğu sosyal iletişimlerle, negatif duyguların az yoğunlukta yaşanmasını ve pozitif duyguların çoğalmasında sağlar (Cohen vd., 2000). Sosyal destek bireyin hayatını farklı noktalarda kolaylaştırmaktadır: Sosyal çevrenin olumsuz etkilerini tampon etkisi ile stresini azaltır. İstenmeyen durumlara karşı psikolojik dayanıklılığını artırarak yaşam durumlarının olumsuz etkisini hafifletir (Turan ve Traş, 2017). Tampon etkisi, zor bir yaşantı ile ortaya çıkar. Stresli yaşantıların hafifletilmesine ve bireyin sağlığını korumaya yardımcı olur (Ünüvar, 2003). Sosyal destek, risk faktörlerinin önüne geçmeyi sağlamakta ve amaçları gerçekleştirmeyi kolaylaştırmaktadır (Traş ve Arslan, 2013).

Sosyal desteğin çocuklar, ergenler, yetişkinler ve hatta yaşlılarla yapılmış araştırmalar neticesinde sağlıklı iletişim kurmayı kolaylaştırdığı, genel iyi olma halini destekleyici olduğu ortaya konulmuştur (Oktan, 2005). Sosyal destek alabilen çocuklar ilerleyen yaşlarda; özgüveni yüksek, çevresine desteğini hissettirebilen, ket vurmalarına karşı dayanıklılığını koruyan, problem çözme becerisi edinmiş bireylere dönüşürler (Torun, 1995).

Sosyal destek, kişinin yaşamında çok önemli bir parçayı oluşturmaktadır (Baltacı, Öztemel ve Traş, 2020). Ergenlikte, bireylerin sosyal ağa yönelik düşünceleri olumlu ise olumsuz davranışların önüne geçmek için faydalı olacaktır (Traş ve Arslan, 2013). Sosyal desteğin etkisi, stresli durumlarla sınırlı olmamakla birlikte genel faydası, geniş sosyal ağın kişiye oluşturduğu pozitif yaşantılardır. Sosyal desteğin varlığıyla bireyin yaşanan durumları kabulü ve onaylanma duygusunu oluşturmasıyla psikolojik iyilik üzerinde katkısı bulunmaktadır (Çakır, 1993). Yapılan araştırmalar, sosyal hayatında aktif rol oynayan insanların fiziksel, duygusal sorunlar yaşama ihtimallerinin daha zayıf olduğunu göstermiştir (Cohen, Underwood ve Gottlieb, 2000; Csikzentmihalyi, 2005).

Sosyal desteğin, bireyde tampon görevi oluşturarak iyilik halini yükseltme işlevleri aşağıda ifade edilmektedir (Baron vd., 1990).

Şekil 2.4 Sosyal desteğin görevi, Kaynak: Baron vd., 1990.

2.4.3. Sosyal Destek Modelleri

Cohen ve Wills (1985) 'e göre bireyin hayatında sosyal desteğin varlığı bedensel ve ruhsal sağlığı açısından önemlidir. Sosyal desteğin sağlıkla ilişkisi temel etki modeli ile tampon modeline dayanmaktadır.

Temel etki modeli: Temel etki modeli sosyal desteğin sağlıkla ilişkisinin her zaman var olduğunu savunmaktadır. Modele göre, sosyal desteğin varlığı bireyin fiziksel sağlığını ve olumlu duygular içerisinde olmasını doğrudan etkilemektedir. Sosyal desteğin varlığı kadar yokluğu da aynı şekilde kişiyi etkilemektedir. Bireyin çevresinden sosyal destek görmemesi onu olumsuz etkiler. Sosyal destek yetersizliği, kişi için tek başına bile bir risk oluşturmaktadır (Cohen ve Wills, 1985).

Stres faktörünün varlığına ve yokluğuna bakılmaksızın, sosyal destek bireyin sağlık durumuyla doğrudan ilişkili olup eksikliğinde ruhsal problemler ortaya çıkmaktadır (Arıcıoğlu, 2008).

Tampon modeli: Tampon modeli, temel etki modeli kadar sosyal desteğin zorunluluğu üzerinde durmamaktadır. Sosyal desteğin tampon görevi birey stres altında olduğu zamanlarda kendini göstermektedir. Tampon modeline göre, kişi zorlayıcı bir yaşantı ile karşılaşmadıkça sosyal destek etkili olmamaktadır. Stres veren, huzursuz edici yaşantılar içerisinde sosyal destek, kişinin problem durumuna uyum sağlamasını kolaylaştırmakta ve baş etme becerisini rahat kullanabilmesini sağlayarak yoğun stresin istenmeyen izlerini azaltmaktadır. Sosyal destek oluşturan çevreye sahip olan birey, stresli durum içerisinde alternatif çözümleri bulabilmektedir. Böylece psikolojik sağlığını yaşanan durumlara rağmen koruyabilmektedir.

Kötü hissettiren yaşantıların yokluğunda, sosyal desteğin var olmaması bireyin psikolojik sağlığını olumsuz etkilemez, mühim olan stres veren yaşantılar içerisinde sosyal desteğin varlığıdır (Arıcıoğlu, 2008). Sosyal destek, zor yaşantılardan geçildiği bir süreç içerisindeyken tampon görevi yaparak fiziksel ve psikolojik durumu dengeler (Cassel, 1974).

2.4.4. Algılanan Sosyal Destek

Algılama, yaşanan olaylara ve uyaranlara dikkat verip farkındalık halinde olmak demektir. Bireyler, uyaranlara seçici olarak tepki vermekte, anlamlandırmakta, yaşantıları farklı biçimlerde kategorilere ayırmalarında bireysel farklılıkları neden olmaktadır. Kullanılan bir kelime kimileri için cesaret verici, motive edici algılanırken bir başka kişi aynı ifadeyi rahatsız edici görebilmektedir (Arslan, 2009).

Bireyler, sosyal hayatlarındaki kişileri dünya içerisindeki en kıymetli nesne şeklinde anlamlandırmaya odaklıdır (Gün, 2021). Sosyal bilimlerde uygulanan anketler incelendiğinde bireylerin en fazla iyi hissettikleri anın önem verdikleri insanlarla geçirilen zamanda olduğu ortaya çıkmıştır. Ruhsal durumlarını iyileştiren faaliyetleri sıraya koymaları söylendiğinde, çok fazla belirtilen durumlar, “mutlu bireylerle vakit geçirmek”, düşüncelerinin diğer bireyler tarafından değerli görülmesi”, “arkadaşlarla olmak” cevapları verilmiştir. Mutsuz bireyleri diğerlerinden farklı kılan temel özelliklerden biri belirtilen bu durumları çok az yaşadıklarını söylemeleridir (Csikzentmihalyi, 2005).

Algılanan sosyal destek bireye gösterilen desteğin ihtiyacını karşılayıp karşılayamadığına dair kendi düşüncesidir. Bireysel yaşantılarla ortaya çıkan bilişsel

memnuniyet düzeyidir (Ünüvar, 2003). Bireyin ihtiyacı halinde kendisine sosyal ağı içerisinde destek alacağına dair inancıdır. Sosyal ağından aldığı destek hususunda kendi düşüncesidir (Başer, 2006). Sosyal ağ; bireyin çevresindeki insanlarla ortaya koyduğu ilişkiyi anlatmaktadır (Çakır, 1993). Algılanan sosyal destek ise; insanların hayatında kendisini önemseyen, ihtiyaç hissettiğinde yardım alabileceğini düşündüğü kişilerle oluşturduğu ilişkilerinden memnuniyetini gösteren düşüncesidir (Karadağ, 2007). Bireyin sosyal ağı içerisinde başlıca en güvenilir destek kaynağını anne ve babası oluşturmaktadır. İlerleyen dönemlerde algılanan arkadaş, öğretmen desteği de önem arz etmektedir. Öğretmenlerden algılanan sosyal destek bireylerin, olumsuz duygularında azalışa ve aynı zamanda olumlu benlik duygusunun gelişmesinde etkili olabilmektedir (Arslan, 2018).

Algılanan sosyal destek, bireyin sosyal ağındaki kişiler ile güven temelli ilişkileri olduğuna ve ihtiyaç hissettiğinde beklediği desteği göreceğine yönelik bilişsel algılamasıdır. Sosyal çevresinden hissedebildiği sevgi ve desteğin sübjektif değerlendirmesidir (Aliyev ve Tunç, 2017). Ergenlik dönemi; kendi içinde başarılması amaçlanan gelişim ödevlerinin olduğu, sağlıklı bir kişilik oluşabilmesi adına sosyal desteğe çok fazla gereksinim hissedilen bir dönemdir. Bu fırtınalı ve bir o kadar karmaşık dönemde sosyal destek alabilen ergenlerin akranlarına göre bu dönemi daha sağlıklı geçirebileceği tahmin edilmektedir (Akın ve Ceyhan, 2005).

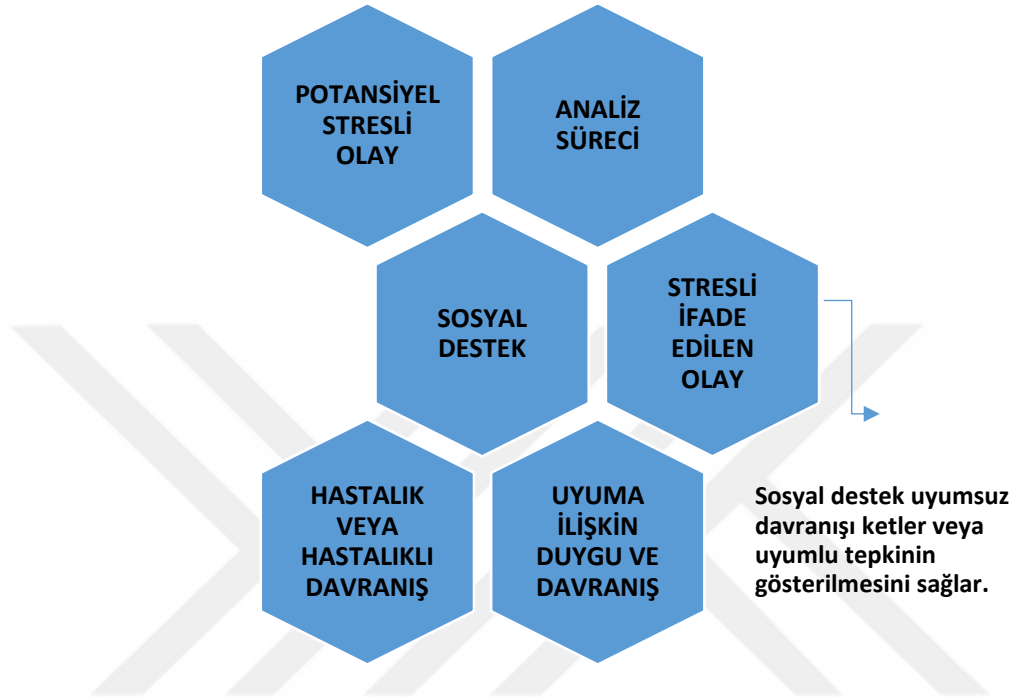
Öğrencilerin sosyal ağı içerisinde özellikle ailesinden destek hissettiği dönem ergenliktir (Arslan, 2009). Çünkü ergen yaşamındaki değişimlere uyum sağlamaya gayret gösterirken bir taraftan ise yaşamındaki diğer problemlerle başa çıkmak için uğraş vermektedir. Belirtilen nedenlerden dolayı aile, arkadaş, değer verdikleri bireylerden alacakları sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır (Arslan, 2018). Bir yandan bağımsız olduğunu göstermeye çalışan ergen, diğer yandan sosyal destek görmeyi bekler (Turan ve Traş, 2017).

Stresli yaşam olayları içerisinde birey, sosyal destek almaya ihtiyaç duyar. Aileden algılanan sosyal destek bu zamanlarda koruyucu tampon görevindedir (Bayram, 2016). Kişilerarası ilişkilerde görülen problemlerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine karşı aileden algılanan sosyal desteğin var olması ergenler üzerinde psikolojik sağlamlığı koruyucu etki göstermektedir (Eroğlu ve Peker, 2011).

Sosyal destek, bireyi stresin olumsuz sonuçlarından iki biçimde korumaktadır: Kişinin sosyal destek algılaması daha az kaygı hissetmesini, ikinci olarak ise özgüvenini koruyarak

zorluklarla mücadele edebilmesini kolaylaştırmaktadır (Demir ve Çelikkaleli, 2019). Ayrıca sosyal destek, zorlayıcı yaşantılar içerisinde veya stresli olarak belirtilen bir durumda problemin değerini, stres algısını, zararlı yönelimleri (sigara, alkol vb.) azaltır (Çakır, 1993).

Aşağıda sosyal desteğin hafifletici işlevi gösterilmiştir.

Şekil 2.5 Sosyal desteğin işlevi, Kaynak: Çakır, 1993.

Ergenlerin sosyal çevresinden hissetmek istedikleri destek ihtiyacı yaş dönemlerine göre farklılık gösterebilmektedir (Bayram, 2016). Erken ergenlik döneminde arkadaşan algılanan sosyal desteğin okulda iyi oluş üzerinde etkisi artarken, orta ergenlik döneminde özellikle öğretmen ve arkadaş grubunun desteği bireyin okuldaki mutluluğunu etkilemektedir (Tian vd., 2013). Ortaokul dönemine adım atmış bir ergen, daha fazla öğretmen ve farklı akran gruplarının olduğu bir ortam içerisine girmektedir. Bu yeni çevre içerisine kabul edilebilme kaygısı görülebilir (Bayram, 2016). Bundan dolayı; arkadaşları tarafından sevilmesi, öğretmenlerinden sosyal destek görmesi yeni süreçlere uyum sağlamasını kolaylaştırarak, okula aidiyet hissetmesini kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Kişi, hayatının ilk zamanlarında anne ve babası ile iletişim kurmakta, onlardan destek sağlamaktadır. İlerleyen zamanlarda akranların ve öğretmenlerin hayatına girmesi ile bireyin sosyal ağı büyümektedir (Koç ve Arslan, 2019). Sosyal ağı ile pozitif deneyimler kazanan kişinin yaşam memnuniyeti de olumlu yönde etkilenmektedir (Çakır, 1993). Aile, akran ve

sosyal çevresinden destek alan bireyin, problem çözme ve başa çıkma becerisinin gelişebileceği düşünülmektedir (Traş, 2013).

İnsanlar kendilerini rahat ifade edebildikleri, diğer bireyler tarafından onaylanabildikleri, sevildikleri bir çevreye, gruba gereksinim hissederler. Bu durumda önemi beliren kavram ise sosyal destektir (Akın ve Ceyhan, 2005). Onaylandığını hissetmek kişiyi hayata bağlayan temel öğelerden biridir. Bireyin, kendini çok iyi hissettiği bir zamanda veya en zor anında kendisi için kıymetli olan ailesinden, öğretmenlerinden veya önem verdiği diğer bireylerin desteğine ihtiyacı vardır (Ateş, 2012).

Sosyal destek, bireyin değer gördüğünü hissettiği bir sosyal ağa bağlılık duygusu beslemesidir. Bu tanıma göre alınan ve algılanan sosyal destek kavramları oluşmaktadır. Algılanan destek, bireyin sosyal ağından alacağı yardıma yönelik beklentisi ve düşünceleriyle alınan destek gösterilen yardımdır (Ünüvar, 2003).

Algılanan sosyal destek, bireyin kendisi için gerekli olduğunda destek kaynaklarının olmasıdır. Psikolojik sağlamlığı etkilediği düşünülen bu kavram nesnel bir durum olmayıp, kişinin kendi düşüncesini, hissiyatını içermektedir. Sosyal destek, bireye sunulan destek olup algılanan sosyal destek ise kişinin kendi değerlendirmesini içermesi sebebiyle, özellikle zor yaşantılar içinde algılanan sosyal destek bireyin psikolojik durumu üzerinde daha etkilidir. Stresli zor yaşantılarda sosyal destekten çok daha fazla algılanan, hissedilen sosyal destek önemlidir (Stokes, 1985). Sosyal ilişkilerin tatmin edici bulunup bulunmadığı, birey üzerindeki yansımaları bazı faktörler altında değerlendirilebilir; bireyin sosyal destek ağını yeterli ve geniş algılaması, desteğin stres etkenine çözümleyici yaklaşabilmek için uygunluğu, gerekli desteğin doğru bireyden alınmasını içerir (Taylor, 2011).

Algılanan sosyal destek bireylerin hayatında kendine değer veren insanların olduğunu, sevildiğini ve iletişim halinde olduklarıyla memnuniyet verici ilişkiler içerisinde olduğu düşüncesini oluşturan bir algıdır (Arslan, 2009). Sosyal desteği araştıran çok fazla araştırmacıya göre, sosyal desteğin verilmesinden daha önemli olan ve ruh sağlığı üzerinde asıl etkili olan sosyal desteğin değerlendirilişi, algılanış şeklidir (Ünüvar, 2003).

Algılanan sosyal destek denildiğinde bahsi geçen diğer bir kavram 'sosyal ağ' olmaktadır. Sosyal ağ çevremizdeki insanlara gösterdiğimiz sosyal destek için iletici bir roledir. Sosyal ağın beklenen düzeyde hissedilip hissedilememesi durumu algılanan sosyal desteği ifade etmektedir. Sosyal destek ağının büyük kısmını bireyin ailesi ve yakın arkadaşları

oluşturmaktadır (Kaşık, 2009). Aile ve akranlar tarafından sosyal destek hissetmek; daha az kaygı ve depresyon belirtileri göstermeyi, yüksek benlik saygısını, fiziksel semptomlarda azalmayı ve daha kuvvetli bağışıklık sistemini beraberinde getirmektedir (Ross ve ark., 1999). Kişinin sosyal ağından gelen destek ile mutluluğunun artabilmesi için bu desteği fark edip algılaması gerekmektedir (Coyne ve Downey, 1991). Algılanan sosyal destek düzeyi düşük olan bireyler; sorunları birer tehdit olarak algılayabilir, başa çıkmakta problem yaşayarak kaçınma davranışı gösterebilir (Traş, 2013).

Sosyal destek beklentisi bireyin yaşadığı olayların niteliğine göre değişim göstermektedir. Brunch ve Philips'e göre algılanan sosyal desteğin kişi tarafından istendik biçimde görülebilmesi için bazı durumların gerçekleşmiş olması gerekmektedir; bireyin öncelikle sosyal destek bekleyebilmesi için bir problem, yardım almak isteyeceği bir durum olmalıdır. Sonrasında ise sosyal desteğe ulaşabileceği yolları bilmeli ve ihtiyacını giderebileceği yakınlıkta olmalı, sosyal desteği gerekli durumlarda kullanma şeklini bilmelidir (Ünüvar, 2003). Algılanan sosyal destek her birey için farklı anlamlar ifade eden, hayatın zorlukları içerisinde mücadele gösterirken yakın çevresinden gördüğü sosyal desteği algılama biçimi ile ilgili bir durumdur (Kurtoğlu, 2019).

Alanyazın incelendiğinde algılanan sosyal destek ile ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Taysi (2000), algılanan sosyal destek bireyin özyeterlilik duygusunu etkileyerek akademik alanlarda kendine güvenmeyi ve becerilerini ortaya koymayı kolaylaştırdığını, olumlu benlik algısı oluşturmada pozitif etkide bulunduğunu ifade etmiştir. Ebeveyn desteğini hisseden ergenlerin öz-yönetim becerilerini geliştirebildikleri ve farklı durumlarla karşılaştıklarında etkili başa çıkabildikleri görülmektedir (Cutrona ve ark., 1994). Bir davranışın sosyal destek olarak görülmesi, alıcı birey yönünden; benlik saygısını kuvvetlendirici olarak hissetmesi ve günlük yaşam gerginliklerini azaltması ile belirlenebilir (Arıcıoğlu, 2008).

Yapılan araştırmalara göre algılanan sosyal destek, bireyin sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Sosyal destek, bireyin depresyonunu azaltarak, günlük yaşam olaylarının olumsuz etkilerini hafifletmekte ve stres faktörünün düşmesi ile bağışıklık sistemini de etkilemektedir (Baron ve ark.,1990). Sosyal destek bağıllık gereksinimini giderir ve bireyin çevresi ile ilişki kurma gereksinimini sağlayarak yalnızlık duygusunu ve bu duygunun olumsuz sonuçlarını düzeltir (Ataş, 2021).

2.4.5. Sosyal Destek ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.4.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Traş vd. (2021), iyimserlik, algılanan sosyal destek ve umut arasındaki ilişkiyi 435 üniversite öğrencisi üzerinde incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda iyimserlik ile umut düzeyi arasında ve iyimserlik ile algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizine göre umut ve algılanan sosyal destek düzeyi öğrencilerin iyimserliklerini anlamlı düzeyde yordamaktadır ve iyimserlikle ilgili toplam varyansın %26'sı algılanan sosyal destek ve umut değişkenleri ile açıklanabilmektedir.

Baltacı vd. (2020), ilişkisel tarama modelini kullanarak 445 lise öğrencisi üzerinde kariyer karar verme güçlüğü, sosyal destek algısı ve psikolojik ihtiyaçları incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda algılanan sosyal destek ölçeğinin kariyer karar verme ölçeğinin önemli bir yordayıcısı olduğu, sosyal desteğin artması ile kariyerde karar verme güçlüğü azaldığı bulunmuştur.

Bayın (2020), Kocaeli ilinde 422 ergen üzerinde affetme ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma sonucuna göre ergenlerde affetme yönelimi ile algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Kızların algılanan sosyal destek puanları erkeklerden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Akçay (2019), ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin problem çözme becerileri ve sosyal destek açısından ilişkisel tarama modeliyle incelediği araştırma sonucuna göre ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ile aileden, arkadaşan ve öğretmenden algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Kurtoğlu (2019), ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerini ilişkisel tarama modeli kullanarak Ankara ilinde Çankaya, Elmadağ, Gölbaşı ve Yenimahalle ilçelerinde öğrenim gören 883 öğrenci ile algılanan sosyal destek, benlik saygısı ve farklı değişkenler açısından incelemiştir. Yapılan araştırma neticesinde psikolojik sağlamlık ile algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir.

Gökçalp (2019), ilişkisel tarama modeliyle Gaziantep ili Şehitkamil ilçesinde öğrenim gören 754 lise öğrencisi üzerinde psikolojik dayanıklılığı kişilik özellikleri ve algılanan sosyal destek açısından değerlendirmiştir. Yapılan araştırma sonucuna göre psikolojik dayanıklılığı en fazla yordayan algılanan sosyal destektir.

Tırpancıoğlu (2019), Konak ilçesinde 903 ortaokul öğrencisi üzerinde okul terki riski, okul tükenmişliği ve algılanan sosyal desteği incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde negatif bir ilişki, okul terki ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü düşük düzey bir ilişki tespit edilmiştir.

Yavrutürk (2019), ilişkisel tarama modelini kullanarak 870 lise öğrencisi üzerinde okula bağlanmanın yordayıcısı olarak sosyal destek ve okul iklimini incelemiştir. Araştırma sonucunda okul iklimi ve sosyal desteğin tüm alt boyutlarının okula bağlanmayı %42.7 düzeyinde açıkladığı ve sosyal destek içerisinde sırası ile öğretmen, aileden ve arkadaşan alınan desteğin yordadığı bulunmuştur.

Karababa vd. (2018), ortaokul öğrencilerinde okula bağlılığı algılanan sosyal destek ve değer kavramı açısından ilişkisel tarama modeliyle incelemiştir. Çalışma 192 kız öğrenci ve 125 erkek öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda okula bağlanma düzeyi ile öğretmen algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki, okula bağlanma ile arkadaşan algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki, aileden algılanan sosyal destek ile okula bağlanma arasında ise düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Öztosun (2018), 767 ortaokul ve lise öğrencisinden oluşan örneklem grubu ile algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanmanın internet bağımlılığı ile ilişkisini araştırmıştır. Öğretmen, aile ve arkadaşan algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında negatif yönlü anlamlı düzey ilişki ortaya çıkmıştır. Kız öğrencilerin erkeklere oranla arkadaşan algılanan sosyal destek puanları daha yüksektir.

Katmer (2018), Hatay ili İskenderun ilçesinde Anadolu liselerinde öğrenim gören 430 öğrenci ile algılanan sosyal desteğin ergenlerin yalnızlık düzeyini ne kadar yordadığını araştırmıştır. Yapılan çalışma neticesinde kız öğrenciler erkeklere göre algılanan sosyal destek ölçeğinden daha fazla puan almıştır. Algılanan sosyal destek, yalnızlığı yordamaktadır.

Kıray (2018), algılanan sosyal destek, anne baba tutumunun psikolojik sağlık ile ilişkisini çoklu korelasyon yöntemi ile incelediği araştırma sonucunda demokratik anne baba tutumu ile arkadaş, aile ve özel kişiden algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluş anlamlı pozitif korelasyon göstermiştir.

Kaplan (2018), İstanbul ilinde öğrenim gören ortaokul 8.sınıf öğrencilerinde denetim odağı, akılcı olmayan inançlar ve algılanan sosyal desteği ilişkisel tarama modelini kullanarak

incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda aileden algılanan sosyal destek ile denetim odağı arasında negatif yönlü orta düzey bir ilişki, algılanan arkadaş desteği ile denetim odağı arasında negatif yönlü düşük düzey ilişkinin varlığına ulaşılmıştır. Algılanan aile desteği arttıkça içten denetim odağına yaklaşıldığı yorumu yapılmıştır. Okkassov (2018), okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu puanlarının yükselmesi ile okul tükenmişliği puanlarının düştüğünü bulmuştur.

Aliyev ve Tunç (2017), ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyleri ve benlik algılarını ilişkisel tarama modeliyle incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda algılanan sosyal destek ölçeğinin toplamından, arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal desteğe dair puan ortalamaları arasında erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Çakmak ve Şahin (2017), 5.,6.,7. ve 8. sınıf toplam 393 ortaokul öğrencisiyle algılanan sosyal desteğin okul tükenmişliğine etkisini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları erkeklerden yüksek bulunmuştur.12-14 yaş grubu içerisindeki ergenler sosyal destek kaynağı olarak ailelerini görürken, 15-17 yaş grubu ergenleri daha çok diğer önemli bireyleri sosyal destek kaynağı tercih etmektedir.

Güney (2017), ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş kavramını 284 erkek, 246 kız öğrenci ile ilişkisel tarama modeline dayanarak incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda, cinsiyete göre aileden algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, algılanan arkadaş desteği ve öğretmenden algılanan destek puanları kızların erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

Turan ve Traş (2017), Bursa ili Osmangazi ilçesindeki liselerde öğrenim gören 348 kız 219 erkek öğrenciyle ergenlerin çocukluk örselenme düzeyleri ile sosyal destek düzeyini inceledikleri araştırma sonucunda ergenlerin istismar yaşantıları ve aile, öğretmen, arkadaşan algılanan sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Traş (2013), 827 üniversite öğrencisi üzerinde öğrencilerin sosyal problem çözme becerilerini algıladıkları sosyal destek açısından incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda, aileden, öğretmenden ve akrandan algılanan sosyal destek ile olumsuz yönelimli problem çözme, dürtüsel problem çözme ve kaçınarak problem çözme arasında negatif yönlü anlamlı

bir ilişki bulunmuştur. Aileden ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek ile olumlu yönelimli problem çözme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Traş ve Arslan (2013), ilişkisel tarama modelini kullanarak 365 kız ve 252 erkek öğrenci üzerinde ergenlerde sosyal yetkinliği algılanan sosyal destek bakımından araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, sosyal yetkinlik ile arkadaş, aile ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir-Kurt (2017), kolay örnekleme yöntemi ile seçilmiş 250 ortaokul öğrencisi üzerinde algılanan sosyal destek, sınav kaygısı, umutsuzluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Algılanan sosyal destek ile umutsuzluk düzeyi arasında negatif yönde zayıf düzey ilişki, algılanan sosyal destek ile sınav kaygısı arasında negatif taraflı zayıf düzey ilişki varlığı tespit edilmiştir.

Bayram (2016), 611 ortaokul öğrencisi üzerinde algılanan sosyal destek ve öz-yeterliliğin okulda mutluluk düzeyini yordama durumunu araştırmıştır. Yapılan analiz sonucunda algılanan sosyal destek ve öz-yeterliliğin okulda mutluluk düzeyini %44.8 yordadığı tespit edilmiştir.

Menteş (2016), anti-sosyal eğilimlerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve sosyo demografik değişkenleri tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen fen lisesi, kız meslek, tarım meslek lisesi, endüstri meslek lisesi ve anadolu lisesi öğrencileri ile yapılan çalışma sonucunda antisosyal eğilimler ile aile, arkadaş ve öğretmen desteği arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre antisosyal eğilimler ile aileden algılanan destek arasında negatif yönlü düşük düzeyde (-.392) ilişki bulunmaktadır. Antisosyal eğilimler ve arkadaştan algılanan destek arasında negatif yönlü düşük düzey (-.202) ilişki tespit edilmiştir. Öğretmenlerden algılanan sosyal destek ve antisosyal eğilimler arasında negatif yönlü düşük düzey (-.414) ilişki tespit edilmiştir.

Gündoğan (2016), Niğde’de 548 lise öğrencisi üzerine yapmış olduğu araştırma sonucuna göre saldırganlık ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü, öznel iyi oluş ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Şahin (2016), algılanan sosyal destek ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda algılanan sosyal desteğin akademik başarıyı anlamlı yordadığı tespit edilmiştir.

Sever (2015), lise öğrencilerinin madde kullanma eğilimlerinin algılanan sosyal destek ve riskli davranışlarla ilişkisini incelediği araştırma sonucuna göre 13-15 yaş grubu arasındaki ergenlerin aile, arkadaş ve öğretmenlerden algıladıkları desteğin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek puan ortalamalarıyla farklılaştığı bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal destek algısı daha yüksektir. Ergenlerin algılanan sosyal destek oranının artmasıyla riskli davranışlar gösterme eğilimlerinde azalma görülmektedir. Ayrıca algılanan sosyal destek yaş değişkeni ile anlamlı farklılık göstermiştir. Yaş arttıkça algılanan sosyal destek de artmaktadır.

Baran vd. (2014), üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin sigara kullanımına etkisine yönelik yapmış oldukları araştırma sonucuna göre öğrencilerin yaş ortalamaları ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kız öğrencilerin puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin sınıfı, aile yapıları ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Anne baba eğitim düzeyi ile sosyal destek puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Sigara kullanan bireylerin aileden, arkadaştan algılanan sosyal destek puanları kullanmayanlara göre anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Haskan-Avcı ve Yıldırım (2014), Adana ilinde 899 lise öğrencisi üzerinde ergenlerin şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan analiz sonucunda şiddete yönelim gösteren öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu ve sosyal desteklerinin düşük olduğu görülmüştür.

Turan (2014), ergenlerde çocukluk örselenme yaşantılarını ve yılmazlık düzeyini algılanan sosyal destek bakımından araştırdığı çalışma sonucuna göre, örselenme yaşantıları ile algılanan sosyal destek puanları arasında negatif, yılmazlık düzeyi ile algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Traş ve Arslan (2013), ergenlerde sosyal yetkinliğin algılanan sosyal destek açısından ilişki tarama modeliyle incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal yetkinlik ile arkadaş, aile ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki varlığı tespit edilmiştir. Arkadaş, öğretmen ve aileden algılanan sosyal destek sosyal yetkinliği anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tozkoparan (2014), aileden algılanan sosyal destek, anne-baba tutumu ve akran ilişkilerini tarama modeli ile incelemiştir. Katılımcıların yaş aralığı 11-14 arasında olup 230 kız, 195 erkek öğrencidir. Araştırma sonucuna göre, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Aileden algılanan sosyal destek ile akran ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Çakar ve Karataş (2012), ergenlerin benlik saygısı, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeylerini araştırdıkları çalışma neticesinde nedensel bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte benlik saygısı yüksek olan ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin de yüksek olduğu bulunmuştur. Ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Karataş (2012), Burdur ilinde 200 ergen öğrenci ile cinsiyet ve sınıf durumlarına göre algılanan sosyal desteği ve kaygı düzeyini incelediği araştırma sonucuna göre arkadaşan algılanan sosyal destek ve öğretmenden algılanan sosyal destek kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer araştırma sonucu ise sınıf değişkenine göre algılanan sosyal destek farklılaşmakta olup, 9. Sınıf öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla destek algılamaktadır.

Arslan (2009), Ankara'da 521 lise öğrencisi üzerinde algılanan sosyal destek ve problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan analiz sonucunda aile ve arkadaşan algılanan sosyal destek ile problem çözme becerisi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin varlığı görülmüştür.

Saygın (2008), üniversite öğrencilerine yönelik yapmış olduğu araştırma neticesinde öznel iyi oluşun öğretmen, arkadaş ve aileden algılanan sosyal destek ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizine göre sosyal destek öznel iyi oluşu yordamaktadır. Öğretmenden algılanan sosyal destek cinsiyete göre farklılık göstermezken, aileden ve arkadaşan algılanan sosyal destek kız öğrencilerde erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Doğan (2006), üniversite öğrencilerinin iyilik halini araştırdığı çalışma sonucunda aileden ve arkadaşan algılanan sosyal desteğin yüksek olmasının öğrencilerin iyilik hali düzeylerini artırdığı bulunmuştur.

Ünüvar (2003), Konya ilinde 710 ergen üzerinde çok yönlü algılanan sosyal desteğin problem çözme becerisine ve benlik saygısına etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin aile ve arkadaşan algılanan sosyal destekleri arttıkça problem çözme becerilerinin de pozitif etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Taysi (2000), arkadaş ve aileden sağlanan sosyal desteği incelediği araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aileden algılanan sosyal destek puanları yüksek çıkmıştır. Ergenler üzerine yapılan araştırma sonucunda göre, kız öğrenciler erkelere göre arkadaşlarından daha fazla sosyal destek algılamaktadır.

2.4.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Han ve arkadaşları (2021), yaşları 18-80 arasında değişen 1161 kadın ve 765 erkek Çinli katılımcı üzerinde algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda algılanan sosyal desteğin yaşam doyumunu pozitif yönde etkilediği ayrıca nevrozizm kişilik özelliği ile yaşam doyumunu negatif ilişkisi olduğu görülmüştür.

Jakobsen vd. (2021), Danimarka'da 3681 ergen üzerinde algılanan sosyal desteğin ruh sağlığı üzerindeki etkisi incelemiş ve yapılan araştırmada ergenlik döneminde özellikle arkadaşan gelen sosyal desteğin, yetişkinlikte olumlu zihinsel sağlık ile ilişkili olabileceği bulunmuştur. Algılanan sosyal destek, ruh sağlığını pozitif yönde etkilemektedir.

Qi ve arkadaşları (2021), 300 Çinli öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Psikolojik dayanıklılık ile maneviyatın iyi oluş üzerinde olumlu etkisinin varlığı bulunmuştur.

Poudel vd. (2020), 348 Nepalli ergenler üzerinde algılanan sosyal desteğin etkisini araştırmıştır. Algılanan sosyal desteğin yüksek olması, yüksek benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Fall ve Roberts (2012), öğretmenlerden ve aileden algılanan sosyal destek benlik saygısı ile ilişkili bulunmuştur. Algılanan sosyal destek öğrencilerin akademik durumlarını da etkilemektedir.

Ritakallio vd. (2010) orta ergenlik döneminde algılanan sosyal desteğin rolüne yönelik 3278 öğrenci ile yaptıkları araştırma neticesinde her iki cinsiyet için de algılanan sosyal desteğin az olması depresyon ve anti sosyal davranışlarla ilişkili bulunmuştur.

Perrier vd. (2010) üniversite öğrencilerine yönelik yapmış oldukları araştırma neticesinde stres ile sosyal destek arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Rodriguez vd. (2003) 338 Latin üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada etnik köken, ekonomik boyut, cinsiyet kontrol edildiğinde aile ve arkadaştan algılanan sosyal desteğin stres etkilerini hafiflettiği sonucuna ulaşılmıştır. Aile ve arkadaştan algılanan sosyal desteğin iyilik hali üzerinde etkisi ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışma neticesinde, arkadaştan algılanan sosyal destek öznel iyi oluş ile daha fazla ilişkilidir.

Malecki ve Demaray (2003) yaptıkları araştırmayla 5-8. sınıf arasında 263 öğrenci ile algıladıkları desteğin türlerini incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucuna göre kızlar erkeklerden öğretmen, arkadaş ve aileden daha fazla destek algılamaktadır. Öğretmenlerin bilgisel desteği, ailenin bilgisel ve duygusal desteği, akran grubunun ise duygusal ve araçsal desteği ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlerden algılanan duygusal desteğin, öğrencinin sosyal becerilerinin gelişmesinde ve okula uyum davranışlarının artmasında önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Helsen vd. (2000), 12-24 yaş grupları arasındaki 2918 ergenle aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve ergenlik dönemindeki duygusal problemler arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yapılan araştırma neticesinde ergenlik öncesi dönemde arkadaştan algılanan destek daha fazla iken, ergenlik dönemi itibarıyla psikolojik iyi oluş üzerinde aileden algılanan destek etkisinin daha fazla olduğu ve cinsiyete göre incelendiğinde kızların erkeklere göre algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Garnefski ve Diekstra (1996), aileden okuldan ve arkadaştan algılanan sosyal desteğin ergenlerde duygusal ve davranışsal problemlerle olan ilişkisini 476 lise öğrencisi üzerinde incelemiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde okuldan kaynaklı sosyal desteğin olumsuz düşünülmesinin davranışsal problemlerle ilişkili olduğu, arkadaştan algılanan sosyal desteğin yetersizliği duygusal problemlerle ilişkili olduğu ve aileden algılanan sosyal desteğin yetersiz hissedilmesinin duygusal ve davranışsal problemlerle ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenlik döneminde duygusal ve davranışsal problemlerin önüne geçebilmek için risk grubu

içerisinde olan ailelerin çok erken zamanda tespit etmenin ve ihtiyacı olan eğitim ile sosyal desteğin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

Barrera ve Garrison-Jones (1992), ergenlerde aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile depresif belirtilerin ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, özellikle aileden algılanan sosyal destek ile depresif belirtiler arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Windle (1990), algılanan sosyal destek ve mizacın depresif belirtilerle ilişkisini araştırdığı çalışmasını yaş ortalamaları 15,5 olan 975 ergen ile yürütmüştür. Algılanan sosyal desteğin yüksek olması ile depresif belirtilerin varlığı arasında negatif düzey ilişki tespit edilmiştir.

2.5. İyi Oluş

İnsanlığın var oluşu ile mutluluk devamlı aranan bir kavram olmuştur. Bireyler tek başına olduğu gibi çeşitli gruplar halinde de mutluluğu bulmaya gayret etmişlerdir (Seki, 2014). Klasik psikoloji inanışında depresyon, anksiyete, duygudurum bozuklukları gibi bireyi olumsuz etkileyen problemlerle yoğun olarak ilgilenilirken, pozitif psikoloji çalışmalarının yaygınlaşmasıyla mutluluk gibi olumlu duygularla ilgili çalışmalar hız kazanmıştır (Eryılmaz, 2009). Devamlı olumsuz durumlarla ilgilenilmesine karşı olarak kendini gösteren, insanların kuvvetli taraflarına odaklanarak farkına varmalarını ve geliştirerek bununla birlikte nitelikli hayat yaşamalarını sağlama hedefinde olan yaklaşım pozitif psikolojidir (Malkoç, 2011). Pozitif psikolojide mutluluk incelenirken bireyin potansiyeli ve olumlu tarafları üzerinde durulmaktadır (Seligman vd., 2005).

Olumlu duygular; bireyde mevcut olan olanakların kullanılabilmesini kolaylaştırarak, olumsuz duyguların engellemelerinden uzaklaşıp bireyin potansiyelini gerçekleştirmesinde kolaylık sağlar (Seligman, 2020). İyi bir hayatın anlamına yönelik bakış açısı hazcılık (hedonizm) ve ödomanizm (eudaimonism) olarak iki farklı görüş üzerinde biçimlenmektedir. Optimal psikolojik deneyim olarak bahsedilen iyi oluş kavramı hazcı bakış açısına göre 'mutluluk' ve 'haz alma' olarak tanımlanırken, ödomonik düşünce ise haz almanın iyi oluşu sağlamaya yeterli gelmediğini ve iyi oluşun bireyin potansiyelini gerçekleştirmesine bağlı olduğunu savunur (Ryan ve Deci, 2008). Hazcı bakış açısına göre; olumsuzdan ziyade olumlu duyguların varlığına dikkat çekilir, yaşamın her anında edinilen hazza odaklanılır. Asıl olan, kişinin kendi bakış açısıyla belirlediği normlara göre yaptığı değerlendirmedir. Bireyin haz oluşturan deneyimleri, haz vermeyenlere göre fazla ise mutlu olacaktır (Myers ve Diener,

1995). Psikolojik işlevsellik bakış açısı ise doyum odaklı olmaktan ziyade bireyin var olan potansiyelini kullanmasına önem verir (İşleröglü, 2012).

İyi oluş ile ilgili araştırmalar öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş olarak farklı perspektiflerde değerlendirilmiştir (Türkdoğan, 2010). Psikolojik iyi oluş ‘bireyin hayatında potansiyelini gerçekleştirebilmesini (Ryan ve Deci, 2008) ifade ederken öznel iyi oluş ‘mutluluk kavramı ile kullanılabilir (Diener, 2000). Bireyin duygularından biri olan mutluluk, hissedilen memnuniyet halidir (Traş vd., 2020). Türk Dil Kurumu (TDK, 2021) Sözlüğünde mutluluk kavramı ‘‘Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç, bahtiyarlık’’ olarak ifade edilmiştir.

2.5.1. Öznel İyi Oluş

Öznel iyi oluş, pozitif psikoloji alanında çok fazla ilgilenilen bir kavramdır. Araştırmalarda mutluluğun tanımı, daha mutlu olan bireylerin özellikleri, öznel iyi oluşu artırmak için neler uygulanabileceği gibi sorular üzerinde çalışmalar yapılmıştır (Doğan, 2013). Öznel iyi oluş kavramı literatür incelendiğinde mutluluk ile yakından ilişkili olarak kullanılmaktadır (Diener, 1984). Psikoloji literatürü incelendiğinde on dokuzuncu yüzyılın son zamanlarıyla birlikte mutluluk kavramı yerini öznel iyi oluşa bırakmıştır (Eryılmaz, 2012). Mutluluk ve öznel iyi oluş kavramları ilgili literatür içerisinde eş anlamlıdır (Cheng ve Furnham, 2003). Mutluluk yerine ‘öznel iyi oluş’ kavramı kullanılabilir (Traş vd., 2020). Bireyin hayatına yönelik analizlerinin ve yaşantılara karşı ortaya koyduğu duygusal durumunun sonucunda öznel iyi oluş ortaya çıkmaktadır (Doğan, 2013). Öznel iyi oluş, bireyin hayatını değerlendirmesi sonucu oluşturduğu yargıdır (Haybron, 2000). Bireyler; evlilik hayatı, çalışma hayatı, sağlık vb. yaşam alanları içerisinde hissettiklerine göre değerlendirmelerde bulunmaktadır (Diener, 2006).

Öznel iyi oluş, kişinin hayatından aldığı tatminle ilişkili olarak bilişsel ve duygusal değerlendirmesini kapsamaktadır (Eryılmaz,2009; Tuzgöl-Dost, 2004). Kişinin olumlu ve olumsuz duyguları yaşama şekli ve bununla birlikte hayatından algıladığı yaşam doyumunu öznel iyi oluşunu belirlemektedir (Diener, 1984). Kişinin duygularında olumlu olanların fazla oluşu ve hayatından aldığı doyumun yüksekliği bireyin öznel iyi oluşunun da fazla olduğunu göstermektedir. Bireysel bir değerlendirme olup, bireyin çevresindeki kişilerin onun hayatına ilişkin yorumunu içermemektedir (Malkoç, 2011). Bir başka görüşe göre öznel iyi oluş, bireyin isteklerinin ve hedeflerinin dengeli bir şekilde giderilebilmesidir (Chekola, 2007).

Öznel iyi oluş, bireylerin kendi hayatlarına yönelik şahsi değerlendirmelerine göre deneyimledikleri iyi oluş halini ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavramdır. Öznel iyi oluş üç öğeden oluşmaktadır; olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doyumu. Neşe, mutluluk, heyecan gibi duygular olumlu kısımda bulunmaktadır. Anksiyete, üzüntü gibi duygular öznel iyi oluşun olumsuz duygu öğesinde bulunmaktadır. Bilişsel boyutta ise bireyin yaşamdan aldığı doyum yer almaktadır (Seki, 2014). Ryff (1989), öznel iyi oluş modeline göre 6 faktör öznel iyi oluşu belirlemektedir: Kendini kabul etme, diğer insanlarla pozitif ilişkiler kurma, özerklik, hayatın anlamı, kişisel gelişim ve çevresel hâkimiyet. Bireyin kendine yönelik olumlu duyguları olması kendini kabulü, kendi tutum ve davranışlarında bağımsızlığı özerklik kavramını, bireyin üretebilme gücünün olması, potansiyelini tam kullanabilmek için çevresel imkanları değerlendirebilmesi ise hakimiyetini göstermektedir (Bird ve Markle, 2012).

Gelişim dönemlerinin her birinde öznel iyi oluş, bireyler için önemli bir yere sahiptir. Ergenlik döneminde duygusal iniş çıkışlarla birlikte bir takım uyum problemleri gözlemlenebilmektedir (Şanal-Güngör, 2020). Çocukluk döneminden ergenliğe geçiş döneminde duygusal yoğunluklar yükseliş göstermektedir (Işık ve Bedel, 2015). Öznel iyi oluşu yüksek olan ergenlerin, fiziksel ve duygusal değişimlere yönelik uyum problemleri yaşama durumları daha düşük ihtimallidir (Şanal-Güngör, 2020). Ayrıca, bireyin karşılaştığı sorunlarla mücadele etmesi mutluluğu artırır. Karşılaşılan sorun bireyde öncelikle gerginlik oluşturmaktadır fakat problemin çözülmesi ile başarıya duygusuna eşlik eden mutluluk ortaya çıkmaktadır (Traş vd., 2020).

Öznel iyi olma düzeyi yüksek olan kişilerin yaşamdan memnuniyetinin genel olarak yüksek olması, genellikle olumlu duygulara sahip olması, olumsuz duygulara az sahip olması tahmin edilir. Öznel iyi olma düzeyi düşük olan kişilerin hayatından memnuniyetinin daha düşük olması, anksiyete, öfke gibi olumsuz duygulara daha fazla sahip olması tahmin edilir (Lucas vd., 1996). Bireyler, genel itibarıyla olumlu, az oranla olumsuz duygular yaşadıklarında, zevk aldıkları deneyimler içerisinde olduklarında, çok fazla mutluluk ve az üzüntü hissettiklerinde, genel olarak hayatlarını değerlendirip memnuniyet gösterdiklerinde yüksek öznel iyi oluşu yaşamış olurlar (Tuzgöl-Dost, 2004). Öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan bireyler potansiyellerini tam olarak gösterebilmek için daha çok çaba sarf etmektedir (Bird ve Markle, 2012).

Mutlu insanların tatmin sağlayan toplumsal hayatları olup, insan ilişkileri kuvvetlidir. Mutsuz bireylerle kıyaslandığında mutlu bireylerin kendilerine daha az odaklanan, iletişime

açık ve empati gösterebilen bireyler olduğu fark edilmektedir (Seligman, 2020). Karşılaşılan durumları olumsuz bakış açısından uzaklaşıp, olumlu tarafıyla bakabilmek öznel iyi oluşu sağlayabilmek adına tampon görevi görmektedir (Kağnıcı, 2020). Mutlu bireylerin depresif bireylerle karşılaştırıldığında kötümser düşünceleri daha az, oldukça sevecen, affedici, güvenli ilişkiler oluşturan, dinamik, dışadönük, kararlı ve yardımsever bireyler oldukları görülmüştür (Myers ve Diener, 1995).

Filipinli ergenlerin mutluluk anlayışlarına yönelik yapılan nitel araştırma sonucuna göre mutluluğun farklı faktörleri içeren çok boyutlu bir yapısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mutluluğu etkileyen bu faktörlerin; memnuniyet duymak, kaygıların az olması, olumlu duyguların ifade edilmesi, motivasyon ve sosyal destek ihtiyacının karşılanmasıyla ilgili olduğu görülmüştür (Datu ve Valdez, 2012). Bireylerin üretken bir yaşam stiline sahip olması da mutluluk düzeyini etkilemektedir. Dinamik ve üretken olmak, düşüncelerin ve duyguların olgunluğu mutluluğu ifade eder. Belirtilen özelliklerdeki azalma ise öznel iyi oluşu düzeyini düşürebilir (Traş vd., 2020).

Öznel iyi oluş kavramıyla ilgili yapılan çalışmaları değerlendirmek üzere Yeni Ekonomi Kuruluşu tarafından Öngörü Raporu düzenlenmiştir. Aked vd. (2008), dünya çapında araştırmalara konu olan 400'den fazla çalışmayı derleyip bireylerin iyilik halinin artmasına katkı sunan beş önerme ortaya koymuşlardır:

Bağlanma: Bireyin sosyal çevresindeki insanlarla (aile, arkadaş grupları, komşu...) evde, okulda kısacası toplumsal hayat içerisinde iyi ilişkiler kurması destekleyici ve geliştirici olmakta ve bu şekilde öznel iyi oluşun artmasına katkı sağlamaktadır.

Aktif bir yaşam tarzı: İlgiler doğrultusunda fiziksel aktivitede bulunmak, zinde olmayı artırmakta ve hareketli bir yaşam tarzı bireyi iyi hissettirmektedir.

Dikkate almak: Yaşanılan an'a odaklanarak, akışta yaşamak, etrafında olup bitenlere meraklı ve keşfedici yaklaşmak bireyin mutluluğunu artırmaktadır.

Öğrenmeye istekli olmak: Sorumluluk alarak, farklı şeyler denemek, başarıma duygusu bireyin özgüveninin artmasına katkı sağlayarak öznel iyi oluşu artırmaktadır.

Vermek: Maddi veya manevi insanlara yardımcı olmak öznel iyi oluşu artırmaktadır.

Öznel iyi oluşun öğeleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Diener vd., 1999).

<u>Olumlu Duygulanım</u>	<u>Olumsuz Duygulanım</u>	<u>Yaşam Doyumu</u>	<u>Doyum Alanları</u>
Sevinç	Suçluluk ve Utanç	Yaşamı değiştirme arzusu	İş
Coşku	Keder	Halihazır hayattan doyum	Aile
Hoşnutluk	Kaygı	Geçmiş ile doyum	Serbest zaman
Gurur	Öfke	Gelecek ile doyum	Sağlık
Şefkat	Stres	Önemli yakınların bireyin yaşamına dair fikirleri	Maddi durum
Mutluluk	Depresyon		Benlik
Coşkunluk	Kıskançlık		Bireyin ait olduğu grup

Kaynak: Diener vd.,1999. Sayfa: 277

Şekil 2.6 Öznel iyi oluşun öğeleri

Yukarıda yer alan şekilde öznel iyi oluşa ait olan öğeler verilmiştir. Öznel iyi oluş; olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım, yaşam doyumundan oluşmaktadır. Sevinç, coşku, hoşnutluk, gurur, şefkat, mutluluk ve coşkunluk olumlu duygulanımı oluşturmaktadır. Olumsuz duygulanım grubunda; suçluluk ve utanç, keder, kaygı, öfke, stres, depresyon, kıskançlık bulunmaktadır. Yaşam doyumunu; yaşamı değiştirme arzusu, halihazır hayattan doyum, geçmiş ve gelecekte doyum, önemli yakınların bireyin hayatına ait fikirleri oluştururken, doyum alanları ise; iş, aile, serbest zaman, sağlık, maddi durum, benlik oluşturmaktadır.

Öznel iyi oluşun yüksekliği; olumlu duygulanımların olumsuz duygulanıma göre daha fazla olmasına ve bireyin hayata yönelik bilişsel düşüncelerinin olumlu olmasına bağlıdır (Saygın, 2008). Öznel iyi oluş 3 faktörle ilişkilidir (Lyubomirsky vd., 2005). Öznel iyi oluşu %50 oran ile en çok belirleyen genetik yatkınlıktır. (Eryılmaz, 2010). İkinci olarak, %40 oranla amaçlı davranışlar yer almaktadır ((Lyubomirsky vd., 2005). Öznel iyi oluşu etkilediği düşünülen son faktör ise %10 etki oranını oluşturan yaş, cinsiyet, iş durumu, medeni durum gibi demografik özelliklerdir (Eryılmaz, 2010).

Öznel iyi oluş, anlık bir duygu olmayıp, uzun zamanlı iyilik hali durumudur (Diener vd., 1997). Anlık iyi oluş hali, bireyin genel ruhsal durumunu tam ifade edemeyebilir (Traş vd.,

2020). Geniş bir perspektifte öznel iyi oluş, bireyin yaşam kalitesini bütün olarak pozitif adlandırma derecesidir (Chiu ve ark., 2011).

2.5.1.1. Öznel iyi oluşu açıklayan kuramlar

2.5.1.1.1. Erek kuramı

Erek kuramına göre mutluluk, belirlenen amaçlara ulaşıldığında gerçekleşmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde 'Erek' kelimesi; 'Gerçekleştirmek amaçlı planlanan, ulaşılmak istenen hedef' olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Erek kuramı bu amaçların bireyin öğrenilmiş gereksinimleri olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyin gereksinimleri öğrenilmiş olanlar ile evrensel ihtiyaçlar şeklinde ayrılmaktadır. Barınma, beslenme kişinin temel gereksinimleri olarak sınıflandırılırken; işte başarı beklentisi sonradan kazanılmış bir hedeftir (Tuzgöl-Dost, 2004). Birçok araştırmacı öznel iyi oluşun sağlanmasında bireyin isteklerini karşılamasının mı yoksa arzulara ket vurmanın mı etkili olduğunu değerlendirmiştir. Hazcı yaklaşımlar; bireyin isteklerini karşılamasıyla mutluluğun elde edileceğini düşünürken, bir kısım ise arzuların bastırılmasıyla mutluluğa ulaşılabileceği konusunda fikrini belirtmiştir (Diener vd., 1999).

Bireylerin yaşamı boyunca belirledikleri amaçlar, bu hedeflerin gereklerini sağlamak için ortaya koydukları tecrübeler ve edinilen başarılar yaşam doyumunu etkilemektedir (Şanal-Güngör, 2020). Hedeflerine ulaşan birey daha pozitif tutumlarda bulunurken, amaçlarını gerçekleştiremeyen kişi negatif davranışlar gösterebilmektedir (Malkoç,2011). Belirlenen bu amaçlar bireylerin hayatına, isteklerine ve gereksinimlerine uygun olmalıdır (Diener vd., 1999). Bilinçli arzulara dikkate alan erek kuramına göre bireyin mutluluğunu engelleyen etmenler bulunmaktadır. Kişi, kısa vadeli mutluluk sağlayacak amaçlar edinebilir fakat bu amaçların sonuçları kişinin diğer amaçlarıyla örtüşmeyebileceğinden öznel iyi oluşu etkileyebilir. Kişinin motivasyon düşüklüğü beraberinde amaçlarının olmayışı mutluluğunu etkileyebilir (Kağnıcı ve Traş, 2021). Bireylerin hedeflerine ulaşmasını engelleyecek çevresel koşulların varlığı veya potansiyeline göre olmayan hedefleri yüzünden amaçlarını gerçekleştiremeyebilir (Diener, 1984). Ulaşılabilir hedefler belirlemenin öznel iyi oluş üzerinde önemli rolü vardır (Malkoç, 2011). Yüksek amaçların öznel iyi oluş düzeyi için tehdit unsuru olduğu varsayılmaktadır (Çevik, 2010).

Bireyin amaçlarını oluşturmasında içinde bulunduğu coğrafyanın etkisi olabilmektedir. Bireyci toplumlar içerisinde varlığını sürdürenler için kendi hedefleri önemli olduğu için

bireysel hedeflerine ulaşmak onu tatmin edebilir. Toplulukçu kültürlerde bireyin koyduğu hedefler içinde bulunduğu kültürün beklentilerinden ve toplumun faydasına olacak biçimde düzenlenmektedir (Malkoç, 2011).

2.5.1.1.2. Etkinlik kuramı

Erek kuramında benimsenen düşünceye göre öznel iyi oluş, bireyin belirlediği amaca ulaşması sonucunda gerçekleşiyor iken; etkinlik kuramında benimsenen görüş ise öznel iyi oluşu amaca ulaşmaktan bağımsız biçimde, istenen hedefe ulaşmak için gösterilen faaliyetler olarak betimlemektedir.

Etkinlik kuramı, kişinin potansiyeline uygun hedefler oluşturması ve bu amaçları gerçekleştirmek için süreç içerisindeki eylemlerinin bireyi doyuma ulaştırdığını savunur. Bu kuramda temel nokta, etkinliklerin gerçekleştirildiği süreçtir (Tuzgöl-Dost, 2004). Örneğin, bir maraton koşucusu için koşma etkinliği, parkuru tamamlamaktan daha fazla doyum sağlayabilir. Etkinlik kuramının savunucularından Aristoteles, öznel iyi oluşun eğlenerek ortaya konulan etkinlik ile oluştuğunu belirtmektedir.

Etkinlik kuramı içerisinde en çok dikkat çeken açıklamalarda bulunan akış kuramıdır (Malkoç, 2011). Akışta bulunmak; bireyin konsantrasyonunu etkinlik üzerine odaklaması ve akışın gerçekleştiği bu anlarda kişi, tüm dikkatini uğraş içerisindeki anda tutarak etkinlikte kalmasıdır (Myers ve Diener, 1995). Akış yaşayan kişiler, uğraş verilen işe tam odaklıdır, etkinlik haricinde başka bir durum onları etkilememektedir. Etkinlik içerisinde bulunmaktan doyum elde etmekte, içsel motivasyonları yüksektir (Eryılmaz, 2009). Csikszentmihalyi (1990), mutluluğun kişinin faaliyet içerisindeyken yaşadığı akış duygusuyla gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Akış kuramına göre, bireyin mutluluğu yakalayabilmesi için kendi yetenekleri ile uğraş içerisinde bulunduğu etkinlik örtüşmelidir. Bir başka ifadeyle, etkinliğin kolaylık-zorluk derecesi kişinin becerisi ile örtüşürse mutluluğunu artırarak akış halini sağlayacaktır (Malkoç, 2011). Etkinliğin zorluğu bireyin yeteneği ile orantılı olmalıdır (Diener ve ark., 1997). Tam dikkat gösterme, net hedefler belirleme, geribildirim alma, kontrol hissi, zorluklar ve yeteneklerin uyumu akış yaşantısının öğeleridir (Eryılmaz,2009).

Mutluluğu direkt olarak arayarak değil, yaşamımızın her anı içerisinde dâhil olarak yaşarız. En güzel vakitler çoğunlukla, bireyin bedeni ve bilişsel yapısı güç ve kıymetli bir işi başarmak amacıyla istekle çaba gösterdiği zamanlar olmaktadır. Bireyler, bir etkinliğe tam dikkatle odaklanıp, arka plandakilerin önemini yitirdiği zamanlarda optimum deneyim

yaşayarak akış halinde olmaktadır (Csikszentmihalyi,1990). Akışı sağlayacak yaşantıların varlığı, pozitif duyguların çoğalmasına ve olumsuz duyguların azalmasına yardımcı olur (Eryılmaz, 2009).

2.5.1.1.3. Yargı kuramları

Yargı kuramları, kişinin mutluluğunun hayatındaki belirlemiş olduğu kritere göre değerlendirmesiyle elde edilen sonuca dayalı olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan değerlendirmede kriter olarak gördüğü değerlere göre, kişi hayatında ne düzeyde mutlu olduğuna yönelik düşünce içerisinde olmaktadır (Türkdoğan, 2010). Bireyin öznel iyi oluşu, belirlemiş olduğu kriterleri, içinde bulunulan durum ile karşılaştırmasına bağlıdır. Şayet yaşanan durum, kişinin belirlediği kriterleri geçerse birey mutlu olur. Yaşanan durum, kriterin altında kalır ise kişi öznel açıdan kendini mutlu hissetmez (Eryılmaz, 2009). Yargı kuramları çoğunlukla yaşantıların olumlu olup olmayacağını gerçekleşmeden önce belirleyemez, gerçekleştikten sonra karşılaştırmalarda bulunarak karar verir.

Sosyal karşılaştırma kuramına göre; kişi bulunduğu durumu diğer insanların sahip olduğu koşullarla karşılaştırarak bir yargıya varır. Kriter olarak belirlediği bu insanların durumu hakkında fikir sahibi olur (Diener,1984). Yaptığı kıyaslama neticesinde kendisinin şartlarının daha iyi olduğu düşüncesini elde ederse öznel iyi oluşu artar (Yılmam, 2019). Bu kurama göre insanlar, doyuma ulaşma ve benliğini koruma düşüncesiyle öznel iyi oluşlarını artıracak değerlendirmeler yapmaya meyilli davranış gösterirler (Tuzgöl-Dost, 2004).

Çok yönlü uyumsuzluk kuramına göre bireyler, kendilerine belirledikleri amaçlar, idealleri, geçmiş olanaklarıyla karşılaştırmalar yaparak standartlarını aştıkları müddetçe öznel iyi oluşları artmaktadır. Değerlendirmeleri sonucunda kendi beklentilerinin altında bir düşünceye ulaştıklarında mutsuz olurlar (Yılmam, 2019).

Yargı kuramlarına dahil olan uyum kuramına göre, hayatta devamlı değişim gösteren durumlar vardır ve öznel iyi oluş; yaşanan değişimlere uyum sağlamaya bağlıdır. Uyum sağlayabilen bireyler, can sıkıcı olaylar sonrasında devamlı üzülmedikleri gibi, iyi hissettiren olaylardan sonra ise uzun süre öznel iyi oluşu koruyamamaktadır (Seki, 2014). Dolayısıyla bireyler, olumlu veya olumsuz yaşantılar sonrasında ruh halini korumaktadır (Tuzgöl-Dost, 2005). Yaşanan olaylara birey, öncelikle kuvvetli tepkiler gösterirken kısa zaman içerisinde uyum sağlar ve tepkileri azalır (Seki, 2014). Diğer bir ifadeyle, birey üzücü yaşantılar

sonrasında uzun bir süre mutsuz olmamakla birlikte mutlu eden durumlarda da uzun süre neşeli kalmamaktadır (Diener ve ark., 1999).

2.5.1.1.4. Tabandan tavana ve tavandan tabana kuramları

Tabandan tavana kuramına göre, öznel iyi oluş günlük hayat içerisinde yaşanan olumlu yaşantılarla ortaya çıkar. Kişi hayatını değerlendirdiğinde kendini mutlu hissedebilmesi için acı ve doyum oluşturan deneyimleri sayısal olarak incelemelidir (Kağnıcı ve Traş, 2021). Tabandan tavana yaklaşımı, bireyin hayatında aile, arkadaşlık ilişkileri, vb. bireysel yaşam alanlarından tatmin ise öznel iyi oluşunun yüksek olduğunu savunur. Kurama göre, insanın boş levha olarak dünyaya gelmesinden dolayı bireyin mutluluğunu genetik faktörler biçimlendirmemektedir (Tuzgöl-Dost, 2004). Bireyin günlük hayatında pozitif hissettiği anlar ne kadar fazla ise o kadar öznel iyi oluşu yüksektir (Diener ve Ryan, 2009). Mutlu bir yaşam, mutlu zamanların toplamıdır (Şanal-Güngör, 2020).

Tavandan tabana yaklaşımı, birbirine yakın yaşam şartları ve benzer geçmiş deneyimleri olan kişilerde öznel iyi oluşların aynı olmamasının nedeni olarak kişilik özelliklerinin yaşanan durumlara gösterilen davranışları belirlediğini savunmaktadır (Kağnıcı, 2020). Bu kurama göre bireyin dünyayı deneyimleme eğilimi öznel iyi oluş düzeyini etkilemektedir. Aynı durumlar içerisinde olan bireylerden birinin diğerine kıyasla olumlu zihin yapısına sahip olması, yaşananları pozitif bakış açısıyla yorumlaması öznel iyi oluşunun yüksek olmasını sağlamaktadır (Diener ve Ryan, 2009).

İyimser bireyler; problemlerini geçici, kontrol edilebilir ve yaşanan an'a özgü olarak değerlendirirken, kötümser bakış açısına sahip bireyler; problemlerin sürekli devam edeceğine inanırlar (Seligman, 2002). İyimser bakış açısına sahip bireyler, istenmeyen olumsuz durumlarla mücadele edebilecek duygusal becerilere sahip olduklarını düşünürler. Kötümser bireyler ise, bir problem yaşadığında dengesini korumakta zorlanabilir. Endişe gibi olumsuz duyguları daha uzun süreli yaşarlar (Sayar, 2019). Zihin yapısındaki farklılıklar, yaşanan olayların benzer olmasına rağmen hissedilen öznel iyi oluş düzeylerinin değişken olmasına neden olmaktadır. Birçok araştırmada hayatlarından tatmin olan ve olumlu bakış açısına sahip bireylerin, canlı hissettikleri, depresif duyguları az yaşadıkları ve daha mutlu bireyler oldukları ortaya konulmuştur (Achor, 2010).

2.5.1.1.5. Bağ ilişkilendirici kuramlar

Bağ kuramları, bireylerde mutluluğu etkileyen özellikleri ortaya koymaya gayret eden modeller oluşturmuştur. Hafıza, koşullanma ve bilişsel ilkelere dayandırılmıştır. Bu kurama göre öznel iyi oluş; yaşanan durumları içsel faktörlere atfetmesine ve olumlu şekilde yorumlamasına bağlıdır. Pozitif düşünme yönü kuvvetli olan birey, çoğunlukla olumlu davranışlar göstermeye açıktır (Diener, 2009). Hafıza ile ilişki oluşturulduğunda bireyin deneyimlerinde geçmiş tecrübelerini değerlendirirken olumlu olanların olumsuz yaşantılara göre daha fazla olması iyi hissettiren duygu ve düşünceler oluşturacaktır (Güney, 2017). Bireylerin belleğinde zengin pozitif ilişkilerin varlığı olumlu davranışlar göstermesini sağlamaktadır (Diener, 1984). Bağ kuramlarına göre bireylerin mutluluğu bilişsel çağrışım sonuçlarına göre meydana gelmektedir (Türkdoğan, 2010).

2.5.1.2. Öznel iyi oluşu etkileyen faktörler

Kişinin öznel iyi oluşunu etkileyen, bir diğer ifadeyle mutluluk düzeyini etkileyen çok fazla faktör bulunmaktadır. Csikszentmihalyi (1990), bilinçte yaşananlar üzerinde denetim kurmayı öğrenen bireylerin daha mutlu olduklarını gözlemlemiştir. Birey, yaşadığı durumdan bağımsız olarak bilincini duygu ve düşüncelerini kontrol ederek umutsuz durumlarda da mutlu olabilir. Sayar (2019) 'a göre mutluluğu yakalayabilmek için belli başlı özelliklerin olması gerekmektedir. Bireyin iyimser bir bakış açısına sahip olması, fedakâr olmak, sevebilmek, geleceğe ümitle bakabilmek, güvenlik ihtiyacını sağlayabilmesi ve hayatına anlam katabilecek amaçlarının olması mutluluğunu etkilemektedir. Mutluluk her birey için özel olup geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Traş vd., 2019).

Seligman (2002) 'a göre bireyin öznel iyi olma düzeyini; bağışlayıcı olmak, iyi hissettiren yaşantıların kalıcı olduğunu ve istenmeyen durumların geçici olduğunu düşünmek, umudu ve iyimserliği artırmak, geçmişten memnuniyet duymak etkilemektedir. Tarhan (2019)'a göre mutluluğu sağlayabilmenin en önemli koşulu kendini tanımaktır. Atalay (2019)'a göre öz-saygı eksikliği depresyonun gelişmesine sebep olmaktadır. Bireyin öz-saygısının yüksek olması öznel iyi oluşu etkilemektedir. Bireyin öznel iyi oluşunu etkileyen faktörlerden biri sosyal ağı içerisinde ilişkilerinin kuvvetli olmasıdır. Ait olma ve sevgi ihtiyacını karşılayabilen, güvenli ilişkiler oluşturabilen bireyler daha mutlu olmaktadır (Hendrickson vd., 2011).

Türkiye’de 2020 yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından uygulanan Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre bireyler, %69.7 oran ile aileleri tarafından mutlu olduklarını belirtmişlerdir (TÜİK, 2020). Yaşam memnuniyeti üzerine yapılmış bir başka araştırmada 16-18 yaş aralığındaki ergenler verdikleri rapora göre yaşam memnuniyeti çok yüksek (en yüksek %10), ortalama (orta %25) ve çok düşük (en düşük %10) şeklinde gruplara ayrılmıştır. Çok mutlu olduklarını ifade eden bireylerin orta ve düşük olan gruba göre; benlik saygısı, olumlu duygulanım, okul ilişkileri ve kişilerarası ilişkilerde daha iyi oldukları, depresyon ve stresin önemli ölçüde az yaşandığı görülmüştür (Proctor vd., 2010).

Bireyin gelecek yıllardaki öznel iyi oluşu, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişim biçiminden etkilenmektedir. Optimum deneyimi destekleyen aile modelinde yetişen çocuklar hayattan daha fazla zevk almaktadır. Optimum deneyimi destekleyen aile modeline göre;

-Ebeveynlerin beklentilerinde net olması ve geribildirim vermesi,

-Çocuk ile iletişime odaklanması,

-Çocuklara tercih haklarının verilmesi,

-Çocuğun etkinliğe odaklanıp, akış deneyimini yaşayabileceği güven ortamının varlığı,

-Ebeveynlerin etkinlikler için artarak devam eden karmaşık fırsatlar sunabilmesi gerekmektedir (Csikszentmihalyi, 1990).

Öznel iyi oluşu etkileyen diğer faktörler aşağıda verilmiştir.

Kişilik

Kişilik; doğumla birlikte gelen ve yaşantılar sonucunda şekillenen, bireyi diğer insanlardan farklı kılan özelliklerdir (Doğan, 2013). Kişilik, mutluluğu doğrudan etkilemektedir (Terzi, 2005). Mutluluk ile ilgili yapılan araştırmalarda birçok çalışmacı, kişilik faktörünün bireyin öznel iyi oluşunu etkileyen mühim kavramlardan biri olduğunu düşünmektedir (Seki, 2014). Beş faktör kişilik kuramının öznel iyi oluşa etkisi incelendiğinde; dışadönüklük ve nevrotiklik alt özelliklerinin mutluluk ile ilişkisinin kuvvetli olduğu bulunmuştur. Bireyin duygu ve düşüncelerin rahat bir şekilde ifade edilmesi, bireyin farklı duygusal deneyimlere açıklık göstermesinin olumlu duygu durumlarının yaşanmasını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır (Saygın, 2008). Yapılan araştırmalarda mutluluk ile

dışadönüklük kişilik özelliği arasında pozitif, nevrotiklik kişilik özelliği ile negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Seki, 2014). Farklı yaşantılara açıklık, sorumluluk, dışadönüklük ve yumuşak huyluluk mutluluğu olumlu şekilde etkilerken nevrotiklik özelliği olumsuz etkilemektedir (Doğan, 2013). Ayrıca, iyimser, endişesiz, benlik saygısı yüksek, mütevazî beklentilere sahip bireyler daha mutlu olmaktadır (Wilson, 1967).

Dikkat eksikliği ve çevredeki uyarıcılara fazla hassas olma, fazla benmerkezcilik bireyin akış yaşamasına ket vurur. Bu uçlarda yaşayan bireyler deneyimlerinden zevk almakta zorluk yaşarlar (Csikszentmihalyi, 1990). Mutluluğu etkileyen bir başka kişilik özelliği iyimserliktir. Aydın ve Tezer (1991) bireyde iyimserliğin çoğalmasıyla birlikte olumlu duygu durumlarının yaşandığını ve iyimser bireylerin eğitsel başarılarının da yüksek olduğunu bulmuştur. Myers ve Diener (1995)'e göre kişinin denetim odağının içten olması ve iyimser bakış açısına sahipliği mutluluk ile ilişkilidir.

Yaş

Mutluluk ve öznel iyi oluşa dair ortaya konulan ilk araştırmalar genç bireylerin ileri yaş bireylere göre öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğunu ifade etse de (Wilson, 1967), sonraki araştırmalarda yaş ve mutluluk arasında anlamlı düzey bir ilişki bulunmamıştır (Diener, 1984). Bazı araştırmalar ise yaşın artmasına bağlı olarak yaşam doyumunun azalmadığını ortaya koymuştur (Seki, 2014). Kırk milletten 60.000 yetişkinle yapılan bir araştırmaya göre öznel iyi oluş; yaşam doyumu, olumlu duygu ve olumsuz duygu olarak üç öğeden oluşmaktadır. Bu araştırmaya göre, yaşın artmasıyla yaşam doyumu da artış gösterirken olumlu duygu hafif düşüyor, olumsuz duygu ise aynı şekilde kalıyor. Değişen temel nokta, yaş arttıkça 'kendini harikulade hissetmek 've 'ümitsizlikten dipte hissetmek 'gibi uçta yaşanan duygular azalış gösteriyor (Seligman, 2002).

Cinsiyet

Öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan bilimsel çalışmalarda, mutluluğun cinsiyet faktörüne göre değişimine yönelik anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır (Çelik, 2008). Her iki cinsiyette de mutlu yetişkinler görülmektedir (Wilson, 1967). Kadınların erkeklere oranla olumlu ve olumsuz duyguları daha fazla hissettiğine yönelik araştırma sonuçları mevcuttur (Seki, 2014). Pozitif ve negatif duyguların kadınlarda daha fazla hissedilmesinden dolayı mutluluk düzeyleri arasında çok fazla fark görülmemiştir (Diener vd., 1999). Kadınların erkeklere göre daha fazla olumsuz duygulanım göstermesine rağmen öznel

iyi oluş ve yaşam doyumlarında erkeklere kıyasla az bir fark gözlemlenmiştir. Ortalama ruh hali bakımından kadınlar ve erkekler arasında çok fazla bir fark görülmemesinin sebebi kadınların erkeklere kıyasla olumlu ve olumsuz duyguları daha fazla yaşamasından kaynaklanmaktadır (Seligman, 2002).

Eğitim

Eğitim; insanlara hedeflerine yönelik gelişme imkanı vermesi ve hayatındaki farklılıklara uyum sağlamasını kolaylaştırdığı için öznel iyi oluşu arttıran bir rol üstlenmektedir (Canbay, 2010). Eğitim, ilerlemeyi kolaylaştırdığı gibi bireyin farkındalığının yükselmesiyle beklentilerin çoğalmasına da sebep olabilmektedir (Terzi, 2005). Bireyler eğitimle beraber farklı alanlara ilgi duyabilmekte; fakat toplum tarafından onay ihtiyaçları karşılanmadığında mutsuz olabilmektedir (Canbay, 2010). Bundan dolayı eğitim; maddi durum, kültürel faktörler, statü gibi durumlarla bir anlam oluşturmakta ve mutluluğu da farklı değişkenlerin bileşimi ile etkilemektedir (Yetim, 2001). Eğitim daha iyi bir maddi duruma erişebilmek için kolaylaştırıcı etmen olmasına rağmen, öznel iyi oluşa az bir şekilde ve sadece maddi durumu az olan bireylerde aracılık sağlamaktadır (Seligman, 2002). Wilson (1967); iyi eğitilmiş, sağlıklı ve iş doyumunu yüksek bireylerin mutlu kişiler olduklarını ifade etmiştir.

Gelir

Maddi durum, bireyin hedeflerine ulaşabilmesini kolaylaştıracak bir faktör olduğu için mutluluğu etkilediği düşünülmektedir. Maddi durumun yükselmesi farklı imkanlara ulaşabilmeyi kolaylaştırdığı için öznel iyi oluşu artırabileceği gibi bireyin standartlarının değişmesine bağlı olarak öznel iyi oluşu azaltabilmektedir (Diener vd., 1999). Yoksulluğun hayatı ciddi etkilediği toplumlarda, maddi durumun yüksekliği öznel iyi oluşu artırmaktadır. Fakat alım gücünün fazla olduğu zengin toplumlarda, refah seviyesinin yükselişi mutluluk düzeyini düşük düzeyde etkilemektedir (Seligman, 2002). Refah seviyesi yüksek ülkelerdeki bireylerin refah seviyesi düşük olan ülkelerde bulunanlara göre mutluluk düzeyleri daha iyi olsa da, aynı ülkede ikamet edenlerin gelir düzeylerindeki farklılıklar mutluluk düzeyini belirgin fark ile etkilememektedir (Diener, 1984). Ekonomik seviyedeki farklılıkların öznel iyi oluş düzeyi ile ilişkisi kesin sonuçlar yansıtmamaktadır (Diener vd., 1999).

2020 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, kişilerin genel öznel iyi oluş algısı yaşam memnuniyeti araştırması ile ölçülmüştür. Yapılan araştırma neticesinde TÜİK verilerine göre, bireyler %4.6 oran ile en çok para ile mutlu olacağını belirtmiştir (TÜİK, 2020).

Amerika Birleşik Devletleri'nde mutluluğun araştırıldığı bazı raporlarda maddi olanakların artmasına rağmen öznel iyi oluşun yükselmediği belirtilmiştir (Seki, 2014). Bu durumun sebebi olarak, maddi durumdaki artış ile bireyin bu duruma uyum sağlayarak beklentilerin ona göre şekillenmesi tahmin edilebilir. Bireylerin ekonomik durumundaki iyileşme ile istekleri de çoğalmaktadır (Diener, 2000).

Evlilik

Öznel iyi oluş üzerinde çok az bir etkiye sahip gelir durumunun tersine evli olmak, mutluluk düzeyindeki artışta önemli bir faktör olmaktadır. Fakat evliliklerinden doyum almayanların mutluluk düzeyi, hiç evlenmemiş olanlardan veya boşanmış olanlardan daha az olduğu görülmüştür (Seligman, 2002). Diener vd. (1999) evliliğin maddi ve sosyal destek oluşturduğunu ve tek başına yaşayan bireylerin evli bireylere göre sosyal destek eksikliğinden dolayı daha fazla problem yaşadığını belirtmektedir. Wilson (1967), evli bireylerin daha mutlu olduklarını, Hawkins ve Booth (2005), evliliğin yaşamı daha anlamlı kıldığını ve bireylerin birbirine sağladığı sosyal desteğin psikolojik problemlere karşı tampon görevi gördüğünü ifade etmiştir. TÜİK verilerine göre, 2020 yılında mutlu olduğunu belirten evlilerin oranı %51.7, mutlu olduğunu ifade eden bekârların oranı ise %41.3 olarak belirtilmiştir. Türkiye'de evli bireylerin bekâr olanlara kıyasla öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2020). Evlilik, öznel iyi oluşu olumlu yönde etkileyebilir (Lucas ve ark., 2003).

Toplumsal Yaşam

Günlük yaşantıların kalitesine ve alınan doyuma yönelik yapılan araştırmalarda bireylerin en mutlu oldukları zamanların sosyal çevresiyle, arkadaş grupları ile zaman geçirirken olduğu ortaya çıkmıştır. Ergenlerin genç yetişkinlerin ve hatta ileri yaş gruplarındaki kişilerin sosyal destek oluşturan arkadaşları ile birlikte olduklarında olumlu ruh hali özelliklerini koruduklarını göstermiştir (Csikszentmihalyi, 1990). Fazla arkadaşı olan kişilerin öznel iyi oluşları da yüksek olmaktadır (Diener ve Ryan, 2009). Mutlu bireyler, vakitlerinin az bir kısmını tek başına geçirirken, çoğunlukla sosyalleşmeye vakit ayırırlar. Bununla birlikte sosyal destek kaynaklarından birini oluşturan arkadaş grupları tarafından benimsenirler, güzel ilişkiler kurarlar (Seligman, 2002).

Öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan bireyler, sosyal destek sistemlerini daha rahat oluşturmaya eğilimlidir (Diener ve Ryan, 2018).

2.5.1.3. Ergenlik döneminde öznel iyi oluş

Ergenlik dönemi, yetişkinliğe geçiş için bireyin hayatında çok önemli bir basamaktır. Ergenin aile iletişimi, arkadaşlarından aldığı sosyal destek, kişilik özellikleri, vb. faktörler mutluluğunu etkilemektedir (Baytemir, 2014). 16-19 yaş aralığında Hong Kong'taki öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri incelenmiş ve yapılan araştırma sonucunda bu yaş döneminde akranlarından gördükleri sosyal desteğin aileden algıladıkları desteğe göre öznel iyi oluş düzeylerini daha çok etkilediği dikkat çekmiştir (Chou, 1999). Ergenlik döneminde arkadaş desteğinin mutluluk üzerindeki belirleyici etkisi ortaya çıkmıştır. Uluslararası kaynaklar incelendiğinde ergenlerin mutluluk düzeyinin demografik, psikolojik ve toplumsal etmenlerle ilişkisine göre araştırmalar yürütülmüştür. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik özelliklerle mutluluk düzeyi arasında düşük düzey ilişki bulunmuştur (Eryılmaz, 2011). Komşularla iletişim, ebeveyn kaybına bağlı yas durumu gibi etmenler çevresel faktörler olarak değerlendirilmektedir ve ergenin öznel iyi oluşunu orta düzey etkilediği sonucu elde edilmiştir (McCullough vd., 2000). Özsaygı, dışadönüklük, bağlanma şekli gibi etmenler psikolojik faktörlere dahil edilmiş olup ergenin mutluluk düzeyi ile yüksek ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Eryılmaz, 2011).

Ergenlik döneminde çevresel etmenlerin, kişilik özelliklerinin, kullanılan başa çıkma yöntemlerinin etkileşimi ile bireylerin öznel iyi oluşlarında farklılıklar oluşabilir (McCullough vd., 2000). Ergenin öznel iyi oluşunu artıran önemli faktörlerden biri aile ile iletişimin kuvvetli olmasıdır (Baytemir, 2014). Aile dayanışmasının varlığını hissetmek, huzurlu ve samimi bir ev ortamı içerisinde bulunmak ve sağlıklı iletişim kurulması öznel iyi oluşa katkı sağlamaktadır (Eryılmaz, 2011). Vaktinin çoğunluğunu okulda geçiren ergenin akran ilişkileri ve okul ortamından aldığı doyum bireyin öznel iyi oluşunu etkilemektedir (Baytemir, 2014). Ergen bireylerin mutluluk düzeylerindeki artışla birlikte ruhsal ve bedensel sağlıkları da daha iyi duruma gelmektedir. Ergen öznel iyi oluşunun artması, bireyi daha sağlıklı duruma getirerek psikolojik rahatsızlıklara karşı koruyucu ve önleyici olmaktadır (Eryılmaz, 2012).

2.5.1.4. Okulda öznel iyi oluş

Bireyler, hayatları boyunca farklı yaşam alanlarına dahil olurlar. Aile, okul, iş, dahil olunan gruplar bu yaşam alanlarından bazıları olup gün içerisinde farklı alanlar içinde değişken öznel iyi oluş durumu yaşayabilirler (Büyükcebeci, 2017). Ergenlerin öznel iyi oluşlarını incelerken farklı yaşam alanlarına göre inceleme yapmak önemlidir. Bu durumun sebebi,

ergenler farklı alanlar içerisinde (okul, serbest zaman, aile, akran grupları...) birbirine benzemeyen duygulanımlar ifade etmektedir (Larson, 2000). Öğrencilerin iyi oluşu, literatür içerisinde araştırılan bir konu iken, okulda öznel iyi oluş ile ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. İyilik haline yönelik araştırmalarda çoğunlukla genel iyi oluş durumu değerlendirilmiştir. Oysaki okulda iyi oluş farklı boyutları kapsayan bir kavramdır (Hascher, 2008). Öğrencilerin okuldaki mutluluğunu sağlayabilmek için bilişsel, duyuşsal, sosyal gelişim ihtiyaçlarının sağlanması gerekmektedir (Clement, 2010).

Okulda öznel iyi oluş, bireylerin okul hayatlarını bilişsel incelemelerini ve eğitim kurumu içerisinde olumlu, olumsuz bütün duygusal yaşantılarını kapsayan genel mutluluk halidir (Şanal-Güngör, 2020). Öğrencilerin okulda geçirdiği vakit içerisinde yapmış olduğu öznel değerlendirme, okulda öznel iyi oluş kavramını ifade etmektedir (Huebner, 1994). Okullar, öğrencilerin yaşamında önemli bir konumdadır çünkü vakitlerinin büyük bir bölümü onlara gelişim olanakları sunan eğitim kurumlarında geçmektedir. Okullar; öğrencilerin arkadaş grupları, öğretmenleri, okul personelleri ile sosyal ilişkiler oluşturdukları kurumlar olarak önem taşımaktadır (Ayan, 2019).

Okullar, öğrenciler için en güvenli alanlardan biridir. Akademik başarıları kazandırmakla birlikte topluma karşı sorumlu tutum ve davranışları öğretmekle de görevlidir. Bilgi ve becerilerin aktarıldığı bu güven ortamı bireylerin öznel iyi oluşunu artıracak şekilde olmalıdır (Sürücü vd., 2018). Özellikle okul çağlarında öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması, küçük yaşlardan itibaren mutlu kişiler olarak gelişmeleri, gelecek yıllarda toplumun huzurunu ve esenliğini de şekillendirecektir. Belirtilen durum içinde, okullar geleceğin inşası olmaktadır (Gündoğan ve Akar, 2019).

Ergenlerin okula dair düşünceleri ve yaşantıları yaşam doyumlarını etkilemektedir (Huebner ve Gilman, 2006). Tian ve ark. (2014) 'a göre okulda öznel iyi oluş, öğrencilerin okul hayatlarına yönelik değerlendirmeleri ile duygusal ifadelerini içermektedir. Holfve- Sabel (2014), okulda öznel iyi oluşun üç unsuruna dikkat çekmektedir: Okulda deneyim, akran ilişkileri ve öğretmenlerle ilişkiler. Bu unsurlar okula bağlanmayı da etkilemektedir.

Okulda öznel iyi oluş kuramı, öğrencilerin eğitim kurumu içerisinde doyumunu ve duygulanımına ait kişisel düşüncelerini içermektedir (Büyükcebeci, 2017). Okul doyumunu, okulda pozitif duygu ve okulda negatif duygu okulda öznel iyi oluşun bileşenlerini oluşturmaktadır. Okul doyumunu bireyin kendi beklentilerine göre okul hayatını

değerlendirmesini, okulda pozitif duygu keyifli hissetme, enerjik hissetme gibi duyguları, okulda negatif duygu ise okulda kaygı, depresiflik, üzüntü gibi duyguları tanımlamaktadır (Özdemir ve Sağkal, 2016). Okul doyumunu, öğrencinin okula ait yaşantılarını bütün olarak değerlendirerek olumlu olduğuna dair düşüncesidir (Huebner, 1994). Okulda öznel iyi oluş öğrencinin eğitsel durumu, tutum ve davranışları, okuldaki psikolojik ihtiyaçların giderilmesi ile de ilişkili bir kavramdır (Huebner ve Gilman, 2006).

Okulda öznel iyi oluş kuramının öz belirleme kuramı ile benzerlik gösterdiği noktalar vardır. (Büyükcebeci, 2017). Deci ve Ryan'ın bu kuramına göre, bireylerin üç önemli psikolojik gereksinimi bulunmaktadır: Özerklik, yeterli hissetmek ve diğerleri ile ilişki kurma. Bağlılık (ilişki kurma) ihtiyacı, bireyin insanlarla iletişimini ve bağlılık hissetmesini ifade etmektedir (Sarı vd., 2012). Bir akran grubuna ait hissetme, okula aidiyet hissetme bu gereksinimi karşılama güdüsü kaynaklı ortaya çıktığı söylenebilir. Okula bağlanma ihtiyacı giderilmediğinde depresyon yaşama olasılığının oluşabileceğine yönelik araştırma mevcuttur (Millings vd., 2012). Temel psikolojik gereksinimlerin giderilmesi ile iyi oluş arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur (Sarı vd., 2012). Okula bağlanma ile okulda öznel iyi oluş düzeyinin tek yönlüden ziyade karşılıklı ilişkisi olduğu düşünülmektedir (Tian vd., 2014). Öğrencilerin okulda iyi oluş düzeylerinin yüksek olabilmesi için gerekli koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu koşullar; fiziksel sağlık, psikolojik uyum, anne-baba, akran ve öğretmenden sosyal destek, okul yaşam kalitesi, okula bağlanma, sınıf iklimi ve öz yeterliliklerdir (Clement, 2010). Bu faktörlerin oluşması ile okulda öznel iyi oluş düzeyinin yükseleceği düşünülmektedir.

Hascher (2008)'e göre okulda öznel iyi oluş; bireylerin eğitim kurumuna yönelik pozitif düşünceleri, okul hayatından mutlu olması, eğitsel faaliyetlerinden memnuniyet, okul hakkında kaygının az olması ile orantılıdır. Öğrencilerin okulda pozitif duygular içerisinde olması eğitsel başarılarının artmasını kolaylaştırmakta, okul hayatında mutlu olmayan öğrencilerde ise davranış sorunları, akran ilişkileri sorunları gibi uyum problemleri yaşanmaktadır (Whitley vd., 2012). Okul hayatından memnun olmayan öğrencilerin depresyon yaşayabileceği, şiddete yönelik davranışlar sergileme, okula devam etmeme, alkol tüketimi gibi riskli davranışlar sergileyebileceği öngörülmektedir (Tian vd., 2015). Öğrencilerin okula bağlanmaları ile okuldaki mutluluk düzeyleri birbirine bağlı olup her iki durum da birbirinden etkilenmektedir (Tian vd., 2014). Okula bağlılık ve okuldan memnuniyet başarıyı artıran faktör iken, okulda mutsuz olma; depresyon yaşama ve anti sosyal davranışlar gösterme ile yakından ilişkilidir

(Tian vd., 2015). Bundan dolayı, öğrencilerin okuldaki mutluluk düzeylerinin artırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır (Büyükcebeci, 2017).

Öğrencilerin hayatlarını farklı biçimlerde şekillendiren, karakter oluşumlarını olumlu veya olumsuz etkileyerek öznel iyi oluşun yükselmesini sağlayan veya mutsuz olmasına sebep olabilen okul yaşantıları mutlaka araştırılması gereken bir husustur. Huebner ve McCullough (2000) tarafından ortaokul öğrencilerinin yaşam deneyimleri ve okul memnuniyetleri arasındaki ilişki araştırılmış ve bu araştırma sonucunda öğrencilerin %23'ü okul deneyimlerini olumsuz olarak nitelendirmiştir. Okuldan memnuniyet raporları gelecekteki başarıyı yordamanın yanı sıra eğitim kurumuna uyum göstermenin de belirleyicisi olabilir (Tian vd., 2015).

Öğrencilerin okulda öznel iyi oluşlarının sağlanması, uyum problemlerinin giderilmesini kolaylaştırabilir (Asıcı ve İkiz, 2019). Ergenlik dönemi, çeşitli alanlarda (fiziksel, duygusal, bilişsel vb.) değişimlerin yaşandığı ve uyum problemlerinin beraberinde görüldüğü bir dönemdir. Bu dönemde öznel iyi oluşu etkileyebileceği düşünülen kavramlardan biri 'beden algısı' olup, ergenin olumlu beden algısının bulunması, değişimler ile barışık olması mutluluk düzeyini biçimlendireceği düşünülmektedir (Babalara, 2018). Bundan dolayı ergenlerin hayatını farklı yönlerde biçimlendiren, kişilik gelişimlerinde pozitif veya negatif sonuçlar oluşturarak ergenler adına iyi oluş kaynağı veya mutsuzluk nedeni haline gelebilen okul yaşantılarının dikkatli incelenmesi gerekmektedir (Asıcı ve İkiz, 2019).

Ergenlik dönemi aynı zamanda bireyin, 'kim olduğunu' bulmaya çalıştığı ve kimlik oluşturma süreci içerisinde olduğu bir dönemdir. Ergenin okul hayatı içerisindeki akranları, öğretmenleri, okul personelleri ile kurduğu iletişim, okul yaşantıları, okuldaki öznel iyi oluş ve kimlik arama sürecini de şekillendirebilmektedir (Baltacı ve Akbulut, 2021). Başarılı kimlik oluşturan ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin diğer kimlik oluşturan bireylere göre daha iyi olduğu bulunmuştur (Eryılmaz ve Aypay, 2011). Yapılan araştırma bulgusu neticesinde ergenlerin okul yaşantılarından aldıkları doyumun ve okuldaki öznel iyi oluş düzeylerinin önemi bir kez daha görülmektedir.

Hascher (2008)'e göre okulda öznel iyi oluş, negatif duygulara oranla olumlu duygu ve düşüncelerin yüksek olması ile ortaya çıkan duygusal yaşantıdır. Clement (2010)' e göre; okul iklimi, sınıf ortamı, öğretmen desteği, okula olumlu bakış, okula bağlanma düzeyi ve değerler eğitimi okulda öznel iyi oluşu belirleyen faktörlerdir. Okulda öznel iyi oluş; okulun

öğrencilerden istekleri ve öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarının karşılanması arasındaki uyumdan etkilenmektedir (Engels vd., 2004). Öğrencilerin okul kaynaklı hissettikleri stres, ailenin yüksek akademik beklentileri ve öğretmenlerin istekleri öğrencilerin fazla stres yaşamalarına ve bu stresin yaşam kalitesinin düşmesine neden olabilmektedir (Vieno vd., 2004). Yüksek beklentileri karşılayamadığını düşünen öğrenciler, zaman içerisinde okula yönelik olumsuz duygular hissetmekte ve bu durum okuldaki mutluluk halini şekillendirmektedir (Ayan, 2019). Bununla birlikte, öznel iyi oluş düzeyleri yüksek olan öğrenciler potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmek için daha gayretli olmaktadır (Bird ve Markle, 2012). Okulda öznel iyi oluş, akademik başarıyı doğrudan yordamasa da okulda öğrenme ortamına yönelik olumlu bir bakış açısının oluşmasını kolaylaştırmaktadır (Hascher, 2008).

Okulda öznel iyi oluş, sınırlandırılarak açıklanabilecek bir kavram olmayıp; kişisel, duygusal, fiziksel, sosyal, psikolojik, manevi boyutları olan çok yönlü bir kavramdır (Clement, 2010). Engels vd. (2004), öğrencilerin mutluluğu duyuşsal özelliklerden, okulun çevresel etmenlerinden ve bireylerin gereksinimleri ile beklentilerinin karşılanma oranından etkilenmektedir. Ayrıca okulda öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olması daha az davranışsal sorunların görülmesini sağlamakta ve beraberinde bu durum okul atmosferine de yansımaktadır. Diener (2000) ve Seligman (2002), öğrencilerin okulda öznel iyi oluşunu artırmak amacıyla uygulanabilecek adımlardan biri olarak çeşitli risk durumlarında baş etme becerilerini kullanabileceği kuvvetli bir karakter oluşumunun önemini belirtmektedirler. Pozitif psikolojide bireyin dayanıklılığını artıran faktörler karakter özellikleri alt yapısında değerlendirilmektedir (Şirin ve Ulaş, 2015). Eğitim kurumlarında uygulanan karakter eğitimi çalışmaları istendik davranışlar oluşması için koruyucu bir faktör olmasıyla birlikte öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerine de katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Yardımseverlik ve bireyin sosyal çevresi ile kuvvetli iletişiminin olması ergenlerin öznel iyi oluşlarını yükselten olumlu etmenlerdir (Datu ve Valdez, 2012)., Şükretme, hayat enerjisi, pozitif olma ve sebat etme özelliklerinin öğrencilerin okula bağlanmalarında ve okulda iyi oluşlarının yükselmesinde etkili olduğu görülmüştür (Furlong vd., 2013).

Okulda öznel iyi oluş kavramı, okul iklimi kavramı ile karşılaştırılabilmektedir. Bu yüzden okul iklimi kavramının da açıklanması, her iki kavramın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Okulda öznel iyi oluş, öğrencilerin kendi bilişsel yapılarına bağlı olup, kurumdaki olumlu ve olumsuz duyguların yoğunluğu ve çocukların okul yaşantılarından hangi düzeyde doyum aldıklarını açıklayan kavramdır (Büyükcebeci, 2017). Okul iklimi ise

kurumdaki bireylerin ilişkileri, kalitesi, öğretimsel ve bireyler arası faktörleri dahil ederek okulun farklı boyutlarda değerlendirilmesini içermektedir (Loukas vd., 2006). Okul iklimi; akademik, sosyal, kurumsal çevre alanlarından oluşmaktadır (Wang ve Degol, 2016).

2.5.1.5. Öznel iyi oluş ile ilgili yapılan araştırmalar

2.5.1.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Baltacı ve Akbulut (2021), ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerini incelemiştir. 201 ergen ile yapmış oldukları araştırma sonucunda ergenlerin okulda öznel iyi oluş düzeyleri okul başarısı ve anne baba tutumuna göre ve mutluluk düzeyleri ise cinsiyet, başarı ve sosyal faaliyetlere dahil olma sıklığına göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Kağnıcı ve Traş (2021), 492 lise öğrencisi üzerinde internet bağımlılığı, algılanan duygusal istismar ve iyi oluş arasındaki ilişkileri incelediği araştırma sonucunda ergenlerin internet bağımlılıkları ile iyi oluş düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzeyde, anneden ve babadan algılanan duygusal istismar ile iyi oluş arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmüştür.

Telef (2020), Çanakkale’de 328 ortaokul öğrencisi üzerinde okul doyumunu, okuldaki olumlu deneyimler ve mutluluk arasındaki ilişkisi tarama modeli ile incelemiştir. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile okul doyumunu ve olumlu deneyimler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi neticesinde okul doyumunu, sebat etme ve iyimserliğin öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini yordadığı bulunmuştur.

Traş vd. (2020), ilişkisel tarama modelini kullanarak 301 üniversite öğrencisi üzerinde mutluluk, yalnızlık ve sabır düzeyini incelemiştir. Araştırma neticesinde mutluluk ve yalnızlık arasında düşük düzeyde negatif, mutluluk ve sabır arasında orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki bulunduğu ve ayrıca yalnızlık ile sabır değişkenlerinin öğrencilerin mutluluk düzeyini %33 oranında yordadığı sonucuna elde edilmiştir.

Yavaş (2020), ilişkisel tarama modelini kullanarak ergenlerin öznel iyi oluşunu arttırma stratejileri, oyun bağımlılığı, akran ilişkileri ve öznel iyi oluşla ilişkisini incelemiştir. 441 ergen ile yapmış olduğu araştırmada verilerin analizi sonucunda, öznel iyi oluşu arttırma stratejileri ile akran ilişkilerinin öznel iyi oluşu anlamlı bir şekilde yordadığı fakat oyun bağımlılığının öznel iyi oluş ile negatif yönlü çok düşük düzey ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Asıcı ve İkiz (2019), okulda öznel iyi oluşu okul iklimi ve öz-yeterlik açısından incelemiştir. Verilerin analizine göre okul iklimini oluşturan öğretmen tutumları, öğrenme ortamı, akranla iletişimin okulda öznel iyi oluşa etkisini %60 oranla yordadığı tespit edilmiştir.

Ayan (2019), Çocukların öznel iyi oluşunu okul bağlamı içerisinde incelediği araştırma sonucuna göre çocukların arkadaşları, öğretmenleri ile samimi ilişkilerinin olması okulda öznel iyi oluşu olumlu yönde etkilemektedir. Baş (2019), İstanbul'da 508 ergen üzerinde sahip oldukları değerler, öznel iyi oluşları ve sosyal kaygılarını incelediği araştırma sonucunda ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ve sahip oldukları değere yönelik yordayıcı ilişkilere göre pozitif yönlü anlamlı bir ilişki, öznel iyi oluş düzeyleri ve sosyal kaygılarına yönelik yordayıcı ilişkilere göre ise negatif yönlü anlamlı ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Gülenay (2019), İstanbul'da rastgele küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 606 öğrenci üzerinde 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karar verme davranışları ile öznel iyi oluş düzeylerini araştırmıştır. Yapılan araştırmaya göre, ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet, aile üyesi sayısı değişkenlerinde anlamlı fark ortaya çıkmazken; yaş, aile eğitim durumu, gelir durumu değişkenleri ile anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sezer-Abacı (2019), Adana ilinde 12-15 yaş aralığında olan 951 öğrenci üzerinde ilişki tarama modelini kullanarak ergenlerde öznel iyi oluş, aile ve kardeş ilişkilerini incelemiştir. Araştırma verilerine göre aile işlevlerinin tüm boyutları ile ergenlerde öznel iyi oluş ölçeğinin boyutları arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kardeş ilişkilerinde ise, yakınlık ve rekabet boyutları öznel iyi oluşu yordamaktadır.

Mercan (2019), Eskişehir'de 1197 ergen üzerinde karar verme stillerinin öznel iyi oluş ve umut ile ilişkisini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda karar vermede öz saygı, umursamazlık ve panik öznel iyi oluşun anlamlı yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Ümmet vd. (2019), lise öğrencilerinin okula aidiyet duyguları ve sosyal iyi oluşlarına yönelik yaptıkları araştırma sonucunda okula aidiyet ve iyi oluş düzeyinin aile, öğretmen ilişkileri ve aileden kaynaklı destek ile anlamlı ilişkisi görülmüştür.

Traş vd. (2019), betimsel tarama modelini kullanarak öğretmen adaylarının öznel niteliklerine göre mutluluk düzeylerini inceledikleri araştırma sonucunda cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenine göre mutluluk düzeylerinde anlamlı farklılık görülmezken, anne baba tutumu değişkenine göre mutluluk düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Babalar (2018), Şanlıurfa ilinde öğrenim gören 473 ortaokul öğrencisi üzerinde ergenlerde kontrol hissi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. İlişkisel tarama modeline göre yapılan araştırma neticesinde öğrencilerde kontrol hissi ile okulda öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Cinsiyete göre okulda öznel iyi oluş puanlarına bakıldığında kızların erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldığı görülmüştür.

Bayram (2018), 602 ergen üzerinde ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini ilişkisel ve betimsel tarama modelini kullanarak araştırmıştır. Analiz sonucunda, öznel iyi oluş ile olumsuz kişilerarası ilişki modeli arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi, gelir düzeyi ve anne baba tutumuna göre öznel iyi oluş düzeyinin anlamlı bir farklılık gösterirken, cinsiyete göre ise farklılık göstermediği bulunmuştur.

Sürücü vd. (2018), öğretmen ve öğrencilerin algılarına göre öznel iyi oluş ve okul güvenliği ilişkisini küme örnekleme yöntemi kullanılarak seçkisiz belirlenen okul ve öğretmenlerle incelemiştir. Analiz sonucuna göre, öğretmenlerin öznel iyi oluşları okul türlerine göre anlamlı farklılık göstermez iken, öğrencilerin öznel iyi oluşları anlamlı farklılık göstermektedir. Her iki grubunda öznel iyi oluş düzeyleri okul güvenliği ile pozitif anlamlı bir ilişki ortaya çıkarmıştır.

Büyükcebeci (2017), Muğla'da 14-18 yaş aralığında 601 öğrenci üzerinde ergenlerde dışlanma, yalnızlık ve okulda öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma neticesinde cinsiyete göre okulda öznel iyi oluş düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmezken, sınıf düzeyine göre incelendiğine okula yönelik duygu boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Okula yönelik doyum boyutunda 9. Sınıflar lehine bir farklılık tespit edilmiştir.

Güney (2017), tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiş Konya ilinde öğrenim gören 284 erkek, 246 kadın toplam 530 ergen ile ilişkisel tarama modelini kullanarak duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, öznel iyi oluş ile aileden algılanan destek arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kaplan (2016), Elâzığ ilinde öğrenim gören 600 lise öğrencisi üzerinde okulda öznel iyi oluş ve davranışsal duygusal problemler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İlişkisel tarama modeline göre yaptığı araştırma neticesinde kızların öznel iyi oluş alt ölçek puanlarının erkeklerden yüksek olduğu, yaş değişkenine göre öznel iyi oluş düzeyleri anlamlı farklılık göstermediği, anne baba tutumlarına göre incelendiğinde ilgisiz anne baba tutumuna sahip

öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri düşük çıkmıştır. Mükemmeliyetçi anne baba tutumuna sahip bireylerin öznel iyi oluş puanları tüm alt ölçeklerde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri de yüksektir.

Baytemir (2016), 14-18 yaş aralığındaki 462 öğrenci üzerinde ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin cinsiyete göre farklılık göstermediğini bulmuştur.

Özdemir (2016), Aydın'da 346 ortaokul ve lise öğrencisi ile bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda aileyle güvenli bağlanma oluşturmanın öznel iyi oluş ile doğrudan ilişkili olduğu, ergenin özerkliğinin desteklenmesinin öznel iyi oluş ile anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Işık ve Bedel (2015), Konya'da okuyan 400 ortaokul ve lise öğrencisi üzerinde ergenlerin başa çıkma stratejileri ve öznel iyi oluşlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda aktif ve olumsuz başa çıkma stratejisinin öznel iyi oluşu anlamlı düzey yordadığı, kaçınan başa çıkma stratejisinin ise öznel iyi oluşu anlamlı yordamadığı bulunmuştur.

Seki (2014), ilişkisel tarama modelini kullanarak ergenlerin sosyal görünüş kaygıları ve öznel iyi oluşlarını değerler açısından incelemiştir. Konya'da öğrenim gören tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen öğrenciler üzerinde yaptığı araştırma verilerine göre sosyal görünüş kaygısı ile ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Değerler ölçeğinin alt boyutları ile öznel iyi oluş ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Deniz ve ark. (2013), 17- 26 yaş aralığında 414 üniversite öğrencisi üzerinde algılanan ebeveyn tutumu, öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda demokratik ebeveyn tutumu ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönlü, koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumu ile öznel iyi oluş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Doğan (2013), 18-61 yaş aralığında 234 kişi üzerinde yapmış olduğu çalışmada kişilik özellikleri ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Nevrotik kişilik özelliği ile öznel iyi oluş arasında negatif; dışadönüklük, sorumluluk, yumuşak huyluluk, yaşantılara açıklık özellikleri ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Eryılmaz (2012), Ankara’da 14-17 yaş grubu içinde 360 öğrenci ile ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini artırma yöntemlerini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, sosyal çevrenin önemsemesi, sosyal desteğin verilmesi, güven temelli, empati gösterilen ve bağımsızlıklarının desteklenmesi ergenlerin öznel iyi oluşunu artırmaktadır. Bununla birlikte ergenlerin sosyal desteği çevrelerindeki bireylere sağlaması, güven temelli olumlu ilişkiler geliştirmeleri öznel iyi oluşu olumlu etkilemektedir.

Özdemir (2012), ergenlerin öznel iyi oluşunu demografik değişkenler, anne-baba kontrolü ve anne-baba ilgisi açısından incelediği araştırmaya 14-19 yaş aralığında 643 öğrenci katılmıştır. Veri analizine göre, ergenlerin yaş düzeyinin negatif duygu ile pozitif ilişkisi vardır. Anne-baba sevgisi yaşam doyumunu ve pozitif duyguyu yordamaktadır. Anne-babanın ilgili olması ergenlerin öznel iyi oluşlarını artırırken, anne-babanın kontrolünün varlığı öznel iyi oluşu sınırlı düzeyde etkilemektedir.

Eryılmaz (2011), Ankara’da 14-17 yaş aralığında 252 lise öğrencisi üzerinde ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda ailede beraberlik duygusunun yükselmesiyle ergenlerin öznel iyi oluşlarının arttığı, aile ortamında kontrolün varlığının ise öznel iyi oluşla anlamlı ilişkisi bulunmadığı, aile ortamının ise ergenlerdeki öznel iyi oluşu %26 oranlı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eryılmaz ve Aypay (2011), ergenlerin öznel iyi oluşu ve kimlik statüsü ilişkisini 14-17 yaş aralığındaki 255 ergen üzerinde tamamlamıştır. Araştırma sonucunda başarılı ve ipotekli kimlik oluşturma ile öznel iyi oluş arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Başarılı kimlik oluşturan bireylerin öznel iyi oluşları artarken, ipotekli kimlik oluşturanların öznel iyi oluş düzeyleri azalmaktadır. Cinsiyete göre ise öznel iyi oluş anlamlı farklılaşmamıştır.

Eryılmaz ve Ercan (2011), ergenler, genç yetişkinler ve yetişkinlerden 699 birey ile öznel iyi oluşu cinsiyet, yaş ve kişilik özellikleri açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, 26-45 yaş aralığındaki erkeklerin kadınlardan öznel iyi oluşlarının yüksek olduğunu, 19-25 yaş aralığındakilerin, 14-17 ve 26-45 yaş aralığındaki bireylerden öznel iyi oluş düzeylerinin az olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bireylerin öznel iyi oluş seviyelerini kişilik özelliklerinden yumuşak huyluluk, dışadönük olmak, sorumluluk sahibi olmak ve duygusal dengesizlik etkilemektedir.

Canbay (2010), Ankara ilinde 445 lise öğrencisi üzerinde öznel iyi oluş düzeyi ile sosyal beceri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Veri analizi sonucunda sosyal beceri ile öznel iyi oluş arasında pozitif anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Cinsiyete göre öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Eryılmaz (2009), Ankara’da 14-18 yaş aralığındaki 612 lise öğrencisi üzerinde kişilik özellikleri ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki aracı rolü olarak başa çıkma stratejilerinin etkisini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, öznel iyi oluş ve kişilik özelliklerinden sorumluluk ve duygusal dengesizlik arasındaki ilişkinin yüksek olduğu, dışadönüklük ile ise düşük düzey bir ilişki olduğu ve başa çıkma stratejilerinden problem ve duygu odaklı başa çıkma ile öznel iyi oluşun düşük düzey ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Saygın (2008) Selçuk üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 394 kız, 245 erkek toplam 639 öğrenci üzerinde genel tarama modelini kullanarak sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeyini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri, öğretmenden algılanan sosyal destek ve benlik saygısı cinsiyete göre farklılık göstermezken, sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testi sonucuna göre, üniversite 1. Sınıflar ile 3. Sınıflar arasında 1. Sınıflar lehine ve üniversite 2. Sınıflar ile 3. Sınıflar arasında 2. Sınıflar lehine anlamlı fark vardır. Yapılan regresyon analizi neticesinde sosyal desteğin öznel iyi oluşu açıklayabildiği bulunmuştur. Öznel iyi oluş ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur fakat öznel iyi oluş öğretmenden, arkadaştan ve aileden algılanan sosyal destek ile ilişkilidir.

Çelik (2008), ilişki tarama modelini kullanarak Konya’da 485 lise öğrencisi üzerinde öznel iyi oluşu duygusal zekâ açısından araştırmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin öznel iyi oluşları cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayrıca bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri ve duygusal zeka düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin varlığını göstermektedir.

Tuzgöl-Dost (2004), Hacettepe Üniversitesinde öğrenimine devam eden 700 öğrenci üzerinde öznel iyi oluş düzeyini araştırmıştır. Veri analizi sonucunda bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete ve sağlık durumuna göre anlamlı farklılık bulunmadığı, eğitsel başarısı yüksek olan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin başarısı orta ve başarısız olanlara göre daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu, demokratik anne baba tutumuna sahip olan bireylerin, ilgisiz ve aşırı koruyucu ebeveyne sahip olanlara göre öznel iyi oluş düzeylerinde anlamlı bir

farklılık bulunduğu ve içten denetimli olanların dıştan denetimli olanlara göre öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

2.5.1.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Borualogo ve Casas (2021), Endonezya'daki ilkokul öğrencileri üzerinde zorbalığa uğrayan çocukların öznel iyi oluş düzeylerini incelemiş ve bu öğrencilerin önemli ölçüde öznel iyi oluş düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Corominas vd. (2021), çocukların okulda öznel iyi oluş düzeylerini araştırdıkları çalışmada, sınıf ortamının ve okul doyumunun okulda öznel iyi oluş ile öğrenme ortamına etkisi olduğu bulunmuştur. Sınıf arkadaşlarından sosyal destek hisseden öğrenciler, okul ortamından daha memnun olmakta ve okulda öznel iyi oluşları olumlu yönde etkilenmektedir.

Liu ve arkadaşları (2021), Çin'de 760 ergen üzerinde annenin akademik katılımı ve özerklik desteğinin ergen öznel iyi oluşu üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda annenin akademik katılımı ve desteği ile ergen öznel iyi oluşu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Cho ve arkadaşları (2020), Singapur'da sporcu öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinde akran desteğini araştırmış ve takım arkadaşlarından algılanan sosyal desteği yüksek olan sporcu öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tian vd. (2013), öğretmen arkadaş ve ebeveynlerden algılanan sosyal destek ile okulda öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi Çin'den yaş ortalaması 13.5 olan 221 öğrenci ve 140 ergen üzerinde araştırmıştır. Araştırma neticesinde ilk ergenlik çağında aile ve öğretmenden algılanan sosyal destek okulda öznel iyi oluşu olumlu etkilerken, arkadaştan algılanan sosyal desteğin okulda öznel iyi oluş ile anlamlı ilişkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Her iki grup için de öğretmenden algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş arasında özgüven aracı rol üstlenmektedir.

Goswami (2012), İngiltere'de 4673 ergen üzerinde bireyin sosyal çevresiyle iletişimin öznel iyi oluş düzeyine etkisini araştırmıştır. Yapılan bu araştırma neticesinde, ergenlerin ailesi, arkadaşlıkları ve sosyal çevresindeki diğer bireylerle olan destekleyici ilişkileri mutluluğu olumlu etkilerken, kötü hissettiren akran ilişkileri, ileri yaş gruplarından şiddete maruz kalma, haksızlığa uğrama ergenlerin öznel iyi oluşunu düşürmektedir.

Whitley vd. (2012), Amerika'da 853 ergen üzerinde öğrencilerin okuldaki mutluluğunu ve okul memnuniyetini araştırmışlardır. Araştırma verilerine göre okul doyumunu memnuniyet

için önemli bir göstergedir. Okuldan memnun olan öğrencilerin diğerlerine göre insan ilişkilerine daha iyimser yaklaştığı ve sosyal ilişkilerde de daha mutlu olduğu görülmüştür.

Siewert vd. (2011), üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma verilerine göre algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Proctor vd. (2010), 410 ergen üzerinde hayattan memnuniyeti 3'e ayırarak (%10=yüksek, %25= orta, %10= düşük), yüksek yaşam doyumu alanları incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öznel iyi oluşu yüksek bireylerin eğitim kurumuna ait olan tüm alanlarda, insan ilişkilerinde yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Bu bireylerin olumsuz duygulanıma dair puanlarının az olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca benlik saygısı, yaşam anlamı, şükran duyma mutluluğu pozitif yönde etkilemektedir.

Suldo vd. (2009), ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ve öğretmen desteğini incelediği araştırma sonucuna göre öğretmenden algılanan duygusal ve araçsal desteğin ergenlerde öznel iyi oluşun %16'sını açıkladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimini kuvvetlendirmesi, kullanılan öğretim stratejilerini öğrencilerin durumuna göre düzenlemesi, adaletli davranıp öğrencilere söz hakkı tanınması ve akademik başarılarının artmasına yönelik destekleyici tutumlar öğrencilerin öznel iyi oluşunu olumlu yönde etkilemektedir.

Quinn ve Duckworth (2007), 257 ortaokul öğrencisi üzerinde boylamsal yöntem kullanarak öznel iyi oluş düzeylerini araştırmıştır. Veri analizi sonucunda öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermez iken öznel iyi oluşun akademik başarıyı da beraberinde getirdiği ve aynı zamanda akademik başarının öznel iyi oluş düzeyinin yükselmesini sağladığı bulunmuştur.

Karatzias vd. (2006), İskoçya'da yaş ortalaması 14.2 olan 425 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada ergenlerin benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerini araştırmışlardır. Analiz sonucuna göre cinsiyetin ve yaşın öznel iyi oluş ile anlamlı ilişkisi bulunmamaktadır. Benlik saygısı, aile içi iletişimin kalitesi, okulda öz saygı ergenlerde öznel iyi oluşun önemli yordayıcılarıdır.

Joronen ve Kurki (2005), Finlandiya'da ergenlerin mutluluk düzeylerinde hangi ailesel etmenlerin belirleyici olduğunu araştırmak hedefiyle yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla 19 ergen üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma neticesinde genç bireyler,

duygusal ihtiyaçların giderildiği rahat bir ev ortamının, açık iletişimin, aile bireylerinin birlikte yapılan etkinliklerde memnuniyetle katılım göstermelerinin, aile içerisinde önemli birey hissetmenin ve bireye gelişim için olanaklar sağlanması öznel iyi oluşun yükselmesini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile içi çatışmaların, aile fertlerinden kayıp yaşanmasının ve aileye bağımlılık hissetmenin öznel iyi oluş düzeyini düşürdüğünü tespit etmişlerdir.

Cheng ve Furnham (2003), ergenlerde öznel iyi oluşu ve depresif özellikleri incelediği araştırma sonucunda demografik özelliklerden biri olan cinsiyete göre öznel iyi oluş düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Diener ve Seligman (2002), 222 üniversite öğrencisi üzerinde mutluluk düzeylerine göre bireyleri karşılaştırmışlardır. Çok mutlu olan bireylerin oldukça sosyal bireyler oldukları, fiziksel egzersiz yaptıkları, dini faaliyetlere önem verdikleri, mutsuz olanlara göre daha dışadönük oldukları görülmüştür. Mutlu bireylerin hayatlarında olumsuz durumlar da yaşadıkları fakat genellikle kendilerini iyi hissettikleri belirtilmiştir.

Rask vd. (2002), Finlandiya’da yaş ortalaması 14 olan 245 ergen üzerinde yaptıkları araştırmada ergenlerin mutluluğuna etki eden faktörleri incelemişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda, araştırmaya katılanların büyük bir kısmının kendilerini mutlu hissettiklerini ve 10 kişi içerisinde 1 kişinin kendini mutsuz olarak ifade ettiğini bulmuşlardır. Cinsiyete göre öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Bireylerin kişisel özerklik algısı ve aileye güvenli bağlanmanın mutluluk düzeyi ile pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Chou (1999), Hong Kong şehrinde yaşları 16 ile 19 arasında değişiklik gösteren öğrenciler üzerinde sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyal iletişimin sıklığı, olumlu duygular oluşturan arkadaş sayısı ve aile üyeleri ile memnuniyet içeren ilişkilerin öznel iyi oluşu pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Diener ve Fujita (1995), 222 üniversite öğrencisi üzerinde öznel iyi oluşu yüksek olan ve düşük olan bireylerin özelliklerini araştırmıştır. Öznel iyi oluşu yüksek olan bireylerin daha güçlü insan ilişkilerinin bulunduğu, ebeveynden algılanan sosyal desteğin yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine dair açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, ilişkisel tarama modeline dayanarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte olmuş veya varlığı devam eden durumu betimlemeyi hedefleyen modeldir. Çalışma konusu olan birey, durum var olduğu koşullarda tanımlanarak ifade edilmeye çalışılır (Karasar, 2018). Tarama araştırmalarında amaçlanan, çalışma konusunun içinde bulunduğu haliyle betimlenmesini sağlamaktır (Büyüköztürk vd., 2018).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili Akçakale ilçesinde bulunan yedi ayrı ilköğretim kurumlarında 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. 900 öğrenciye veri dağıtımı yapılmıştır. Elde edilen ölçeklerde boş veya eksik işaretlendiği fark edilen 57 verinin girişi yapılmamıştır. Veri girişi yapılan 843 ölçekte yer alan uç verilerin ayıklanmasıyla toplamda 823 veri analize uygun görülerek değerlendirilmeye alınmıştır.

Tablo 3.1. Çalışma Grubunun cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	496	60.3
Erkek	327	39.7
Toplam	823	100

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere çalışma grubunda 496 kız (%60.3) ve 327 (%39.7) erkek öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 3.2. Çalışma Grubunun Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Yaş	N	%
12	324	39.4
13	299	36.3
14	183	22.2
15	14	1.7
16	3	.4
Toplam	823	100

Tablo 3.2’de görüldüğü üzere 12 yaşında olanlar çoğunluktadır (n=324, %39.4). 13 yaşında olan 299 (%36.3). 14 yaşında olan 183 (%22.2). 15 yaşında olan 14 (%1.7). 16 yaşında olan 3 (%.4) ortaokul öğrencisi çalışma grubunda yer almaktadır.

Tablo 3.3. Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
6	206	25.0
7	165	20.0
8	452	54.9
Toplam	823	100

Tablo 3.3’de görüldüğü üzere çalışma grubunu 6. sınıfta öğrenim gören 206 (%25.0). 7. sınıfta öğrenim gören 165 (%20.0). 8. sınıfta öğrenim gören 452 (%54.9) öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo: 3.4 Ergenlerde Okula Bağlanma Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Ölçek	Anne-Eğitim Durumu	N	\bar{X}
Ergenlerde Okula Bağlanma Ölçeği	Okuryazar değil	320	52.21
	İlkokul	285	53.79
	Ortaokul	139	53.06
	Lise	56	52.28
	Üniversite	18	53.79
	Toplam	818	52.94

Tablo 3.4 incelendiğinde Ergenlerde Okula Bağlanma Ölçeğinden en yüksek puan ortalamasını anne eğitim durumu üniversite mezunu olan ve ilkokul mezunu olan (\bar{X} =53.79)

öğrencilerin aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan ($\bar{X}=53.06$), lise mezunu olan ($\bar{X}=52.28$) ve okur yazar olmayan ($\bar{X}=52.21$) takip etmektedir.

Tablo: 3.5 Ergenlerde Okula Bağlanma Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Ölçek	Baba-Eğitim Durumu	N	\bar{X}
Ergenlerde Okula Bağlanma Ölçeği	Okuryazar değil	33	52.12
	İlkokul	179	52.98
	Ortaokul	291	53.36
	Lise	225	52.57
	Üniversite	81	52.25
	Toplam	809	52.89

Tablo 3.5 incelendiğinde Ergenlerde Okula Bağlanma Ölçeğinden en yüksek puan ortalamasını baba eğitim durumu ortaokul mezunu olan ($\bar{X}=53.36$) öğrencilerin aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla baba eğitim durumu ilkokul mezunu olan ($\bar{X}=52.98$), lise mezunu olan ($\bar{X}=52.57$), üniversite mezunu olan ($\bar{X}=52.98$) ve okuryazar olmayan ($\bar{X}=52.12$) öğrenciler izlemektedir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

3.3.1. Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği (OBÖ-ÇE)

Hill (2006) tarafından geliştirilen, özgün adı ‘School Attachment Scale’ olan ölçek Türkçe’ye Savi (2011) tarafından uyarlanmıştır. Orijinalinde 15 maddeli olup, uyarlanmış hali 13 maddeli 5’li likert tipi ölçektir. Okula bağlanma, öğretmene bağlanma ve arkadaşla bağlanma olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. Tüm ölçek için ortaya çıkan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.84 bulunmuştur. Okula bağlanma alt boyutunda 0.82, öğretmene bağlanma 0.74, arkadaşla bağlanma 0.71 elde edilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach alfa katsayısı 0.83 bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iki yarım güvenilirliği 0.78 bulunmuştur. Ölçekten alınan puanının yüksek olması okula bağlanmanın yüksek olduğunu ifade etmektedir. Alınabilecek puan aralığı 13 ile 65 arasında olmaktadır (EK-1).

3.3.2. Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇYASDÖ)

Zimet ve arkadaşları tarafından 1988 yılında Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği geliştirilmiştir. Aile, arkadaş ve diğer olarak üç boyutlu 24 maddeli olan ölçek pilot çalışmalar

neticesinde faktör analizi ile 12 madde şeklini almıştır. Ölçek 7’li likert tipi 12 maddeli ve alınabilecek puan aralığı 12-84 arasında değişmektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Çakır (1993) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenirliği .89, arkadaş alt boyutu için .81, aile alt boyutu için .84, diğer önemli kişi için .72 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını araştırmak amaçlı hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları; tüm ölçek için 0.76, aile alt boyu için 0.84, arkadaş alt boyutu için 0.83, diğer önemli kişi alt boyutu için ise 0.82’dir (EK-2). Bu çalışmada ise Cronbach alfa katsayısı 0.85 bulunmuştur.

3.3.3. Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği (EOÖİO)

Tian ve arkadaşları tarafından (2015) geliştirilen ölçek Okul Doyumu ve Okulda Duygu olmak üzere iki boyutludur. Özdemir ve Sağkal (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçek 10 maddeli olup 6’lı likert tipi bir ölçektir. Güvenirlik çalışması sonucunda iç tutarlılık katsayıları okul doyumuna alt boyutunda .93, okulda duygu boyutunda .57, ölçeğin genelinde ise .87 olarak tespit edilmiştir. Test tekrar test güvenirlik katsayıları ise okul doyumuna boyutu için .59, okulda duygu boyutu için .62 ve ölçeğin genelinde .73 olarak tespit edilmiştir (EK-3). Bu çalışmada ise Cronbach Alfa katsayısı okul doyumuna alt boyutunda .80, okulda duygu alt boyutunda .37 tespit edilmiştir.

3.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda katılımcılara dair cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı bilgileri bulunmaktadır (EK-4).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nden ve Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmıştır. Ortaokul 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerine Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği, Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Uygulama yapmadan öğrencilere uygulamanın amacı hakkında bilgi verilerek yönerge okunmuştur. Gönüllü katılanların verileri çalışmaya dâhil edilmiştir. Ölçeklerin uygulanması 20-30 dakika arasında sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada kullanılan ölçekler için ölçeği uyarlayan veya geliştirenlerden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma sonunda ortaya çıkan veriler SPSS 20.0 paket programına girilmiştir ve sonrasında analizler bu program ile oluşturulmuştur. Ölçekler başlangıçta 843 öğrenciye uygulanmış, uç değerlerin tespit edilip çıkarılabilmesi için Cook's, Leverage Values ve Mahalanobis uzaklık değeri hesaplanmıştır. Oluşan veri kayıpları neticesinde 823 öğrenciye ait veriler analize dahil edilmiştir. Uç değerlerin temizlenmesi sonucunda, ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım oluşturup oluşturmadığını tespit etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Tablo 3.6'da ifade edildiği üzere değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri Okula Bağlanma Ölçeği, Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Ergenlerde Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği Okulda Duygu Alt Boyutunda -1 ile +1 arasındadır. Çarpıklık ve Basıklık değerinin -1 ve +1 arasında bulunması normal dağılım olduğunu gösterir (Hair vd., 2006). Ergenlerde Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeğinin Okul Doyumu Alt Boyutunda çarpıklık katsayısı -1.07, basıklık katsayısı .73 bulunmuştur. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde -2 ile +2 arasında bulunması normal dağılım olduğunu gösterir (George, 2010).

Tablo: 3.6 Ortalama, Medyan, Mod, Çarpıklık ve Basıklık Katsayısı Değerleri

Değişken	\bar{X}	Medyan	Mod	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Okula Bağlanma	52.92	54.00	59.00	-.73	.20
Algılanan Sosyal Destek	63.68	65.28	75.00	-.71	.14
Okul Doyumu	38.62	40.27	43.00	-1.07	.73
Okulda Duygu	.92	1.00	.00	-.16	.40

Verilerin analizinde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki rolünü ortaya koyması incelenmiştir. Bu araştırmanın bağımlı değişkeni okula bağlanmadır. Bu kapsamda ergenlerde okula bağlanma ile cinsiyet değişkeni arasındaki anlamlı farklılığı tespit etmek için Bağımsız Örneklem t testi, okula bağlanma ile sınıf değişkeni arasındaki anlamlı farklılığı tespit etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova), okula bağlanma ile çok yönlü algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin analizinde Pearson Korelasyon Analizi, algılanan sosyal desteğin ve okulda öznel iyi oluşun okula bağlanmayı anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığını bulabilmek için Regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolüne ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. 1 Ergenlerin Okula Bağlanma Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Okula bağlanma ölçeği	Kız	496	53.89	7.91	4.140	.000*
	Erkek	327	51.44	8.52		

*p<.05

Tablo 4.1 incelendiğinde, ergenlerin cinsiyet değişkenine göre okula bağlanma puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği t testi ile incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucuna göre ergenlerin cinsiyet değişkenine göre okula bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (p=.000, p<.05). Kız öğrencilerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları (\bar{X} =53.89) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından (\bar{X} = 51.44) anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 4.2 Ergenlerin Okula Bağlanma Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımı

Ölçek	Sınıf	N	\bar{X}	Ss
Okula Bağlanma Ölçeği	6	206	55.59	7.18
	7	165	53.19	8.05
	8	452	51.60	8.47
	Toplam		823	52.92

Tablo 4.2 incelendiğinde Okula Bağlanma Ölçeğinden en yüksek puan ortalamasını 6. Sınıf öğrencilerin aldığı görülmektedir (\bar{X} = 55.59). Bunu sırasıyla, 7.sınıf öğrenciler (\bar{X} = 53.19) ve 8. Sınıf öğrenciler (\bar{X} = 51.60) takip etmektedir.

Tablo 4.3 Ergenlerde Okula Bağlanmanın Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Welch Testi Sonuçları

Welch Testi				
F	SD1	SD2	p	Fark (Tamhane's T2)
19.450	2	391.677	.000***	6>7,8

P<.001***

Tablo 4.3 incelendiğinde ergenlerin sınıf düzeyi değişkenine göre Okula Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<.001$). Varyansların homojen dağılıp dağılmadığını tespit etmek için Levene's testi yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmadığında karşılaştırmada bulunabilmek adına Welch Testi uygulanmaktadır (Lu ve Yuan, 2010). Welch Testi sonuçları değerlendirildiğinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F(391.677) = 19.450$, $p<.001$). Varyanslar homojen dağılım göstermediğinden anlamlı farklılığın kaynağını tespit edebilmek amacıyla Tamhane's T2 Testi uygulanmıştır. 6. Sınıf öğrencilerin Okula Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları 7.ve 8. Sınıf öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4.4 Ergenlerde Okula Bağlanma, Algılanan Sosyal Destek ve Okulda Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	Okula Bağlanma	Algılanan Sosyal Destek	Okulda Öznel İyi Oluş	
			Okul Doyumu	Okulda Duygu
Okula Bağlanma	-			
Algılanan Sosyal Destek	.542**	-		
Okulda Öznel İyi Oluş	Okul Doyumu	.711**	.504**	-
	Okulda Duygu	.408**	.327**	.363**

** $p<.01$, * $p<.05$

Tablo 4.4 incelendiğinde ergenlerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ($r=.542$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ergenlerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile okul doyumu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında ($r=.711$, $p<.01$) pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ergenlerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile okulda duygu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında ($r=.408$, $p<.01$) orta düzeyde anlamlı bir

ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile okul doyumu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ($r=.504$, $p<.01$) arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Ergenlerin algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile okulda duygu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ($r=.327$, $p<.05$) arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Ergenlerin okul doyumu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile okulda duygu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ($r=.363$, $p<.01$) arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.5 Ergenlerde Okula Bağlanmanın Yordanmasında İlişkin Regresyon Sonuçları

Değişkenler	B	SE	β	t	p	Tolerans	VIF
Sabit	20.07	.177		17.061	.000		
Algılanan Sosyal Destek	.135	.017	.220	8.140	.000***	.722	1.385
Okul Doyumu	.616	.031	.550	20.028	.000***	.702	1.424
Okulda Duygu	.520	.096	.137	5.440	.000***	.841	1.190

$R=.752$, $R^2=.566$, $\Delta R^2=.565$, $F_{(3-819)} = 365.231$, $p<.001$ *** $p<.001$ DW:2.054

Tablo 4.5 incelendiğinde ergenlerde okula bağlanma ölçeğinden elde edilen toplam puanın algılanan sosyal destek ve ergenlerde okulda öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan okul doyumu ve okulda duygu ölçeğini anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir ($R=0.752$, $R^2= 0.566$, $p<.001$). Okula bağlanma ölçeği toplam puanı, algılanan sosyal destek ölçeği ile ergenlerde okulda öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutları olan okul doyumu ve okulda duygu ölçeğine ait toplam varyansın %56'sını yordamaktadır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolüne ait bulguların tartışılmasına, ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiş ve araştırma sonuçlarına göre öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre okula bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Bulgulara göre, kız öğrencilerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamalarının erkek öğrencilerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarından daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen araştırma sonucu, kız öğrencilerin erkeklere göre okula bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu destekleyen araştırmaların olduğu görülmektedir. Yaldıran (2019), 832 lise öğrencisi üzerinde siber zorbalığa maruz kalma ve okula bağlanma arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında okula bağlanma düzeyi kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Şimşek ve Çöplü'nün (2018), lise öğrencilerinde riskli davranışlar gösterme ve okula bağlanma düzeyi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada kız öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Alaca (2011), ortaokul öğrencilerinde okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusunu incelediği çalışmada kız öğrenciler lehine okula aidiyet duygusu yüksek bulunmuştur. Canbulat vd. (2017) ilkokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini inceledikleri araştırma sonucunda kız öğrencilerin okula bağlanma ve akademik özyeterlik düzeyleri erkek öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Özgök (2013), ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusunu, arkadaşla bağlılık düzeyini ve empatik sınıf atmosferini incelediği çalışmasında kızların okula aidiyet düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Sarı ve Özgök'ün (2014) yaptığı bir başka çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Benzer şekilde Bellici'nin (2015) ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyini farklı değişkenlere göre incelediği çalışmada kız öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri erkek öğrencilerin okula bağlanma düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir. Ayaz (2018) ilkokul 4.sınıf öğrencilerin okula bağlanma düzeylerini incelediği çalışmasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Özdemir ve Kalaycı (2013) lise öğrencileri üzerinde okul

bağlılığını inceledikleri araştırma sonucuna göre kızların okula bağlılık düzeyleri erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Tüzel- İşeri ve Yavuz- Tabak (2019) ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini kişisel değişkenler yönünden inceledikleri çalışmada okula bağlılık düzeyinin kız öğrenciler lehine yüksek bulunmuştur. Zengin- Aksu (2019) ilkokul öğrencilerinde okula bağlanma puanları erkeklerden daha yüksektir.

Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula bağlanma düzeyi anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülen araştırmalar bulunmaktadır. Lucktong vd. (2017) ebeveyne, akrana ve okula bağlanmayı araştırdıkları çalışma sonucunda kız ergenlerin erkeklere göre daha fazla bağlanma davranışı gösterdiği görülmüştür. Adelabu (2007), Afrikalı ergenler üzerinde yaptığı araştırmasında kız ergenlerin erkeklere göre okula aidiyet puanları daha yüksek bulunmuştur. Cheung (2004), 220 Şangay ve Hong Kong'da ilköğretime devam eden öğrenciler üzerinde okula aidiyet duygularını araştırmış ve kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Cheung ve Hui (2003), Hong Kong'ta ergenler üzerine yaptığı araştırma sonucunda kız ergenlerin erkeklere göre okula aidiyet puanları daha yüksek bulunmuştur. Goodenow ve Grady (1993), okula aidiyet ve akademik motivasyonu araştırdığı çalışma sonucunda kız öğrencilerin erkeklere göre okula aidiyet ve okul motivasyonu puanları daha yüksek bulunmuştur. Nichols (2008), ortaokul öğrencilerinin okula aidiyet düzeylerini araştırmış ve kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde araştırma bulgusu ile tutarlı olmayan çalışmalar da bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda cinsiyete göre okula bağlanma düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Erdoğan (2019), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarının okul tükenmişliği ve algılanan anne- baba ve öğretmen akademik katılımı bakımından araştırdığı çalışma sonucunda cinsiyet açısından okula bağlanmanın anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Altuntaş ve Sezer 'in (2017), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarını inceledikleri araştırma sonucunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aydeniz (2019), ilkokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini incelediği araştırmasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Gören (2017), çocuk ve ergenlerde okula bağlanma ile akran inançları ve duygu zorbalığını incelediği araştırmasında cinsiyete göre okula bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gümüštepe (2019), çocukların bağlanma kaygısı ile okula bağlanmalarını ve akran ilişkilerini incelediği araştırmasında cinsiyete göre okula, arkadaşına ve öğretmene bağlanma arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Duy ve Yıldız'ın (2014) ilköğretim okullarında farklı zorbalık statüsüne sahip öğrencilerin okula

bağlanmalarını incelediği araştırma sonucunda cinsiyete göre okula bağlanmanın farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Özdemir (2014), öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında cinsiyete göre anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Topçu (2019), ergenlerin okula bağlanma puanları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Yaşar (2019), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri ile akran ilişkileri ve okul motivasyonu arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışma sonucuna göre öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılaşmamaktadır. Yılmaz (2015), öğrencilerin okula bağlanmaları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bazı araştırmalarda ise okula bağlanma düzeyi erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık göstermiştir (Akıncı-Gökdal, 2019; Yılmaz, 2019; Onuk, 2017; Sağlam ve İkiz, 2017; Karaşar ve Kapçı, 2016).

Bu araştırmada sınıf değişkenine göre okula bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu araştırma bulgularına göre 6. Sınıf öğrencilerin Okula Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları 7.ve 8. Sınıf öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Literatür incelendiğinde araştırma bulgusu ile benzer sonuçları olan çalışmalar bulunmaktadır. Akıncı- Gökdal (2019), lise öğrencileri üzerinde okula aidiyet duygularını araştırdığı çalışma sonucunda ergenlerin sınıf düzeylerinin artması ile okula aidiyet puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Altuntaş ve Sezer (2017), 6.sınıf öğrencilerinin 8.sınıf öğrencilerinden daha yüksek okula bağlanma puanı elde ettiği görülmektedir. Bellici (2015), 5. ve 6. sınıftaki öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri 7.ve 8. sınıftaki öğrencilerden daha yüksektir. Erdoğan (2019) ortaokul öğrencilerinde okula bağlanma düzeyini araştırdığı çalışmasında sınıf düzeyinin yükselmesi ile okula bağlanma düzeyindeki azalmayı belirtmiştir. Gören (2017), ergenlerde okula bağlanma ve akran inançlarını araştırdığı çalışmasına göre sınıf seviyesi yükseldikçe okula bağlanmada düşüş yaşanmaktadır. En yüksek bağlılık puanı 5. Sınıflara aittir. Tüzel-İşeri ve Yavuz- Tabak (2019), ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarını kişisel değişkenlere göre inceledikleri araştırma sonucunda 6. Sınıf öğrencilerin okula bağlanma düzeyinin 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden yüksek olduğunu bulmuştur. Yaşar (2019), 7.sınıf öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri 8. sınıf öğrencilerden daha yüksektir. Yılmaz (2015), 9. Sınıf öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri 10. 11. ve 12. Sınıf öğrencilerin bağlanma düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde Tyler vd. (2016), öğrenci- öğretmen etkileşiminin okula bağlanma üzerine etkisini inceledikleri araştırma sonucunda 6. Sınıf öğrencilerinin 8. Sınıf öğrencilerine göre öğretmenlerini daha destekleyici ve sevecen

algıladıkları, bu olumlu etkileşimin okula bağlılık düzeyini pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Marks (2000), ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonucunda ilkokulda okula bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu ve kademe artışı ile düştüğünü ifade etmiştir. McNelly vd. (2002) ergenlerin okula bağlanma düzeylerini artırma yöntemlerini inceledikleri araştırma sonucuna göre yaşları küçük olan öğrencilerin okula bağlanma seviyeleri daha yüksektir.

Literatür incelendiğinde araştırma bulgusu ile tutarlı olmayan sonuçlar da bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda sınıf düzeyine göre okula bağlanma puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Alaca (2011)'nin yaptığı araştırma sonucuna göre sınıf düzeyi değişkeninde okula bağlanma düzeyleri anlamlı farklılaşmamaktadır. Aydeniz (2019), ilkokulda okula bağlanma düzeyini araştırdığı çalışmasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Özgök (2013), öğrencilerin okula aidiyet duygusu ölçeği puanları sınıf değişkenine göre anlamlı farklılaşmamaktadır. Tavşanlı vd. (2016), ortaokul öğrencilerinin okul iklimine ait algılarını inceledikleri araştırmada sınıf değişkenine göre farklılık görülmemiştir. Yaldıran (2019), sınıf düzeyi ile okula bağlanma arasında ilişki bulunmamıştır.

Bazı araştırmalarda ise sınıf düzeyi arttıkça okula bağlanma puanları da artış göstermektedir. Topçu (2019), yatılı bölge ortaokullarındaki öğrencilerin okula bağlanma düzeylerini araştırdığı çalışmaya göre 8. Sınıfların 6. Sınıfta öğrenim görenlere göre okula bağlanma düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Benzer başka bir çalışmada ise 6. Sınıf öğrencilerinin okul tükenmişlik düzeylerinin 7. ve 8. Sınıf öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna erişilmiştir (Şahan ve Duy, 2017).

Bu araştırmada ergenlerin okula bağlanma ölçeği puan ortalamaları ile algılanan sosyal destek ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde araştırma bulgusu ile tutarlı sonuçlar bulunmaktadır. Öztemel ve ark. (2019)'nın ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini incelediği araştırmaya göre okula bağlanma ile sosyal ilişki unsurları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı görülmüştür. Sosyal ilişki ve okul tükenmişliği, okula bağlanma düzeyini %34 oranında yordamaktadır. Ayaz (2018), ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerini incelediği araştırmaya göre öğrencilerin öğretmenlerden algıladıkları destek arttıkça okula bağlanmaları da yükselmektedir. Bolat-Güdücü (2019), ortaokul öğrencilerinde okula bağlanma ile algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Karababa vd. (2018), 317 ortaokul öğrencisi üzerinde okula bağlanmayı

inceledikleri araştırma sonucuna göre okula bağlanma ile öğretmen sosyal desteği, arkadaş sosyal desteği ve aileden sosyal destek arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı bulunmuştur. Uslu (2012), 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde okula yönelik aidiyeti ve öğretmen-akranla ilişkilerin rolünü incelediği araştırma sonucunda okula aidiyeti yordayan en önemli değişken öğretmen desteği olmuştur. Öğrencilerin okula aidiyet duygusunu yordayan diğer değişkenler akran ilişkisi, aile desteği ve ailenin katılımı sırayla takip etmektedir. Ümmet vd. (2019), lise öğrencilerinin okula aidiyet duygularını araştırdıkları çalışma sonucuna göre, okula aidiyet duyguları ile aile desteği ve öğretmen ilişkileri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada Yaşar (2019), akran ilişkileri okula bağlanmanın güçlü bir yordayıcısıdır. Yavrutürk (2019), yaptığı araştırma sonucuna göre okula bağlanma ile en yüksek ilişkinin okul iklimi olduğu bulunmuştur ve bunu sırayla öğretmenden algılanan sosyal destek, aileden sosyal destek ve arkadaştan algılanan sosyal destek takip etmektedir. Zengin-Aksu (2019), 302 ilköğrencisi üzerinde okula bağlılığı incelediği araştırma sonucuna göre çocuğu destekleyici ev ortamı ve çocukla iletişimin kuvvetli olması okula bağlanmayı olumlu yönde etkilemektedir. Yapılan araştırmaya benzer çalışmalarda okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Okkassov (2018), okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında algılanan sosyal destek ve yaşam doyumunun artması ile okul tükenmişliğinin azaldığını, Tırpancıoğlu (2019), okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde Arunachalam ve Nguyen (2016), araştırma sonucuna göre ergenlerin riskli davranışlara yönelmesini önlemek ve okula bağlılığı artırmak için destekleyici ve uyumlu aile ortamı önemlidir. Fall ve Roberts (2012), öğretmen ve aileden algılanan sosyal desteğin okula bağlanmaya aracılık ettiği sonucuna ulaşmıştır. Thijs ve Koomen (2008), anaokulu öğrencilerinin kendini duygusal güvende hissettiklerini inceledikleri araştırma sonucuna göre, öğretmenden algılanan sosyal desteğin yüksek olması, öğrencilerin duygusal anlamda kendini güvende hissetmesini kolaylaştırarak okula bağlanmayı artırmaktadır. Murray ve Grenberg (2000), ilköğretim okulundaki öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerini incelediği çalışma sonucuna göre öğretmenden algılanan desteği yüksek olan öğrencilerin akranlarına göre okula bağlanmaları daha iyi durumda bulunmuştur. Estell ve Perdue (2013), algılanan akran ve ebeveyn desteğinin varlığı okula bağlanmayı olumlu yönde etkilemektedir.

Bu çalışmada ergenlerin okula bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları ile ergenler için kısa okulda öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutları olan okul doyumu ölçeği ve

okulda duygu ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde bu araştırma ile tutarlı sonuçlar elde eden çalışmalar mevcuttur. Altuntaş ve Sezer (2017), okulda kendini değerli ve iyi hisseden bireyler, okula yönelik daha fazla bağlılık göstermektedir. Oral (2020), okul doyumunun okula bağlanma üzerinde aracı rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Ümmet vd. (2019), öğrencilerin okula bağlanma duyguları ile iyi oluş arasında pozitif yönlü ilişkili bulunmaktadır. Öğrencilerin okulda öznel iyi oluşu için temel oluşturan öğretmen ve aile ile ilişkileri kuvvetlendikçe okula yönelik aidiyet duyguları da yükselmektedir. Kalaycı ve Özdemir (2013), okula bağlanma ve okul yaşamının niteliği üzerine yaptıkları araştırma sonucuna göre öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkili olabileceği düşünülen okuldan memnuniyetin, öğretmenden memnuniyetin ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyetin okula bağlanmayı %40 açıkladığı görülmüştür. Yılmaz- Özelçi ve Eliüşük-Bülbül (2018), üniversite öğrencilerinde okula bağlanma ve iyi oluşu araştırdığı çalışmasına göre okula bağlanma düzeyi ile iyi oluşun alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öznel iyi oluşun okula bağlanma üzerinde önemini ortaya koyan bir başka çalışmada Yıldız ve Kutlu (2015), depresif belirtilerin okula bağlanma üzerindeki etkisini araştırmış ve okula bağlanma ile depresif duygular arasında negatif yönlü ilişki görülmüştür. Yine benzer bir araştırmada Savi- Çakar ve Karataş (2017), okula bağlanma ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Okul doyumunun yüksekliği; okul faaliyetleri içinde daha fazla aktif olmayı, akademik başarıyı ve öğretmenler hakkında pozitif algıda olmayı sağlamaktadır (Huebner ve Gilman, 2006). Whitley ve ark. (2012), olumlu kişilerarası ilişkiler ve okul doyumunu, okula bağlanma ile güçlü bir şekilde ilişkilidir.

5.2. Sonuç

- Ergenlerin cinsiyet değişkenine göre okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, kız öğrencilerin toplam puan ortalamalarının erkek öğrencilerin puan ortalamalarından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula bağlanma düzeyleri daha yüksektir.
- Ergenlerin sınıf değişkenine göre okula bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, 6. Sınıf öğrencilerin puan ortalamaları 7.ve 8. sınıf öğrencilerin ortalamalarından daha yüksektir.
- Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.
- Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri ile okulda öznel iyi oluşun alt boyutu olan okul doyumunu arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir.
- Ergenlerin okula bağlanma düzeyleri ile okulda öznel iyi oluşun alt boyutu olan okulda duygu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
- Ergenlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ile okulda öznel iyi oluşun alt boyutu olan okul doyumunu ve okulda duygu arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir.
- Ergenlerin okula bağlanma düzeyi, algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluş ölçeğinin alt boyutları olan okulda duygu ve okul doyumunu tarafından %56 oranında yordanmaktadır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Literatür incelendiğinde ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolüne ilişkin herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. Bu araştırma ortaokuldaki ergenler üzerinde ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Farklı yaş grupları üzerinde farklı araştırma yöntemleri kullanılarak incelenebilir.
2. Ergenlerin okula bağlanmalarında etkisi olabileceği düşünülen farklı değişkenlerle araştırma yapılabilir.
3. Araştırma, Şanlıurfa ili Akçakale ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin başka coğrafi bölgelerinde, çeşitli kültürel yapılarında, farklı okullarında araştırma yapmak daha geniş kapsamlı sonuçlar verebilir.
4. Okula bağlanma düzeyi boylamsal araştırmalarla değerlendirilebilir.

5.3.2. Okul Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Öneriler

1. Araştırma bulguları sınıf kademesinin yükselmesi ile okula bağlanma düzeyindeki düşmeyi ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu yansıtmaktadır. Bu sebeple, erkek öğrencilerin neden kız öğrencilere göre daha düşük bağlanma gösterdiği ve sınıf kademesinin yükselmesi ile neden okula bağlanmanın azaldığına yönelik okul psikolojik danışmanları, veli ve öğretmenler iş birliği içerisinde bu durumun olası sebeplerine yönelik çalışma yapılabilir.
2. Algılanan sosyal desteğin okula bağlanma üzerindeki olumlu etkisi düşünüldüğünde, öğrencilerin sosyal ağları içerisinde olan öğretmen ve velilere sosyal desteğin önemi, geliştirilmesi ve olumlu etkilerine yönelik seminerler verilebilir.
3. Araştırma bulgularına göre okuldaki öznel iyi oluşun yüksek olması okula bağlanmayı etkilemektedir. Bu sebeple; okulda öznel iyi oluşu etkileyebileceği düşünülen kültürel etkinlikler, geziler, farklı öğretim teknikleri, gelişimlerini destekleyici faaliyetlerle eğitim ortamı zenginleştirilebilir. Okul psikolojik danışmanlıkları bu konuda öğretmenlere müşavirlik yapabilir.
4. Öğrencilerin akran desteğini daha çok hissedebilmesi için eşit sorumluluklar verilip grup çalışmaları organize edilerek yardımlaşma ve beraberlik duygusu güçlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ablard, K. E. & Lipschultz, R. E. (1998). Self-regulated learning in high-achieving students: Relations to advanced reasoning, achievement goals, and gender. *Journal of Educational Psychology*, 90(1), 94-101. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.90.1.94>
- Achor, S. (2010). *Mutluluk avantajı: Pozitif düşünme yöntemiyle başarıyı yakalamak*. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri Yayınevi.
- Adelabu D. H. (2007). Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, 42(167), 525-538.
- Ainsworth, M.D.S. (1967). *Infancy in Uganda: Infant care and the growth of love*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Ainsworth, M. D. S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40, 969- 1025. <https://doi.org/10.2307/1127008>
- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-716. doi: [10.1037//0003-066x.44.4.709](https://doi.org/10.1037//0003-066x.44.4.709)
- Akçay, D. (2019). *Ergenlerin umutsuzluk düzeylerinin problem çözme becerileri ve sosyal destek açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aked, J., Marks, N., Cordon, C. & Thompson, S. (2008). *Five ways to wellbeing*. New Economics Foundation. <https://neweconomics.org/2008/10/five-ways-to-wellbeing>. [16.04.2021](https://doi.org/10.1037//0003-066x.44.4.709) tarihinde erişilmiştir.
- Akın, D. & Ceyhan, E. (2005). Resmi ve özel genel lise öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından kendini kabul düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 69-87.
- Akıncı- Gökdal, Ö. (2019). *Ergenlerin okula aidiyet duyguları ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Alaca, F. (2011). *İki dilli olan ve olmayan öğrencilerde okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusu ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aliyev, R. & Tunç, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyi ve benlik algılarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 401-418.
- Allen, J.P., Hauser, S.T., Bell, K.L. & O' Connor, T.G. (1994). Longitudinal assessment of autonomy and relatedness in adolescent- family interactions as predictors of adolescent ego development and self- esteem. *Child Development*, 65, 179-194. doi: [10.1111/j.1467-8624.1994.tb00743.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1994.tb00743.x)

- Altınsoy, F. & Karakaya-Özyer, K. (2018). Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: Umutsuzluk ve Yalnızlık ile İlişkileri. *İlköğretim Online Dergisi*, 17(3), 1751- 1764. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466429>
- Altınsoy, F. & Eryılmaz, A. (2017). Ergenlerde okula aidiyet: Yaşam amaçları ve bağlanma örüntüleri ile ilişkisi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(4), 1038-1051.
- Altuntaş, S. & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarının incelenmesi. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 18(1). <https://doi.org/10.17679/inuefd.295722>
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J. S. & Pagani, L. S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence*, 32(3), 651-670.
- Arı, R. (2008). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arıcioğlu, A. (2008). *Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, Y. (2009). *Lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile sosyal problem çözme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arslan, E. (2018). *Algılanan ebeveyn tutumu, algılanan sosyal destek ve benlik saygısının ergenlerin akran zorba davranış eğilimi ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arunachalam, D. & Nguyen, D. Q. V. (2016). Family connectedness, school attachment, peer influence and health-compromising behaviours among young Vietnamese males. *Journal of Youth Studies*, 19(3), 287-304. DOI: 10.1080/13676261.2015.1067674.
- Asıcı, E. & İkiz, F. E. (2019). Okulda öznel iyi oluşun okul iklimi ve öz yeterlik açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3):621-638.
- Atalay, Z. (2019). *Şefkat: Zorlayıcı duygu ve durumlarla yaşayabilme sanatı*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Ataş, M. (2021). *Ergenlerin mobil telefonsuz kalma korkusu (nomofobi), stresle başa çıkabilme ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ateş, B. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*.
- Atik, E. L. (2013). *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ayan, T. (2019). *Okul bağlamında çocukların öznel iyi oluş hallerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaz, A. (2018). *Okula bağlanma ile öğretmenden algılanan özerklik desteği ilişkisinde motivasyonun aracı rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydeniz, G. (2019). *İlkokullarda oyun temelli öğrenme yönteminin öğrencilerin okula bağlanma ve kural bilinci düzeyine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Aydın, G. & Tezer, E. (1991). İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi*, 7(26).
- Babalar, A. (2018). *İlköğretim 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinde kontrol hissi ile okulda öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, Ö. & Akbulut, Ö.F. (2021). Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*, 5(1), 24-50.
- Baltacı, U. B., Öztemel, K. & Traş, Z. (2020). Investigation of the relationship between adolescents' career indecision, and social support perception and basic psychological needs. *International Education Studies*, 13(10).
- Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: Toward a unifying theory of behavior change, *Psychological Review*. 84(2), 191- 215.
- Baran, M., Küçükakça, G. & Ayran, G. (2014). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyin sigara kullanımı üzerine etkisi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(1), 9- 15.
- Barrera, M. & Garrison-Jones, C. (1992). Family and peer social support as specific correlates of adolescent depressive symptoms. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 20(1), 1-16. doi: 10.1007/BF00927113
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226- 244. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Baron, R.S., Cutrona, C.E., Hicklin, D. Russell, D.W. & Lubaroff, D.M. (1990). Social support and immune function among spouses of cancer patients. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 344–352. doi: 10.1037//0022-3514.59.2.344
- Baş, A. (2019). *Ergenlerin sahip oldukları değerler, öznel iyi oluşları ve sosyal kaygıları arasındaki yordayıcı ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Baş, N. & Altun, F. (2020). Ortaokul öğrencilerindeki gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağlılık, okul yaşam kalitesi ve akademik başarının rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 197-213.
- Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bayın, Ü. (2020). *Ergenlerde affetme ve algılanan sosyal destek*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Bayram, E. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin mutluluğunun yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve öz-yeterlik*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bayram, E. (2018). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Baytemir, K. (2014). *Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bellici, N. (2012). *Gerçeklik terapisiyle yapılandırılmış eğitim programının ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma, okullarına devamlarının sağlanması, sosyal duygusal öğrenme beceri düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.
- Bergin C. & Bergin D. (2009). Attachment in the classroom. *Education Psychology Review*, 21(2), 141-170. <https://doi.org/10.1007/s10648-009-9104-0>
- Bird, J. M. & Markle, R. S. (2012). Subjective well being in school environments: Promoting positive youth development through evidence-based assessment and intervention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82(1). doi: 10.1111/j.1939-0025.2011.01127.x
- Blum, R. (2005). *School connectedness: Improving the lives of students*. Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health, Department of Population and Family Health Sciences, Baltimore.
- Bolat- Güdücü, E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerinin okul yaşam kalitesi, algılanan sosyal destek ve akademik öz yeterlik açısından yordanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Booker, C. K. (2004). Exploring school belonging and academic achievement in African American adolescents. *Curriculum And Teaching Dialogue*. 6(2), 131-143.

- Borualogo, İ. S. & Casas, F. (2021). Subjective well-being of bullied children in Indonesia. *Applied Research in Quality of Life*, 16, 753- 773.
- Bowlby, J. (1969/1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Routledge.
- Bowlby J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*, 145(1), 1-10.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (3. Baskı). T. V. Soylu, (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık (1969).
- Bowlby, J. (2014). *Güvenli bir dayanak: Ebeveyn-çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi*. (2. Baskı). S. Güneri, (Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları (1998).
- Bowlby, J. (2015). *Kaybetme*. (1. Baskı). N. Nirven ve N. Diner, (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Brennan, K. A. & Shaver, P. R. (1994). Attachment styles and parental divorce. *Journal of Divorce and Remarriage*, 21. https://doi.org/10.1300/J087v21n01_09
- Bretherton, I. (1992), "The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth", *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives, *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (1. Baskı). D. Erguvan- Sarıoğlu, (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyükcebeci, A. (2017). *Ergenlerde sosyal dışlanma, yalnızlık ve okul öznel iyi oluş arasındaki ilişki: Empatik eğilimin aracı rolü*. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Erkan-Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F., (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Canbulat, T., Cipevizci, U., Kalfa, B. & Fahlioğulları, E. (2017). Kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilkökul öğrencilerinin okula bağlanma ve akademik özyeterlik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 105- 123. doi:[10.12984/eegeefd.328378](https://doi.org/10.12984/eegeefd.328378)

- Cassel, J. (1974). Psychological process and stress: theoretical formulation. *International Journal of Health Services*, 4(3), 471–482. <https://doi.org/10.2190/WF7X-Y1L0-BFKH-9QU2>
- Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on student's sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2), 243–272.
- Cernkovich, S. A. (1992). School bonding, race and delinquency. *Criminology*, 30, 261–291.
- Chekola, M. (2007). Happiness, rationality, autonomy and the good life. *Journal of Happiness Studies*, 8, 51-78.
- Cheng, H. & Furnham, A. (2003). Attributional style and self-esteem as predictors of psychological well-being. *Counselling Psychology Quarterly*, 16(2), 121-130.
- Cheung, H. Y. (2004). Comparing Shanghai and Hong Kong students' psychological sense of school membership. *Asia Pacific Education Review*, 5(1), 34-38.
- Cheung, H. Y. & Hui, K. F. S. (2003). Mainland immigrant and Hong Kong local students' psychological sense of school membership. *Asia Pacific Educational Review*, 4(1), 67–74.
- Chiu, H. C., Hsieh, Y. C., Yeh, H. J., Kuo, C. L., Lee, M. & Yu, D. J. (2011). The connection between happiness and service businesses: A preliminary study. *Journal of Happiness Studies*, 12, 841- 860. Doi: 10.1007/s10902-010-9230-x.
- Cho, H., Tan, H. Y. & Lee, E. (2020). Importance of perceived teammate support as a predictor of student- athletes' positive emotions and subjective well- being. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 15(3), 364- 374.
- Chou, K. L. (1999). Social support and subjective well-being among Hong Kong Chinese young adult. *Journal of Genetic Psychology*, 160(3). Doi:[10.1080/00221329909595402](https://doi.org/10.1080/00221329909595402)
- Clement, N. (2010). *Student well-being at school: The actualization of values in education.*, *International research handbook on values education and student well-being*. Newyork: Springer Science Business Media
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine* 38(5), 303–314. <http://dx.doi.org/10.1097/00006842-197609000-00003>
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Cohen, S., Gottlieb, B. H., & Underwood, L. G. (2000). *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists*. Oxford University Press. Doi: 10.1093/med:psych/9780195126709.003.0001

- Corominas, M., Gonzalez- Carrasco, M. & Casas, F. (2021). Children's school subjective well-being: The importance of schools in perception of support received from classmates. *Psicologia Educativa*, <https://doi.org/10.5093/psed2021a7>
- Costenbader, V. & Markson, S. (1998). School suspension: A study with secondary school students. *Journal of School Psychology*, 36(1), 59-82.
- Coyne, J. C. & Downey, G. (1991). Social factors and psychopathology: Stress, social support, and coping processes. *Annual Review of Psychology*, 42(1), 401-425.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Mutluluk bilimi: Akış*. (7. Baskı). B. Satılmış, (Çev). Ankara: Buzdağı Yayınevi
- Csikszentmihalyi, M. (2005). *Akış: Yaşam niteliğini yükseltmek için atılması gereken adımlar*. S. Kunta- Ağbaş (Çev). Ankara: HYB.
- Cutrona, C. E., Cole, V., Colangelo, N., Assouline, S. G., & Russel, D. W. (1994). Perceived parental social support and academic achievement: An attachment theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(2), 369-378.
- Çakar, F. & Karataş, Z. (2012). Ergenlerin benlik saygısı, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri: Bir yapısal eşitlik modeli çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.12(4), 2398-2411.
- Çakır, Y. (1993). *12-22 Yaş grubundaki gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, M. & Avcı, S. (2021). Lise öğrencilerinde akademik dayanıklılık ve başarının belirleyicileri olarak ebeveynlerin duygusal desteği, öznel iyi oluş, ustalık hedef yönelimleri ve okula aidiyet duygusu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 25(1), 235-252.
- Çakmak, A. & Şahin, H. (2017). Ortaokula devam eden öğrencilerin algıladıkları sosyal desteğin okul tükenmişliğine etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(61), 569- 582.
- Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana-baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431.
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetinkaya, B. (2013). *Sevdiğinizize bağlı mısınız bağımlı mısınız?* Ankara: Pegem Akademi.
- Çevik, G. B. & Atıcı, M. (2009). Lise 3.sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1).
- Çevik, N. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordayan bazı değişkenler* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Datu, J. A. D. & Valdez J. P. M. (2012). Exploring Filipino adolescents' conception of happiness. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 1(3), 21- 29.
- Demir, Y. (2017). *Ergenlerde internet bağımlılığı, akademik güdülenme, akademik erteleme ve okula bağlanma arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Demir, S. & Çelikkaleli, Ö. (2019). Ergenlerde öfkeyle olumlu baş etme: Akran baskısı, arkadaş bağlılığı, algılanan sosyal destek ve cinsiyetin rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(3), 647- 661.
- Demirtaş, A. S. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, M. E., Karakuş, Ö., Traş, Z., Eldeleklioğlu, J., Özyeşil, Z. & Hamarta, E. (2013). Parental Attitude Perceived by University Students as Predictors of Subjective Well-Being and Life Satisfaction. *Psychology*, 4(3), 169- 173. <http://dx.doi.org/10.4236/psych.2013.43025>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. & Ryan, K. (2018). Öznel iyi oluş: Genel bir bakış. N. Gencer, (Çev) (2018). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638. Doi:10.17218/hititsosbil.457382
- Diener, E. & Fujita, F. (1995). Resources, personal striving and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69(1), 120-132.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index, *American Psychologist*, 55(1), 34-43, <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. C. & Smith, H. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E., Suh, E. & Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Diener, E. & Seligman, M. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13. Doi: 10.1111/1467-9280.00415
- Diener, E. (2006). Frequently asked questions, about subjective well being. 24.10.2021 tarihinde <http://labs.psychology.illinois.edu/~ediener/faq.html#SWB> sitesinden alınmıştır.
- Diener, E. & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406.
- Doğan, T. (2006). Üniversitesi öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 120-129.

- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğan, U. (2014). Validity and reliability of student engagement scale. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 390-403.
- Dornbusch, S. M., Erickson, K. G., Laird, J. & Wong, C. A. (2001). The relation of family and school attachment to adolescent deviance in diverse groups and communities. *Journal of Adolescent Research*, 16(4), 396-422.
- Dunst, C. J., & Trivette, C. M. (1986). Mediating influences of social support: Personal, family, and child outcomes. *American Journal of Mental Deficiency*, 90 (4), 403- 417.
- Duru, E. (2008). Üniversiteye uyum sürecinde yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağılılığın doğrudan ve dolaylı rolleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 13-24.
- Duy, B. & Yıldız, M. A. (2014). Farklı zorbalık statüsüne sahip erinlerde okula bağlanma ve yalnızlık. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Dündar, Ş. (2014). Algılanan anne-baba ve öğretmen akademik katılım ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 369-382.
- Engels, N., Aelterman, A., Petegem, K. V. & Schepens, A. (2004). Factors which influence the well-being of pupils in Flemish secondary schools. *Educational Studies*, 30(2), 127-143.
- Erdoğan, B. A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarının okul tükenmişliği ve algılanan anne-baba ve öğretmen akademik katılımı bağlamında incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eroğlu, Y. & Peker, A. (2011). Aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve siber mağduriyet: Yapısal eşitlik modeliyle bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 27.
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 155-175.
- Eryılmaz A. (2009). *Başa çıkma stratejilerinin kişilik özellikleriyle ergen öznel iyi oluşu arasındaki aracı rolü*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluş artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 81- 88.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşunun öznel iyi oluş artırma stratejilerini kullanma ile yaşam amaçlarını belirleme açısından incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24. doi: 10.5350/DAJPN2011240106

- Eryılmaz, A. & Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167-179.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Eryılmaz, A. (2012). Ergenler öznel iyi oluş düzeylerini, çevreyle ilişkiler aracılığıyla nasıl artırırılar? *Taf Preventive Medicine Bulletin*, 11(4).
- Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 12(7).
- Estell, D. B. & Perdue, N. H. (2013). Social support and behavioral and affective school engagement: The effects of peers, parents, and teachers. *Psychology in the Schools*, 50(4), 325-339.
- Fall, A. M. & Roberts, G. (2012). High school dropouts: Interactions between social context, self-perceptions, school engagement, and student dropout. *Journal of Adolescence*, 35(4), 787-798.
- Filiz, M. A. (2018). *Ortaokul çağındaki çocukların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109. doi:10.3102/00346543074001059
- Furlong, M. J., You, S., Renshaw, T. L., O'Malley, M. D. & Rebelez, J. (2013). Preliminary development of the positive experiences at school scale for elementary school children. *Child Indicators Research*, 6(4), 753-775.
- Garnefski, N. & Diekstra, R. F. (1996). Perceived social support from family, school, and peers: relationship with emotional and behavioral problems among adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35(12), 1657-1664. https://doi.org/10.1097/00004583-199612000-00018
- George, D. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Study Guide and Reference, 17.0 Update*, Boston: Pearson Education.
- Goodenow, C. (1992). Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. *Educational Psychologist*, 27(2), 177-196.
- Goodenow, C. & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.
- Goswami, H. (2012). Social relationships and children's subjective well-being. *Social Indicators Research*, 107(3), 575-588. doi:[10.2307/41476594](https://doi.org/10.2307/41476594)

- Gökalp, E. A. (2019). *Ergenlerde psikolojik dayanıklılığın kişilik özellikleri ve algılanan sosyal desteğe göre yordanması*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Gökler, I. (2007). Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği Türkçe formunun uyarlama çalışması: Faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 90-99.
- Gören, S. G. (2017). *Çocuk ve ergenlerde okula bağlanma ile akran inançları ve duygu zorbalığı arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Griffin, D. W. & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(3), 430-445. doi:<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.67.3.430>
- Gülenay, G. (2019). *Ortaokul 7. ve 8. öğrencilerinin karar verme davranışları ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüştepe, H. (2019). *Çocukların bağlanma kaygısı ile bağlanma kaçınmasının okula bağlanma ve akran ilişkilerine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gün, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, yaşam becerileri ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N. & Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanteri kısa formunun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13-23.
- Gündoğan, S. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gündoğan, A. & Akar, C. (2019). İlkokul öğrencileri için okulda mutluluk ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*. 3(1).
- Gündüz, Z. B. & Özyürek, A. (2018). Lise öğrencilerinin okul tükenmişlik düzeyleri ve anne baba tutum algıları arasındaki ilişki. *İlköğretim Online Dergisi*. 17(1). <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.413786>
- Güney, M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172-177.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Hoboken. 69-72.
- Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Han, J., Leng, X., Gu, X., Li, Q., Wang, Y. & Chen, H. (2021). The role of neuroticism and subjective social status in the relationship between perceived social support and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 168. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110356>
- Hascher, T. (2008). Quantitative and Qualitative research approaches to assess student well-being. *International Journal Of Educational Research*. 47, 84- 96.
- Haskan-Avcı, Ö. & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29(1), 157- 168.
- Hawkins, D. N., & Booth, A. (2005). Unhappily ever after: Effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84(1), 451-471.
- Haybron, D. M. (2000). Two philosophical problems in the study of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 1, 207- 225.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994b). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22. doi:10.1207/s15327965pli0501_1
- Hazan C. & Shaver, P. R. (1998). Bağlanma yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. A. Dönmez (Çev). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31 (1), 1-49.
- Helsen, M., Volleberg, W. & Meeus, W. (2000). Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29 (3), 319–335.
- Hendrickson, B., Rosen, D., & Aune, R. K. (2011). An analysis of friendship networks, social connectedness, homesickness, and satisfaction levels of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 281-295.
- Hill, L. G. & Werner, N. E. (2006). Affiliative motivation, school attachment, and aggression in school. *Psychology In The Schools*, 43(2), 231-246.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California.
- Holfve-Sabel, M. A. (2014). Learning, interaction and relationships as components of student well-being: Differences between classes from student and teacher perspective. *Social Indicators Research*, 119(3), 1535-1555.

- Horowitz L. M., Rosenberg S. E. & Bartholomew K. (1993). Interpersonal problems, attachment styles, and outcome in brief dynamic psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(4), 549-560.
- Huebner, E. S. (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. *Psychological Assessment*. 6(2), 149-158. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.6.2.149>
- Huebner, E.S. & McCullough, G. (2000). Correlates of school satisfaction among adolescents. *The Journal of Educational Research*, 93(5), 331- 335. DOI: 10.1080/00220670009598725
- Huebner, E. S. & Gilman, R. (2006). Students who like and dislike school. *Applied Research in Quality of Life*, 1(2), 139-150. Doi: 10.1007/s11482-006-9001-3
- Hupcey, J. E. (1998). Social support: Assessing conceptual coherence. *Qualitative Health Research*, 8(3), 304- 318.
- İşık, E. & Bedel, A. (2015). Ergenlerde başa çıkma stratejileri ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 53-60.
- İşeri, E. T. & Tabak, B. Y. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının okulun özellikleri ve öğrencilerin kişisel değişkenleri açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4),1217-1231.
- İşleröğlü, S. (2012). *Lise öğrencilerinde öznel iyi oluşun benlik saygısı, sosyal yetkinlik beklentisi ve duyguları ifade etme eğilimine göre yordanması*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Jakobsen, A. L., Hansen, C. D. & Andersen, J. H. (2021). The association between perceived social support in adolescence and positive mental health outcomes in early adulthood: A prospective cohort study. *Scandinavian Journal of Public Health*, doi: [10.1177/1403494821993718](https://doi.org/10.1177/1403494821993718)
- Joronen, K. & Astedt- Kurki, P. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well-being. *International Journal of Nursing Practice*. 11, 125–133.
- Kağnıcı, E. (2020). *Ergenlerde internet bağımlılığı ile algılanan duygusal istismar ve iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kağnıcı, E. & Traş, Z. (2021). Investigation of the predictive relationships between internet addiction, perceived emotional abuse and well- being in adolescents. *European Journal of Education Studies*, 8(3). Doi: 10.46827/ejes. v8i3.3617
- Kalaycı, H. & Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293- 315.

- Kaplan, B. (2012). *Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kaplan, B. & Aksel, E. Ş. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(1), 20-49.
- Kaplan, Y. (2016). *Ergenlerde okul odaklı öznel iyi oluş ile davranışsal ve duyuşsal problemler arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaplan, Ö. (2018). *Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin denetim odaklarının akılcı olmayan inançlar ve algılanan sosyal destekle ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Kaner, S. (2004). *Engelli çocukları olan ana babaların algıladıkları stres, sosyal destek ve yaşam doyumları*. (Yayımlanmamış Araştırma Raporu). Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri, Ankara.
- Karababa, A., Oral, T. & Dilmaç, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlılığın yordanmasında algılanan sosyal destek ve değer rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 269-279.
- Karadağ, İ. (2007). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının sosyal destek kaynakları açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Journal of Society & Social Work*, 23(2).
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, B. & Kapçı, E. G. (2016). Lise öğrencilerinde okula bağlanma ve akademik başarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49(1), 21-42.
- Karataş, Z. (2012). Ergenlerin algılanan sosyal destek ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 257-271.
- Karatzias, A., Chouliara, Z., Power, K. & Swanson, V. (2006). Predicting general well-being from self-esteem and affectivity: An exploratory study with scottish Adolescents. *Quality of Life Research* 15, 1143–1151.
- Kaşık, D. Z. (2009). *Ergenlerde karar verme stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Katmer, A. N. (2018). *Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak algılanan sosyal destek, arkadaşlık kalitesi ve arkadaşla bağlanmanın incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö. & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Keskin, G. & Çam O. (2007). Bağlanma süreci: ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 23(2), 145- 158.
- Kıray, P. (2018). *Çocukluk çağı travmaları, algılanan sosyal destek ve algılanan anne baba tutumunun psikolojik sağlık ile arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.
- Koç, H. & Arslan, C. (2019). Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek, benlik saygısı ve sabır arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 9(54), 821-840.
- Kurtuoğlu S. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan sosyal destek, benlik saygısı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170–183.
- Lecroy C. W. & Krysik, J. (2008). Predictors of academic achievement and school attachment among hispanic adolescents. *Children Schools*, 30(4), 197-209.
- Li, Y. (2011). School engagement: What it is and why it is important for positive youth development. *Advances in Child Development and Behavior*, 41, 131-160.
- Libbey, H. P. (2004). Measuring student relationships to school: Attachment, bonding, connectedness, and engagement. *Journal of School Health*, 74(7), 274-283.
- Linnenbrink, E. A. & Pintrich, P. R. (2003). The role of self-efficacy beliefs instudent engagement and learning in the classroom. *Reading & Writing Quarterly*, 19(2), 119-137.
- Liu, S., Wang, M. & Fu, C. (2021). Maternal academic involvement and adolescents' subjective well-being: The mediating role of adolescents' academic adjustment in China. *Children and Youth Services Review*, 128.
- Loukas, A., Suzuki, R. & Horton, K. D. (2006). Examining school connectedness as a mediator of school climate effects. *Journal of Research on Adolescence*, 16(3), 491-502.
- Lu, Z. L. & Yuan, K. H. (2010). Welch's t test. N. J. Salking (Ed.), *Encyclopedia of Research Design*, 1, 1620- 1623.
- Lucas, R. E., Diener E. & Suh, E. (1996). Discriminant validity of well-being measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 616-628.

- Lucas, R.E., Clark, A.E., Georgellis, Y. & Diener, E. (2003). Reexamining adaptation and the set point model of happiness: Reactions to changes in marital status, *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 527-539.
- Lucktong, A., Salisbury, T. T. & Chamrathirong, A. (2017). The impact of parental, peer and school attachment on the psychological well-being of early adolescents in Thailand. *International Journal of Adolescence and Youth*, 1-15. doi: 10.1080/02673843.2017.1330698
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M. & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131.
- Maddox, S. J. & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child Family Psychology Review*, 6(1), 31-49
- Malecki, C. K. & Demaray, M. K. (2003). What type of support do they need? Investigating student adjustment as related to emotional, informational appraisal, and instrumental support. *School Psychology Quarterly*, 18(3), 231-252.
- Malkoç, A. (2011). *Öznel iyi oluş müdahale programının üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Marks, H. M. (2000). Student engagement in instructional activity: Patterns in elementary, middle, and high school years. *American Educational Research Journal*, 37(1), 153-184.
- McCullough, G., Huebner, E. S., & Laughlin, J. E. (2000). Life events, self-concept, and adolescents' positive subjective well-being. *Psychology in the Schools*, 37(3), 281 – 290.
- McNeely, C. A., Nonnemaker, J. M., & Blum, R. W. (2002). Promoting school connectedness: Evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Journal of School Health*, 72(4), 138-146.
- Menteş, A. (2016). *Anti-sosyal eğilimlerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve sosyo demografik değişkenler*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mercan, O. (2019). *Ergenlerde karar verme stillerinin öznel iyi oluş ve umut ile ilişkisi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Millings, A., Buck, R., Montgomery, A., Spears, M. & Stallard, P. (2012). School connectedness, peer attachment and self- esteem as predictors of adolescent depression. *Journal of Adolescence*, 35(4), 1061- 1067.
- Morsünbül, Ü. & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*. 3(3), 553- 570.

- Mouton, S. G., Hawkins, J., McPherson, R. H. & Copley, J. (1996). School attachment: Perspectives of low-attached high school students. *Educational Psychology*, 16(3), 297-304.
- Murray, C. & Greenberg, M. (2000). Children's relationship with teachers and bonds with school: An investigation of patterns and correlates in middle childhood. *Journal of School Psychology*, 38, 423-445.
- Myers, D. G. & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Nichols, S. (2008). An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school. *Journal of Experimental Education*, 76(2), 145-169.
- Okkassov, G. (2018). *Okul tükenmişliği ile algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Oktan, V. (2005). Yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergenlerdeki öfkenin gelişimine etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 183-192.
- Onuk, T. (2017). *Ergenlerde kişilik özelliklerinin sınav kaygısı ve okula bağlanma stilleri üzerinde etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oral, T. (2020). Mediating role of school attachment in the relationship between perceived stress and school satisfaction. *European Journal of Educational Sciences*, 7(3),
Doi:10.19044/ejes.v7no3a11
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.
- Öner, U. & Eren Gümüş, A. (2000). Kurt Lewin ve Alan Kuramı Lewin'in Çocuk Psikolojisi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 33(1), 9-27.
DOI: 10.1501/Egifak_0000000030
- Özbesler, C. (2001). Çocukluk çağı lösemileri ve sosyal destek sistemlerinin aile işlevlerine etkileri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özcan- Ceran, S. (2010). *İşgörence algılanan sosyal destek ile mesleki tükenmişlik ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, anne-baba kontrolü ve anne-baba kabul/ilgisi açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 37, 165.
- Özdemir, M. & Kalaycı, H. (2013). Okul bağlılığı ve metaforik okul algısı üzerine bir inceleme: Çankırı ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2125-2137.

- Özdemir, M. (2016). *Ergenlik döneminde bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, F. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılığında öğretmenin etkisi*. Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 213-224.
- Özdemir, Y. & Sağkal, A. S. Ergenler için kısa okulda öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 333- 350.
- Özdemir-Kurt, E. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal destek algularıyla ilgili olarak sınav kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen- Altınkaynak, Ş. & Akman, B. (2018). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerilerine anne baba tutumlarının etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 30(1), 19-36.
- Özteke, İ. (2015). *Bağlanma, eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ve beden imgesi baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde mükemmeliyetçiliği yordaması*. (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özgök, A. (2013). *Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusunun arkadaşlara bağlılık düzeyinin ve empatik sınıf atmosferi algısının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Öztemel, K., Traş, Z. & Ünal, M. K. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarında sosyal ilişki ve okul tükenmişliğinin rolü. 3. *Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi*, İstanbul.
- Öztosun, A. (2018). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pearson, J. E. (1986). The definition and measurement of social support. *Journal of Counseling and Development*, 64, 390-395.
- Perrier, C. P. K., Boucher, R., Etchegary, H., Sadava, S. W. & Molnar, D. S. (2010). The overlapping contributions of attachment orientation and social support in predicting life-events distress. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 42(2), 71-79.
- Poudel, A., Gurung, B. & Khanal, G. P. (2020). Perceived social support and psychological wellbeing among Nepalese adolescents: The mediating role of self- esteem. *BMC Psychology*, 8(1), 43. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00409-1>

- Proctor, C., Linley, P.A. & Maltby, J. (2010). Very happy youths: benefits of very high life satisfaction among adolescents. *Social Indicators Research*, 98(3), 519-532, DOI 10.1007/s11205-009-9562-2.
- Qi, L.Y., Roslan, S. & Zaremohzzabieh, Z. Perceived social support and psychological well-being of international students: the mediating effects of resiliency and spirituality. *Faculty of Educational Studies*, 17(3). Doi: <https://doi.org/10.24191/ajue.v17i3.14502>
- Quinn, P.D. & Duckworth, A.L. (2007). Happiness and academic achievement: Evidence for reciprocal causality. *Poster session presented at the annual meeting of the American Psychological Society*.
- Rask, K., Astedt Kurki, P. & Laippala, P. (2002). Adolescent subjective well-being and realized values. *Journal of Advanced Nursing*, 38(3), 254–263.
- Reeve, J. (2012). A self – determination theory perspective on student engagement. *Handbook of Research on Student Engagement*. Doi: [10.1007/978-1-4614-2018-7_7](https://doi.org/10.1007/978-1-4614-2018-7_7)
- Rodriguez, N., Mira, C. B., Myers, H. F., Morris, J. K. & Cardoza, D. (2003). Family or friends: Who plays a greater supportive role for latino college students? *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(3), 236-250.
- Ross, L., T., Lutz, C. J. & Lakey, B. (1999). Perceived social support and attributions for failed support. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25 (7). <https://doi.org/10.1177/0146167299025007011>
- Ritakallio, M., Luukkaala, T., Marttunen, M., Pelkonen, M. & Kaltiala-Heino, R. (2010). Comorbidity between depression and antisocial behaviour in middle adolescence: The role of perceived social support. *Nordic Journal of Psychiatry*, 64(3), 164- 171.
- Rudasill, K. M., Reio, T., Stipanovic, N. & Taylor, J. (2010). A longitudinal study of student–teacher relationship quality, difficult temperament, and risky behavior from childhood to early adolescence. *Journal of School Psychology*, 48, 389- 412.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2008). Hedonia, Eudaimonia, and Well-Being: An Introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9, 1-11.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Sağlam, A. ve İkiz, F. E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*. 16(3), 1235-1246.
- Samdal, O., Wold, B. & Bronis, M. (1999). Relationship between Students' Perceptions of school environment, their satisfaction with school and perceived academic achievement: An international study. *School Effectiveness and School Improvement*, 10(3), 296-320. doi:10.1076/sesi.10.3.296.3502

- Sarason, I. G., Levine. H. M., Basham, R. B. & Sarason. B. R. (1983). Assessing social support Questionare. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127-139.
- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E. & Öztürk, A. (2012). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi (Sakarya üniversitesi spor yöneticiliği bölümü örneği). *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 9(4), 149- 156.
- Sarı, M. & Özgök, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinde okula aidiyet duygusu ve empatik sınıf atmosferi algısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 479- 492.
- Sarıçam, H. & Çetintaş, K. (2015). Çocuklarda okul kaygısı üzerinde ebeveyn tutumlarının açıklayıcı rolü. *13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*.
- Savi, F. (2011). School attachment scale for children and adolescents: The study of validity and reliability. *Elementary Education Online*, 10(1), 80-90.
- Savi- Çakar, F. & Karataş, Z. (2017). Ergenlerin okula bağlanmalarının yordayıcıları olarak benlik saygısı, okul öfkesi ve yaşam doyumu. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 121- 136.
- Sayar, K. (2019). *Ruh hali*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Seki, T. (2014). *Ergenlerin sosyal görünüş kaygısı ve öznel iyi oluşlarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Seligman, M. (2002). *Gerçek mutluluk*. (3. Baskı). S. Kunt- Akbaş, (Çev). Ankara: Eksi Kitaplar.
- Seligman, M. E. P., Steen, T. A., Park, N. & Peterson, C. (2005). Positive psychology progress: Empirical validation of interventions. *American Psychologist*, 60(5), 410- 421, DOI:10.1037/0003-066X.60.5.410.
- Sever, G. (2015). *Lise öğrencilerinin madde kullanma eğilimlerinin algılanan sosyal destek ve riskli davranışlarla ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Sezer-Abacı, İ. S. (2019). *Ergenlerin öznel iyi oluşlarının aile ve kardeş ilişkileri açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Schaffer, H, R. & Emerson, P.E. (1964). The development of social attachments in infancy. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 29(3), 94.

- Sharkey, J. D., You, S., & Schnoebelen, K. (2008). Relations among school assets, individual resilience, and student engagement for youth grouped by level of family functioning. *Psychology in the Schools*, 45(5), 402-418.
- Shaver P. R. & Hazan C. (2000). Bağlanma: yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. A. Dönmez, (Çev). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16, 29-50.
- Shomaker, L. B & Furman, W. (2009). Parents- adolescent relationship qualities, internal working models, and attachment styles as predictors of adolescents' interactions with friends. *Journal of Social Personal Relationships*, 26(5), 579. <https://doi.org/10.1177/0265407509354441>
- Siewert, K., Antoniw, K., Kubiak, T. & Weber, H. (2011). The more the better? The relationship between mismatches in social support and subjective well-being in daily life. *Journal of Health Psychology*, 16 (4), 621-63.
- Skinner, E., Furrer, C., Marchand, G. & Kindermann, T. (2008). Engagement and disaffection in the classroom: Part of a larger motivational dynamic? *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 765-781. Doi:10.1037/a0012840.
- Soysal, ř., Bodur ř., İşeri E. & şenol S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-89.
- Stokes, J. P. (1985). The relation of social network and individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(4), 981-990.
- Suldo, S. M., Friedrich, A. A., White, T., Farmer, J., Minch, D. & Michalowski, J. (2009). Teacher support and adolescents subjective well-being: A mixed-methods investigation. *School Psychology Review*, 38(1), 67-85.
- Sürücü, A., Yıldırım, A. & Ünal, A. (2018). Okul güvenliği ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(217), 179- 192.
- şahan, B. & Duy, B. (2017). Okul tükenmişliği: Öz-yeterlik, Okula Bağlanma ve Sosyal Desteğin Yordayıcı Rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1249-1270.
- şahin, L. (2016). *Seyrantepe ortaokulu öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- şanal-Güngör, B. (2020). *Tek ebeveynle ve iki ebeveynle yaşayan ergenlerin öznel iyi oluşuna göre okulda öznel iyi oluş ve arkadaşa bağlanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- şanlıurfa Valiliği Karacadağ Kalkınma Ajansı (2018). İstatistiklerle şanlıurfa. https://www.karacadağ.gov.tr/Dokuman/Dosya/www.karacadağ.gov.tr_306_F06F86V_U_istatistiklerle_sanliurfa_2018.pdf 24.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Şimşek, H. & Çöplü, F. (2018). Lise öğrencilerinin riskli davranışlar gösterme düzeyleri ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 18- 30.
- Şirin, A. & Ulaş, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile karakter eğitimi uygulamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 279-307.
- Tardy, C. H. (1985). Social support measurement. *American Journal of Community Psychology*, 13(2): 187–202.
- Tarhan, N. (2019). *Mutluluk psikolojisi ve stresle başa çıkma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tavşanlı, Ö. F., Birgül, K. & Oksal, A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okul iklimine yönelik algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(9), 821- 838.
- Taylı, A. (2008). Okulu bırakmanın önlenmesi ve önlemeye yönelik uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 91-104.
- Taylor, S. E. (2011). Social Support: A Review. *Oxford Handbooks Online*. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195342819.013.0009>
- Taysi, E. (2000). *Benlik saygısı, arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Telef, B. B. (2020). Ortaokul öğrencilerinde okul doyumu, okuldaki pozitif yaşantılar ve mutluluk arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 46(205), 359- 371.
- Terzi, Ş. (2005). *Öznel iyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Teze, S. & Arslan, E. (2016). Annesi çalışan 6 çocukların ayrılık kaygısının bağlanma stilleri açısından incelenmesi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 52, 417-435.
- Thijs, J. T. & Koomen H. M. Y. (2008). Task- related interactions between kindergarten children and their teachers: The role of emotional security. *Infant and Child Development*, 17(2), 181- 197.
- Thoits, P. A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 416-423.
- Tırpancioğlu, M. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde okul terki riski, okul tükenmişliği ve algılanan sosyal desteğin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Konak ilçesi örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Tian, L., Liu, B., Huang, S. & Huebner, E. S. (2013). Perceived social support and school well-being among Chinese early and middle adolescents: The Mediational role of self-esteem. *Social Indicators Research*, 113(3), 991-1008.

- Tian, L., Chen, H. & Huebner, E. S. (2014). The longitudinal relationships between basic psychological needs satisfaction at school and school-related subjective well-being in adolescents. *Social Indicators Research*, 119(1), 353–372.
- Tian, L., Wang, D. & Huebner, E. S. (2015). Development and validation of the brief adolescents' subjective well-being in school scale (baswbss). *Social Indicators Research*, 120(2), 615–634.
- Topçu, N. (2019). *Yatılı bölge ortaokullarında öğrenim gören ergenlerin ebeveyne, akrana ve okula bağlanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme*. Marmara üniversitesi. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tozkoparan, S. (2014). *Öğrenci algısına göre aileden alınan sosyal destek, anne-baba tutumu ve akran ilişkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Traş, Z. (2013). The investigation of social problem solving abilities of university students in terms of perceived social support. *Global Journal of Art and Social Science Education*, 1(1).
- Traş, Z. & Arslan, E. (2013). Ergenlerde sosyal yetkinliğin, algılanan sosyal destek açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(4), 1133-1140.
- Traş, Z., Öztemel, K. & Koçak, M. (2019). Öğretmen adaylarının öznel niteliklerine göre mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 47- 56.
- Traş, Z., Öztemel, K. & Koçak, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin mutluluk, yalnızlık ve sabır düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(22), 878- 894. DOI: 10.26466/opus.575329
- Traş, Z., Sünbül, M. G. & Baltacı, U. B. (2021). Investigation of the Relationships between Optimism, Perceived Social Support, and Hope. *Inquiry in Education*, 13(1), 11.
- Turan, A. (2014). *Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve yılmazlık düzeyinin algılanan sosyal destek açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Turan, A. & Traş, Z. (2017). An investigation of the relationship between childhood trauma experience of adolescents and perceived social support. *International Journal of Society Researches*, 7(13).
- Turgut, Ö. & Eraslan-Çapan, B. (2017). Ergen psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcıları: Algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(44), 162- 183. DOI: 10.21764/maeuefd.309934
- Tuzgöl-Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tuzgöl-Dost, M. (2005). Ruh Sağlığı ve Öznel İyi Oluş. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 223-231.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2020). Yaşam memnuniyeti araştırması. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2020-37209> 24.09.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2020). <https://sozluk.gov.tr/erek> 23.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2021). <https://sozluk.gov.tr/mutluluk> 17.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkdoğan, T. (2010). *Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeylerinin öznel iyi oluş düzeyini yordamadaki rolü.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Tüzel- İşeri, E. & Yavuz- Tabak, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının okulun özellikleri ve öğrencilerin kişisel değişkenleri açısından incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1217- 1231.
- Tüzün, O. & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Tyler, K. M., Stevens-Morgan, R. & Brown-Wright, L. (2016). Home-school dissonance and student-teacher interaction as predictors of school attachment among urban middle level students. *Research in Middle Level Education*, 39(7), 1-22.
- Ueno, K. (2005). The effects of friendship networks on adolescent depressive symptoms. *Social Science Research*, 34, 484–510.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim okulu öğrencilerinin okula yönelik aidiyeti: Öğretmen- öğrenci ilişkisi, akran ilişkisi ve aile katılımının rolü.* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Ünal, Ç. (2008). İnsani gelişmişlik endeksine göre Türkiye'nin bölgesel farklılıkları. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 6(2), 89- 113.
- Ünüvar, A. (2003). *Çok yönlü algılanan sosyal desteğin 15-18 yaş arası lise öğrencilerinin problem çözme becerisine ve benlik saygısına etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Konya.
- Ümmet, D., Doğan, S. & Kemahlı, H.P. (2019). Lise öğrencilerinin okula aidiyet duyguları ve sosyal iyi oluşları üzerine karma bir araştırma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 10(17), 1625- 1663.
- Verkuyten, M. & Thijs, J. (2002). School satisfaction of elementary school children: The role of performance, peer relations, ethnicity and gender. *Social Indicators Research*, 59(2), 203–228.

- Vieno, A., Santinello, M., Galbiati, E. & Mirandola, M. (2004). Running head: School setting school climate and well-being in early adolescence: A comprehensive model. *European Journal of School Psychology*, 2(1-2), 219-238.
- Wang, M. T. & Degol, J.L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational Psychology Review*, 28 (2), 315-352. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9319-1>
- Waters, T. (2004). Learning to love: From your mother's arms to your lover's arms. *Voice of the University of Toronto*, 30(19). 1-4.
- Whitley, A. M., Huebner, E. S., Hills, K. J., & Valois, R. F. (2012). Can students be too happy in school? The optimal level of school satisfaction. *Applied Research in Quality of Life*, 7(4), 337-350.
- Wilson, W. R. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67(4), 290-294.
- Windle, M. (1990). Temperament and social support in adolescence: Interrelations with depressive symptoms and delinquent behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(1), 19-24.
- Yaldıran, A. (2019). *Lise öğrencilerinde siber zorbalığa maruz kalma ve okula bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi (Bolu ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yaşar, D. E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri ile akran ilişkileri ve okul motivasyonu arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavaş, G. (2020). *Ergenlerin öznel iyi oluşu artırma stratejileri, oyun bağımlılığı ve akran ilişkilerinin, öznel iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Biruni Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yavrutürk, A. R. (2019). *Lise öğrencilerinde okul bağlılığının yordayıcıları olarak sosyal destek ve okul iklimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2017). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, Y. (2017). *Bir üniversitede sağlık alanında eğitim gören birinci sınıf öğrencilerinde riskli sağlık davranışları, etkileyen faktörler ve algılanan sosyal destek ilişkisi* (Uzmanlık Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81- 87.
- Yıldırım, İ. (2004). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 224- 234.
- Yıldırım, K. (2019). *Ön ergenlerde akran zorbalığının bağlanma stilleri ve sosyal duygusal öğrenme becerisi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldız, M. A. & Kutlu, M. (2015). Erinlerde okula bağlanmanın yordayıcısı olarak sosyal kaygı ve depresif belirtilerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 332-345.
- Yılmam, B. (2019). *Bilinçli farkındalık ve öz-duyarlılığın öznel iyi oluş üzerindeki etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz- Öznelçi, S. & Eliüşük- Bülbül, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin okula bağlanma düzeylerinin yordayıcısı olarak iyi- oluş düzeyleri. *Turkish Studies*, 13(4), 1385- 1396.
- Yılmaz, Z. (2015). *Ortaöğretim kurum öğrencilerinde okula bağlılık olgusunun başarı düzeylerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Yılmaz, A. (2019). Lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile okula bağlanma durumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1). DOI: 10.31680/gaunjss.518094
- Yonezawa, S., Jones, M., & Joselowsky, F. (2009). Youth engagement in high schools: Developing a multidimensional, critical approach to improving engagement for all students. *Journal of Educational Change*, 10(2-3), 191-209.
- Yuen M., Lau, P. S. Y., Lee, Q. A.Y., Gysbers, N. C., Chan, R. M. C., Fong, R. W., Chung, Y. B. & Shea, P. M. K. (2012). Factors influencing school connectedness: Chinese adolescents' perspectives., *Asia Pacific Education Review*, 13(1), 55-63.
- Zaimoğlu, S. (1991). *Adolesanlarda toplumsal destek algısı*. (Uzmanlık Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Zeanah, C. H., Boris, N. W. & Larrieu, J. A. (1997). Infant development and developmental risk: A review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(2), 165-78. DOI: [10.1097/00004583-199702000-00007](https://doi.org/10.1097/00004583-199702000-00007)
- Zengin- Aksu, E. (2019). *İlkokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

EK-1 Araştırma İzni

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 47377298-44-E.3851594
Konu : Anket İzni(Merve Kadriye SOYYİĞİT)

21.02.2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: 30/09/2019 tarih ve 18527511 sayılı Valilik Makam Onayı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Merve Kadriye SOYYİĞİT'in tutanakta belirtilen konu ile ilgili araştırma izni hakkındaki 11/02/2020 tarih ve E.3371 sayılı yazısı, ilgi sayılı Valilik Makam Onayı ile oluşturulan komisyon tarafından incelenmiştir. İlgilinin çalışmasının Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı genelgede belirtilen hususlar çerçevesinde uygulanabileceği ekte gönderilen komisyon tutanağı ile onaylanmıştır. Denetimleri ilgili okul, ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla, araştırmanın ayrıca öğrenci, veli ve/ veya öğretmenlerden alınacak izin ve gönüllük esasları çerçevesinde 2019-2020 eğitim öğretim yılı sonuna kadar ve tutanakta belirtilen ilimiz genelindeki Resmi Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerine yapılması hususunda ;

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Abdulkerim YAVUZ
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü V.

EK:

- 1- Komisyon Tutanağı
- 2- Anket

Gereği:

Tüm İlçe Kaymakamlıklarına (İlçe MEM)

Bilgi:
Necmettin Erbakan Üniversitesi
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Sayın: Merve Kadriye SOYYİĞİT

EK-2 Etik Kurul Kararı

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih:18/12/2020 Toplantı Sayısı:03 Karar No:2020/112
Araştırmanın Başlığı	Ergenlerin Okula Bağlanmalarında Sosyal Destek ve Öznel İyi Oluşun Rolü
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Zeliha TRAŞ
Yardımcı Araştırmacılar	Merve Kadriye SOYYIĞIT
Etik Kurul Kararı	Oy Çokluğu ☐ Oy birliği ☒
	Uygun ☒ Uygun Değil ☐ Düzeltme* ☐ Görevsizlik** ☐
Düzeltme ise gerekçeleri *	
Görevsizlik ise gerekçeleri**	

EK-3 Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği Örnek Maddeler

Maddeler	Kesinlikle Hayır	Hayır	Olabilir	Evet	Kesinlikle Evet
1.Bu okulda olmaktan gurur duyuyorum.	1	2	3	4	5
2.Bu okulda olmaktan mutluyum.	1	2	3	4	5
3.Okulumda kendimi güvende hissediyorum.	1	2	3	4	5
8. Bu okulda beni önemseyen arkadaşlarım var.	1	2	3	4	5
11. Öğretmenlerimi seviyorum.	1	2	3	4	5
12. Derslerimde düşük performans gösterseydim öğretmenlerim bununla ilgilenirdi.	1	2	3	4	5

EK-4 Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Örnek Maddeler

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Yardıma gereksinim duyduğumda çevremde yardım edecek biri vardır	1	2	3	4	5	6	7
3.Ailem gerçekten bana yardım etmeye çalışır	1	2	3	4	5	6	7
7.İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim	1	2	3	4	5	6	7
8.Aileme sorunlarımı konuşabilirim	1	2	3	4	5	6	7
12.Arkadaşlarımla sorunlarımı konuşabilirim	1	2	3	4	5	6	7

EK-5 Ergenler için Kısa Okulda Özel İyi Oluş Ölçeği Örnek Maddeleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Okulda derslerimde başarılıyım.	1	2	3	4	5	6
2. Okuldaki kurallardan memnunum.	1	2	3	4	5	6
5. Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim	1	2	3	4	5	6
8. Okulda verilen ödevlerden memnunum	1	2	3	4	5	6
10. Okulumda olumsuz duygular yaşarım.	1	2	3	4	5	6

EK-6 Kişisel Bilgi Formu

1.Cinsiyet : Kız () Erkek ()	3.Sınıf Düzeyi: 5 () 6 () 7 () 8 ()	
2. Yaşınız:		
4. Kardeş Sayınız: 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü ()		
5. Anne ve Babanızın Eğitim Durumu:		
	Anne	Baba
Okur- Yazar Değil:	()	()
İlkokul:	()	()
Ortaokul:	()	()
Lise:	()	()
Üniversite:	()	()